

RINKOTYRA
MARKET RESEARCH

ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAI
AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS

1(39)
2008

VILNIUS

LIETUVOS AGRARINĖS EKONOMIKOS INSTITUTAS
LITHUANIAN INSTITUTE OF AGRARIAN ECONOMICS

UDK: 339.13.017(051) + 338.439(051)

Leidinio „Rinkotyra“ Nr. 1 (39) pirmoje dalyje „Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinka“ pateikiama pokyčių analizė pagrindinių šalies žemės ūkio produktų (grūdų, rapsų, bulvių, daržovių, vaisių ir uogų, pieno, jautienos, kiaulienos, paukštienos ir kiaušinių) rinkose per 2007 metus ir 2008 metų pradžioje. Nagrinėjamos žemės ūkio produkcijos gamybos, supirkimo, vidaus prekybos, eksporto ir importo apimtys, kainos. Lietuvos duomenys lyginami su kitų šalių duomenimis, pateikiamos prognozės. Apžvelgiami naujausi su žemės ūkio produktais susiję teisės aktai.

Antroje dalyje „Moksliniai tyrimai ir analitinės apžvalgos“ nagrinėjami šalies užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais pokyčiai, pateikiamos žemės rinkos pokyčių Lietuvoje ir kaimyninėse valstybėse, paramos veislininkystei ES šalyse apžvalgos, analizuojamos Lietuvos žuvų produktų gamybos ir užsienio prekybos tendencijos, apibendrinti Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto darbuotojų mokymo rezultatai.

Priede – informacija apie Lietuvos užsienio prekybą žemės ūkio ir maisto produktais.

Redakcinė kolegija:

Editorial Board:

dr. Rasa Melnikienė (pirmininkė/*Chief Editor*),

dr. Vygantas Katkevičius, dr. Irena Kriščiukaitienė, doc. dr. Arvydas Kuodys,

dr. Ramutė Naujokienė, doc. dr. Aleksandras Savilionis, Virgilijus Skulskis

TURINYS

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTŲ RINKA

Grūdai. <i>V. Bradūnas</i>	5
Rapsai. <i>V. Bradūnas</i>	20
Bulvės. <i>I. Lukošiuūtė</i>	23
Daržovės. <i>I. Lukošiuūtė</i>	28
Vaisiai ir uogos. <i>V. Dabkienė</i>	36
Pienas. <i>D. Mikelionytė</i>	43
Mėsa. <i>A. Gapšys, L. Petrauskaitė</i>	54
Kiaušiniai. <i>L. Petrauskaitė</i>	71

MOKSLINIAI TYRIMAI IR ANALITINĖS APŽVALGOS

Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2007 metais. <i>T. Petuchova</i>	79
Žemės rinkos pokyčių Lietuvoje, Latvijoje ir Lenkijoje analizė. <i>A. Lakis</i>	93
Valstybės parama veislininkystei ES šalyse. <i>A. Čiupaitė, V. Dapkutė</i>	100
Lietuvos žuvų produktų gamybos ir užsienio prekybos tendencijos. <i>O. Eičaitė, A. Motova</i>	104
Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas baigia įgyvendinti projektą „Mokymai valstybinės įstaigos dirbančiųjų bendrųjų gebėjimų vystymui“. <i>O. Eičaitė</i>	110
PRIEDAS. Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2006 ir 2007 metais. <i>T. Petuchova</i>	112
SANTRUMPOS	113

CONTENTS

LITHUANIAN AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS MARKET

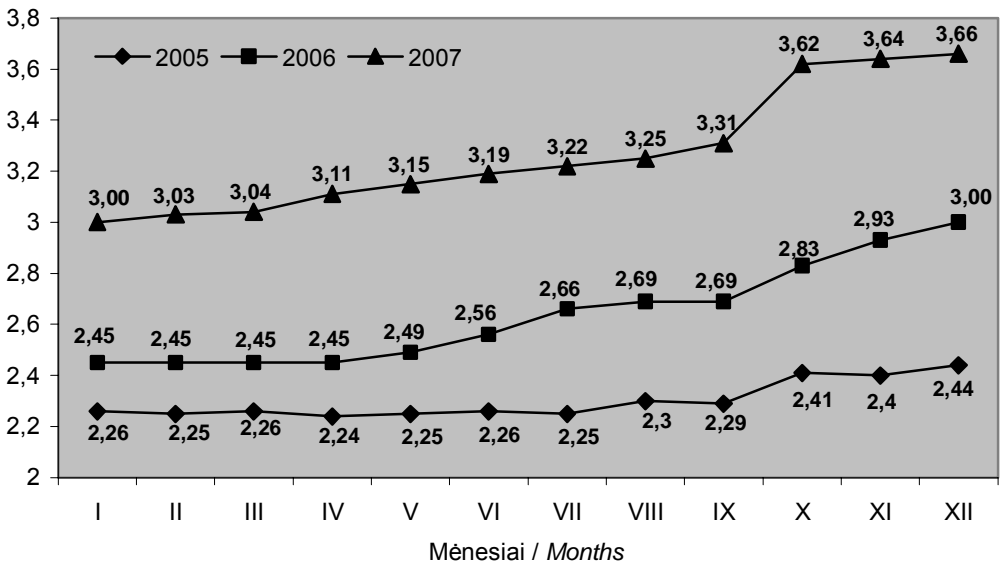
Grains. <i>V. Bradūnas</i>	5
Rape. <i>V. Bradūnas</i>	20
Potatoes. <i>I. Lukošiuūtė</i>	23
Vegetables. <i>I. Lukošiuūtė</i>	28
Fruit and berries. <i>V. Dabkienė</i>	36
Milk. <i>D. Mikelionytė</i>	43
Meat. <i>A. Gapšys, L. Petrauskaitė</i>	54
Eggs. <i>L. Petrauskaitė</i>	71
RESEARCH STUDIES AND ANALYTIC SURVEYS	
Lithuanian foreign trade of agricultural and food products in 2007. <i>T. Petuchova</i>	79
Analysis of changes in the land market in Lithuania, Latvia and Poland. <i>A. Lakis</i>	93
State Aid for breeding in the EU countries. <i>A. Čiupaitė, V. Dapkutė</i>	100
Tendencies for production and foreign trade of fishery products in Lithuania. <i>O. Eičaitė, A. Motova</i>	104
Implementation of the project “Training for the improvement of professional competencies of state institution staff” at the Lithuanian institute of agrarian economics. <i>O. Eičaitė</i>	110
ANNEX. Lithuanian foreign trade of agricultural and food products in 2006 and 2007. <i>T. Petuchova</i>	112
ABBREVIATIONS	113

GRŪDAI / GRAINS

Paskutiniai treji metai daugumai pasaulio grūdų augintojų buvo nepalankūs. Todėl nuo 2005-ųjų kasmet pasaulyje grūdų buvo suvartojama beveik 2,0 proc. daugiau nei surenkama. Tai lėmė grūdų atsargų sumažėjimą pasaulyje 21,2 proc., o ES-27 šalyse – net 53,3 proc.

Visos šalys importuotojos stengėsi papildyti grūdų atsargas, todėl pasaulinis grūdų importo poreikis išaugo iki 220 mln. t kasmet, tuo tarpu pagrindinės pasaulio grūdų eksportuotojos ir NVS šalys galėdavo kasmet pasiūlyti rinkai tik apie 170 mln. t. Dėl šios priežasties išaugusi grūdų paklausa bei ribota jų pasiūla minėtose rinkose daugiausia ir lėmė grūdų brangimą. Didelis grūdų kainų kilimas pasaulio rinkose turėjo nemažos įtakos grūdų brangimui ir Lietuvoje, o tuo pačiu ir mėsos, paukštienos, kiaušinių bei grūdų produktų (miltų, kruopų, duonos) ir kai kurių kitų kainų padidėjimui.

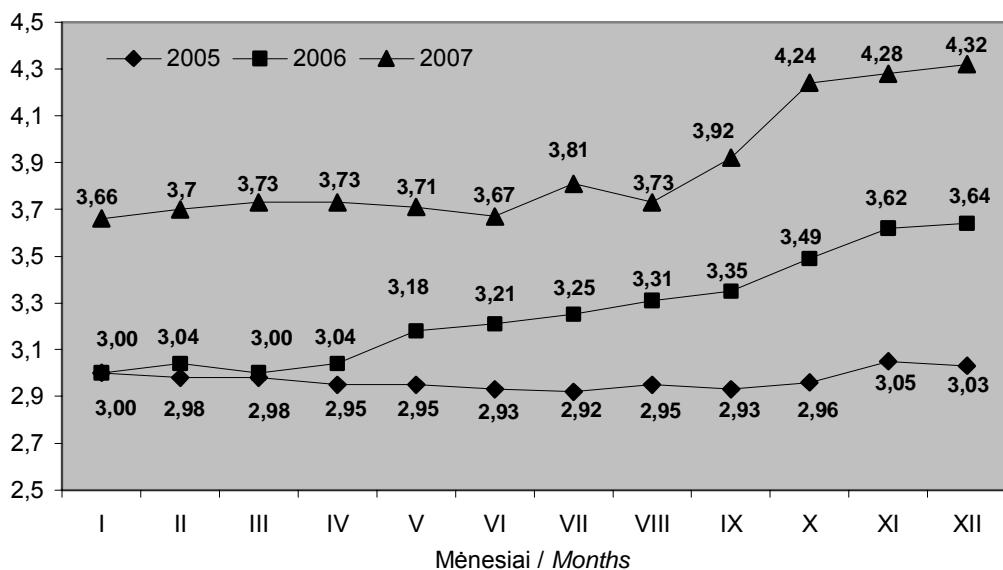
Ruginės duonos mažmeninė kaina 2007 metų gruodžio mėnesį, palyginti su 2006-ųjų gruodžiu, išaugo 22,0 proc. Batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninė kaina per tą patį laikotarpį padidėjo 18,7 proc. 1 ir 2 paveiksluose pateikta ruginės duonos ir batono mažmeninių kainų dinamika rodo, kad per trejus metus juodos duonos kaina išaugo 61,9 proc., o batono – 44,0 proc.

1 pav. Ruginės duonos mažmeninė kaina 2005–2007 metais, Lt/kg

Figure 1. Retail prices of rye bread in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2 pav. Batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninė kaina 2005–2007 metais, Lt/kg
Figure 2. Retail prices of a loaf of white bread made from the best-quality wheat flour in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Pagrindinių grūdų produktų mažmeninių kainų augimas per pastaruosius dvejus metus pateiktas 1 lentelėje. Per minėtą laikotarpį mažmeninėje prekyboje labiausiai pabrango aukščiausios ir ekstra rūšių kvietiniai miltai, grikių kruopos, juoda duona.

1 lentelė / Table 1

Kai kurių grūdų produktų mažmeninės kainos Lietuvoje 2006 ir 2008 metų sausio mėnesį, Lt/kg
Retail prices of selected grain products in Lithuania in January 2006 and 2008, Lt/kg

Produktai / Products	2006-01-05	2008-01-03	Pokytis, Change, %
Ekstra rūšies kvietiniai miltai <i>Wheat flour, extra-fine quality</i>	1,85	2,85	54,1
Aukščiausios rūšies kvietiniai miltai <i>Wheat flour, best quality</i>	1,34	2,34	74,6
Juoda duona / <i>Brown bread</i>	2,57	3,85	49,8
Balta duona / <i>White bread</i>	2,63	3,79	44,1
Makaronai, spagečiai / <i>Pasta, spaghetti</i>	3,05	4,08	33,8
Grikių kruopos / <i>Buckwheat groats</i>	2,28	3,94	72,8
Manų kruopos / <i>Semolina</i>	1,35	2,99	21,5

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Nuolat brangstantys grūdų produktai verčia daugelį kepimo ir konditerijos įmonių bei didelę dalį Lietuvos gyventojų taupiau juos vartoti arba keisti tradicinį asortimentą. Tai galima iš dalies pagrįsti smarkiai sumažėjusiu kai kurių pagrindinių grūdų produktų pardavimu šalies vidaus rinkoje (2 lentelė).

2 lentelė / Table 2

Grūdų produktų pardavimas vidaus rinkoje 2006 ir 2007 metais, t
Sales of grain products in the domestic market in 2006 and 2007, t

Produktai / Products	2006	2007	Pokytis / Change, %
Kvietiniai miltai / Wheat flour	148494	136147	-8,3
Ruginiai miltai / Rye flour	43648	23906	-45,2
Kviečių kruopos / Wheat groats	5463	3128	-42,7
iš jų manų / of which semolina	1299	1189	-8,5
Kitų javų kruopos, išskyrus kviečių Other cereal groats, except wheat	12154	10640	-12,5
Grikių kruopos / Buckwheat groats	3637	3375	-7,2
Avižų dribsniai / Oatmeal	2145	2421	12,9
Duona: / Bread:	142743	133094	-6,8
ruginė / rye bread	64749	60406	-6,7
kita (balta ir batonai) / other bread	77994	72689	-6,8
Pyragai ir konditerijos gaminiai Pastry and confectionery	31187	31167	-0,1

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Mūsų šalies gyventojai per 2007 metus, palyginti su 2006-aisiais, daugiau suvartojo tik javų dribsnių. Per minėtą laikotarpį žymiai sumažėjo ruginių miltų, javų kruopų ir duonos suvartojimas.

Grūdų produktų mažmeninių kainų augimo tempams lemiamą įtaką padarė per 2007 metus vidutiniškai apie 50 proc. šoktelėjusios jų didmeninės kainos (3 lentelė).

3 lentelė / Table 3

Miltų ir kruopų didmeninės kainos 2006 ir 2007 metų gruodžio mėnesį, Lt/t
Wholesale prices of flours and groats in December 2006 and 2007, Lt/t

Produktai / Products	2006	2007	Pokytis / Change, %
Aukščiausios rūšies kvietiniai miltai Wheat flour, best quality	831	1245	49,8
Ruginiai sijoti miltai / Rye flour, sifted	805	1167	45,0
Ruginiai pasijoti miltai / Rye flour, half-sifted	705	1051	49,1
Perlinės kruopos / Pearl-barley	727	1104	51,9
Grikių kruopos / Buckwheat groats	2415	2193	-9,2
Manų kruopos / Semolina	929	1346	44,9

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Sparčiai Lietuvoje augo duonos ir miltų didmeninės kainos. Per 2005–2007 metus didmeninė ruginės duonos kaina šoktelėjo 50,4 proc., batono – 29,9 proc., aukščiausios rūšies kvietinių miltų – 99,5 proc., ruginių sijotų miltų – 88,5 proc.

Ruginės duonos ir batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų kainų augimas per 2005–2007 metus tik iš dalies pateisinamas grūdų kainų augimu, nes per šį laikotarpį ruginės duonos mažmeninė kaina pakilo 61,9 proc., o maistinių rugių – 110,1 proc., batono – 44,0 proc., o maistinių kviečių – 119,3 proc., kadangi šių produktų mažmeninės kainos struktūroje grūdai sudaro: ruginės duonos – apie 17,0 proc., batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų – apie 14,0 proc.

Pagrindinių grūdų rūšių vidutinės supirkimo kainos Lietuvoje 2007 metų gruodžio mėnesį buvo vidutiniškai apie 40,0 proc. didesnės nei prieš metus (4 lentelė).

4 lentelė / Table 4

Grūdų supirkimo kainos Lietuvoje 2006 ir 2007 metų gruodžio mėnesį, Lt/t
Grain purchase prices in Lithuania in December 2006 and 2007, Lt/t

Grūdai / Grains	2006	2007	Pokytis / Change, %
Maistiniai kviečiai / Food wheat	506	737	45,6
Maistiniai rugiai / Food rye	491	645	31,4
Pašariniai kviečiai / Feed wheat	475	662	39,4
Pašariniai miežiai / Feed barley	471	632	34,2

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2006 metų pabaigoje grūdų supirkimo kainos Lietuvoje priartėjusios prie ES-27 kainų lygio, ir 2007-aisiais buvo panašios (5 lentelė). Palyginus 2006 ir 2007 metų 52-osios savaitės grūdų supirkimo kainas, matyti, kad jos Lietuvoje tarp paminėtų valstybių išaugo mažiausiai. Labiausiai per minėtą laikotarpį grūdų supirkimo kainos šoktelėjo Bulgarijoje, Vokietijoje, J. Karalystėje, Estijoje, Slovakijoje, Vengrijoje.

5 lentelė / Table 5

Vidutinės grūdų kainos kai kuriose valstybėse 2006 ir 2007 metų 52-ąją savaitę, Lt/t
Average prices of grains in selected countries in the 52 week of 2006 and 2007, Lt/t

Valstybė / Country	2006	2007	Pokytis / Change, %
Maistiniai kviečiai / Food wheat			
J. Karalystė / UK	520	938	80,4
Bulgarija / Bulgaria	520	858	65,0
Latvija / Latvia	486	800	64,6
Vengrija / Hungary	378	796	110,6
Vokietija / Germany	472	792	67,8
Lenkija / Poland	536	764	42,5

Valstybė / Country	2006	2007	Pokytis / Change, %
Slovakija / <i>Slovakia</i>	454	715	57,5
Lietuva / <i>Lithuania</i>	509	706	38,7
Estija / <i>Estonia</i>	503	662	31,6
Kazachstanas / <i>Kazakhstan</i>	300	523	74,3
Pašariniai kviečiai / <i>Feed wheat</i>			
J. Karalystė / <i>UK</i>	476	787	65,3
Lenkija / <i>Poland</i>	538	786	46,1
Vokietija / <i>Germany</i>	467	754	61,5
Slovakija / <i>Slovakia</i>	331	715	116,0
Lietuva / <i>Lithuania</i>	501	686	36,9
Estija / <i>Estonia</i>	427	676	58,3
Latvija / <i>Latvia</i>	481	648	34,7
Maistiniai rugiai / <i>Food rye</i>			
Vokietija / <i>Germany</i>	466	759	62,9
Latvija / <i>Latvia</i>	441	691	56,7
Estija / <i>Estonia</i>	441	633	43,5
Lenkija / <i>Poland</i>	541	584	7,9
Slovakija / <i>Slovakia</i>	455	574	26,2
Lietuva / <i>Lithuania</i>	491	554	12,8
Pašariniai miežiai / <i>Feed barley</i>			
Bulgarija / <i>Bulgaria</i>	457	821	79,6
Vokietija / <i>Germany</i>	431	747	73,3
J. Karalystė / <i>UK</i>	483	737	52,6
Lenkija / <i>Poland</i>	479	712	48,6
Estija / <i>Estonia</i>	393	668	70,0
Lietuva / <i>Lithuania</i>	459	643	40,1
Slovakija / <i>Slovakia</i>	379	615	62,3
Latvija / <i>Latvia</i>	456	614	34,6

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Dėl nuolat augančio grūdų poreikio ir numatomo nežymaus jų surinkimo padidėjimo 2008 metais pasaulinėje rinkoje grūdų kainos išliks beveik stabilios. 2007 metų paskutinįją savaitę sudaryti ateities sandoriai tarptautinėse biržose rodo, kad per 2008 metų antrąjį pusmetį maistinių kviečių kainos išaugs beveik 4,3 proc., o miežių sumažės 8,2 proc. (6 lentelė).

Ateities sandorių kviečių ir miežių kainos tarptautinėse biržose 2007 metais, Lt/t
Future transaction prices of wheat and barley at the international exchanges in 2007, Lt/t

Birža Exchange	Pristatymo data Date of delivery	49 sav. / week (12-03-09)	50 sav. / week (12-10-16)	51 sav. / week (12-17-23)	52 sav. / week (12-24-30)
Maistiniai kviečiai / Food wheat					
MATIF	2008-08	698	729	715	702
	2008-11	716	732	725	732
Miežiai / Barley					
WCE	2008-07	497	500	518	534
	2008-10	461	460	475	490

Pastaba:

MATIF – The International French Futures and Options Exchange (Prancūzija);

WCE – Winnipeg Commodity Exchange (Kanada).

Šaltinis: Tarptautinės biržos.

Neatmetama tikimybė, kad 2008 metų grūdų kainų pokyčiai pasaulyje ir ES-27 turės įtakos ir Lietuvos grūdų rinkai bei gali paveikti grūdų produktų mažmenines kainas. Gali atsirasti realių ekonominių prielaidų maistinių kviečių produktų mažmeninėms kainoms 2008 metais šiek tiek didėti, o miežių produktų – mažėti.

Grūdų supirkimas Lietuvoje. Palyginti su 2006 metais, 2007-aisiais Lietuvoje iš augintojų javų grūdų supirkta 59,2 proc. (640,2 tūkst. t) daugiau (7 lentelė). Labiausiai padidėjo II klasės maistinių kviečių (369,0 tūkst. t), kukurūzų (6,49 tūkst. t) ir maistinių miežių (30,8 tūkst. t) supirkimas. Mažiau per minėtą laikotarpį supirkta tik I klasės maistinių kviečių (56,7 tūkst. t) ir I klasės maistinių rugių (4,1 tūkst. t).

7 lentelė / Table 7

Grūdų supirkimas 2006 ir 2007 metais
Purchase of grains in 2006 and 2007

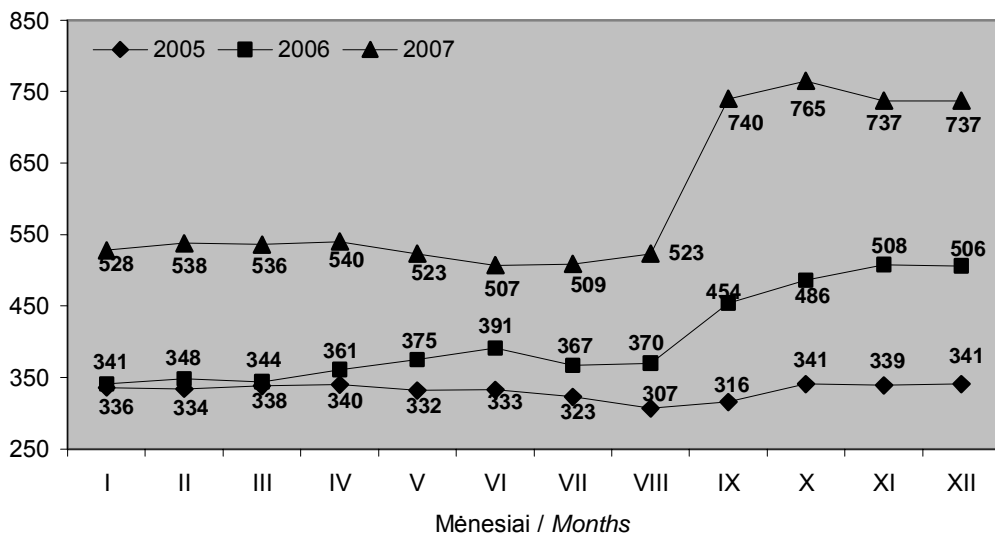
Grūdai / Grains	Supirkta, tūkst. t Amounts purchased, thou. t			Vidutinė supirkimo kaina, Lt/t Average purchase price, Lt/t		
	2006	2007	pokytis, change, %	2006	2007	pokytis, change, %
Iš viso / Total	1082,0	1722,2	59,2	386	631	63,5
kviečiai / wheat	608,6	988,9	62,5	402	642	59,7
I klasės maistiniai food wheat, class I	200,8	144,1	-28,2	460	657	42,8
II klasės maistiniai food wheat, class II	67,0	436,0	6,5 k.	412	691	67,7

Grūdai / Grains	Supirkta, tūkst. t Amounts purchased, thou. t			Vidutinė supirkimo kaina, Lt/t Average purchase price, Lt/t		
	2006	2007	pokytis, change, %	2006	2007	pokytis, change, %
rugiai / rye	53,5	94,4	76,4	350	530	51,4
I klasės maistiniai food rye, class I	23,7	19,6	-17,3	388	577	48,7
miežiai / barley	377,2	525,7	39,4	369	643	74,3
maistiniai / food barley	9,3	40,1	4,3 k.	349	643	84,2
salykliniai / malt barley	35,5	61,0	71,8	416	809	94,5
avižos / oat	5,0	13,9	2,8 k.	297	501	68,7
grikliai / buckwheat	3,6	7,8	2,2 k.	832	901	8,3
kvietrugiai / triticale	33,4	84,5	2,5 k.	331	538	62,5
kukurūzai / maize	0,61	7,1	11,6 k.	492	749	52,2

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

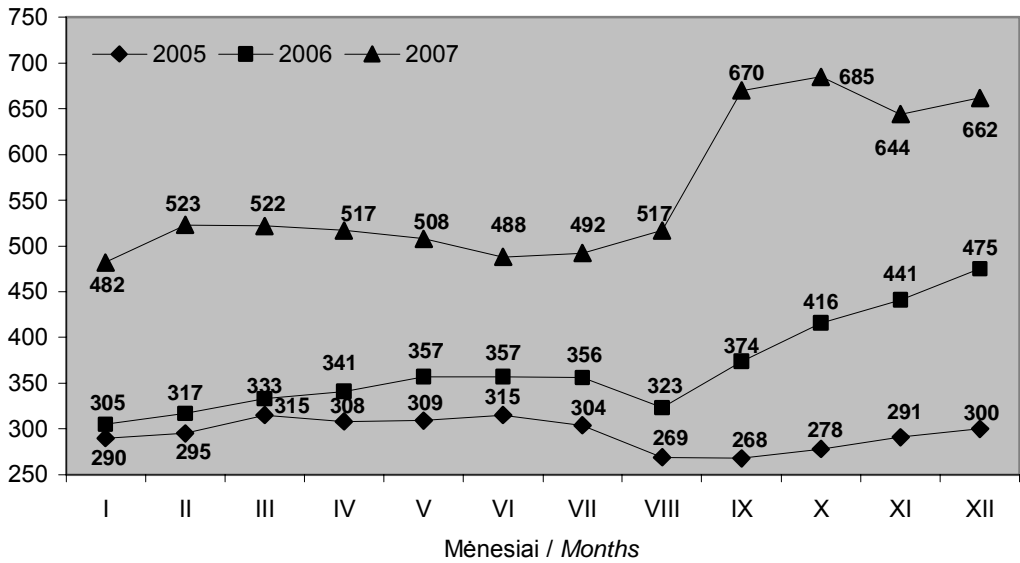
2007-aisiais, kaip ir per kelerius pastaruosius metus, didžiausią supirktų javų grūdų dalį sudarė kviečiai – 57,4 proc. ir miežiai – 30,5 proc., rugiai – tik 5,5 proc., kvietrugiai – 4,9 proc.

Javų augintojai 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, prikūle beveik 1,2 mln. t javų grūdų daugiau – tai padidino ir grūdų pasiūlą. Išaugusi javų grūdų pasiūla Lietuvos rinkoje sudarė realias prielaidas, didinant jų supirkimą, ne tik atkurti beveik 3,5 karto per pastaruosius trejus metus sumažėjusias grūdų atsargas, bet jas dar ir pagausinti, kad, susidarius palankioms ekonominėms sąlygoms, nekiltų objektyvių kliūčių plėsti grūdų perdirbimą ar didinti jų eksportą.

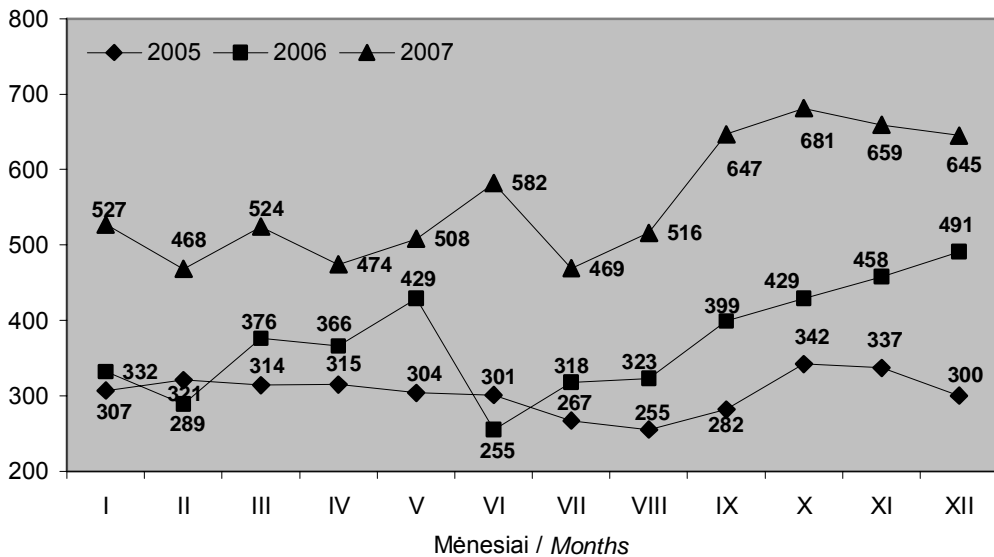
3 pav. Maistinių kviečių supirkimo kaina 2005–2007 metais, Lt/t
Figure 3. Food wheat purchase prices in 2005–2007, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

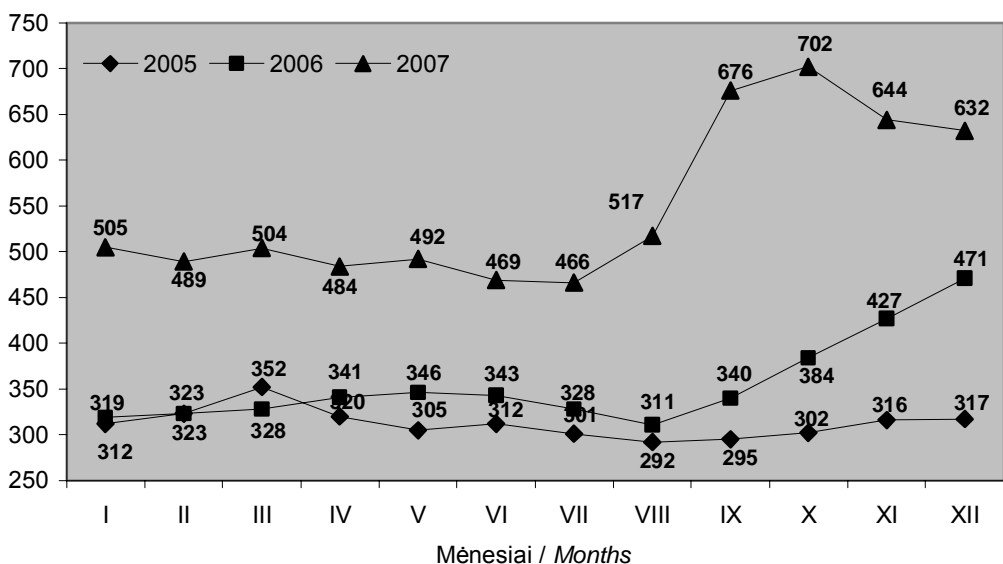
4 pav. Pašarinių kviečių supirkimo kaina 2005–2007 metais, Lt/t
 Figure 4. Feed wheat purchase prices in 2005–2007, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

5 pav. Maistinių rugių supirkimo kaina 2005–2007 metais, Lt/t
 Figure 5. Food rye purchase prices in 2005–2007, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

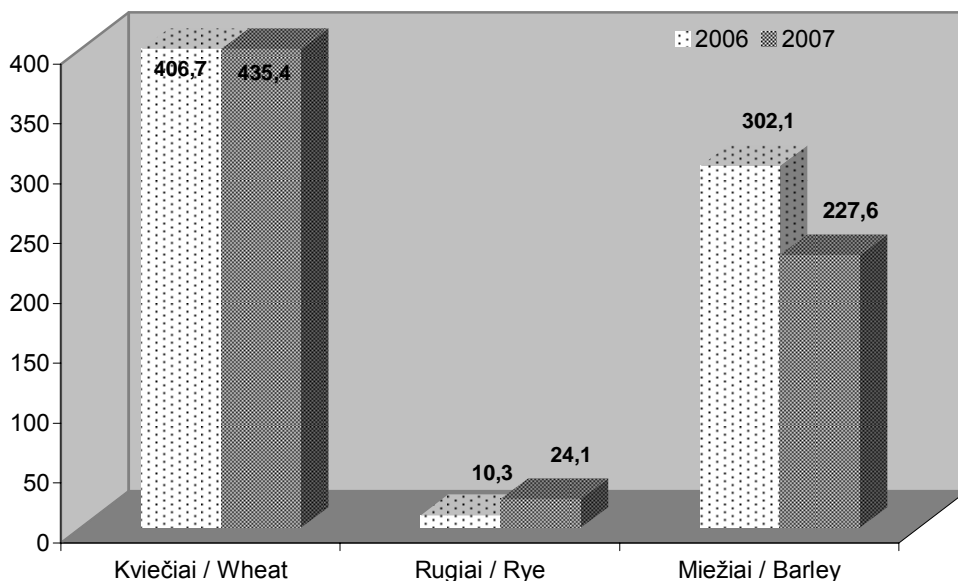
6 pav. Pašarinių miežių supirkimo kaina 2005–2007 metais, Lt/t
 Figure 6. Feed barley purchase prices in 2005–2007, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

Didėjančios grūdų kainos pasaulio ir ES-27 šalių rinkose turėjo įtakos ir padidėjusioms grūdų kainoms Lietuvos rinkoje. Todėl 2007 metais javų grūdai Lietuvoje buvo supirkti 63,5 proc. brangiau nei 2006 metais. Maistinių kviečių vidutinė supirkimo kaina 2007 metų gruodžio mėnesį buvo 45,7 proc., pašarinių kviečių – 39,4 proc., maistinių rugių – 31,4 proc., pašarinių miežių – 34,2 proc. didesnė nei 2006-ųjų gruodį (3–6 pav.).

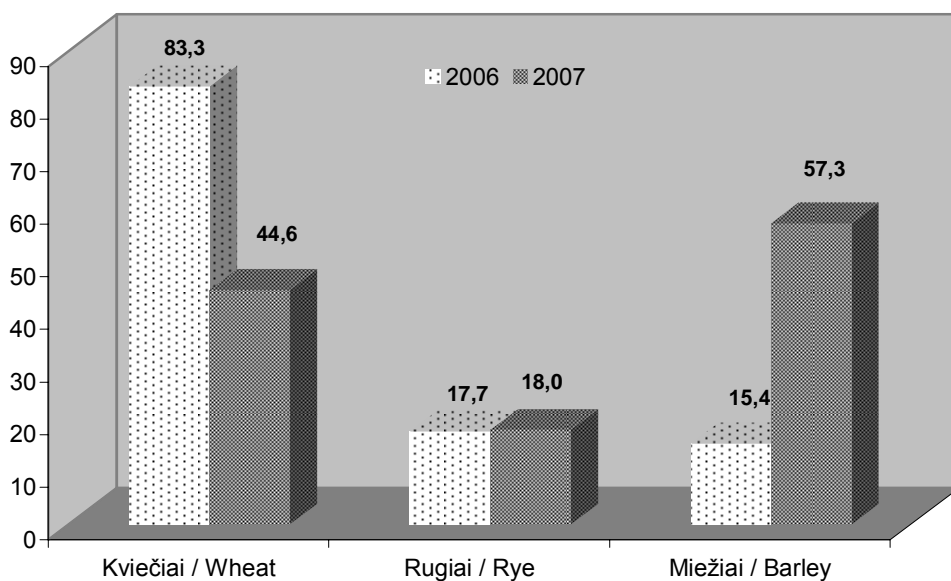
Užsienio prekyba. Per 2007 metus javų grūdų eksportuota 719,5 tūkst. t, o importuota 187,8 tūkst. t, arba 3,8 karto daugiau išvežta nei įvežta. Palyginti su 2006 metais, javų grūdų eksportas sumažėjo 2,5 proc. (18,4 tūkst. t), o importas išaugo 7,4 proc. (13,0 tūkst. t). Daugiausia per minėtą laikotarpį šoktelėjo rugių eksportas – 2,3 karto, o sumažėjo miežių – 24,7 proc. 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, importuota 3,7 karto daugiau miežių ir 53,5 proc. mažiau kviečių (7 ir 8 pav.). Per 2007 metus daugiausia iš Lietuvos išvežta kviečių – 60,5 proc. viso javų grūdų eksporto, o įvežta miežių – 30,6 proc. viso javų grūdų importo. Praėjusiais metais iš Lietuvos eksportuota 23,4 proc. viso javų grūdų derliaus.

Daugiausia lietuviškų kviečių praėjusiais metais nupirko Marokas (20,5 proc.), Danija (14,1 proc.), Vokietija (13,8 proc.), Alžyras (11,2 proc.). Daugiausia rugių išvežta į Vokietiją – 68,0 proc., Latviją – 13,3 proc., Daniją – 7,5 proc. ir Suomiją – 7,1 proc., miežių – į Saudo Arabiją – 71,2 proc., Tunisą – 10,5 proc., Vokietiją ir Daniją – po 5,7 proc. Daugiausia kviečių įvežta iš Latvijos – 82,7 proc. Kviečių Lietuva pirkė ir iš Rusijos – 12,8 proc., Kazachstano – 1,2 proc. Ruginių mūsų šalis importavo iš Rusijos – 76,7 proc., Vokietijos – 17,8 proc. Daugiausia miežių pirktą iš Suomijos – 33,9 proc., Vokietijos – 29,1 proc., Latvijos – 15,7 proc. ir Švedijos – 15,0 proc.

7 pav. Javų eksportas 2006 ir 2007 metais, tūkst. t
Figure 7. Cereal exports in 2006 and 2007, thou. t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

8 pav. Javų importas 2006 ir 2007 metais, tūkst. t
Figure 8. Cereal imports in 2006 and 2007, thou. t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Vidutinės eksportuotų javų grūdų kainos 2007 metais buvo 2,2 proc. didesnės nei importuotų, o kviečių, rugių bei miežių jos buvo atitinkamai 16,6 proc., 15,5 proc. bei 18,6 proc. didesnės (8 lentelė). Palyginti su 2006 metais, 2007-aisiais javų grūdų eksporto ir importo kainos pakilo beveik adekvačiai padidėjusioms grūdų supirkimo kainoms.

8 lentelė / Table 8

Eksportuotų ir importuotų javų kainos 2006 ir 2007 metais, Lt/t
Prices of cereals exported and imported in 2006 and 2007, Lt/t

	Javai / Cereals			Kviečiai / Wheat			Rugiai / Rye			Miežiai / Barley		
	2006	2007	pokytis, % change, %	2006	2007	pokytis, % change, %	2006	2007	pokytis, % change, %	2006	2007	pokytis, % change, %
Eksportas <i>Exports</i>	426	739	73,5	407	683	67,8	373	702	88,2	438	810	84,9
Importas <i>Imports</i>	598	723	20,9	488	586	20,1	453	608	34,2	482	683	41,7

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Pasaulinės grūdų eksporto kainos 2007 metų gruodžio mėnesį, palyginti su 2006-ųjų gruodžiu, taip pat atitinkamai didėjo, išskyrus Argentinos kukurūzų kainos sumažėjimą 0,2 proc. (9 lentelė).

9 lentelė / Table 9

Pasaulinės eksportuotų grūdų kainos, Lt/t*
World grain export prices, Lt/t*

Grūdai <i>Grains</i>	Valstybė / Country	2006 gruodis <i>December</i>	2007			Pokytis**, Change**, %
			spalis <i>October</i>	lapkritis <i>November</i>	gruodis <i>December</i>	
Kviečiai <i>Wheat</i>	JAV HRW 2 kat. <i>USA</i>	570	848	812	939	64,7
	JAV SRW 2 kat. <i>USA</i>	526	814	779	889	69,0
	Argentina	492	761	665	790	60,6
	Prancūzija, FCW 1 <i>France</i>	521	884	839	932	78,9
	Vokietija, B klasė <i>Germany, Class B</i>	526	879	842	932	77,2
	J. Karalystė, pašariniai <i>UK, feed wheat</i>	489	797	777	777	58,9
	Kanada, CWRS 13,5 b. <i>Canada</i>	630	939	964	1174	86,3
	Australija, ASW <i>Australia</i>	650	774	909	909	39,8

15

Grūdai Grains	Valstybė / Country	2006 gruodis December	2007			Pokytis**, Change**, %
			spalis October	lapkritis November	gruodis December	
Kukurūzai Maize	JAV 3 YC / USA	434	423	434	488	12,4
	Argentina	424	418	371	423	-0,2
Miežiai Barley	Prancūzija, pašariniai France, feed barley	523	838	840	857	63,9

* Kainos (Lt) pateiktos pagal atitinkamos datos LB valiutų kursą

Prices (in Litas) according to the Lithuanian Bank exchange rate of the corresponding date.

** 2007 m. gruodį, palyginti su 2006 m. gruodžiu / December 2007 compared to December 2006.

Pastaba:

HRW – Hhard Red Winter; SRW – Soft Red Winter; FCW – French Channel Wheat; CWRS – Canada Western Red Spring; CWAD – Canada Western Amber Durum; ASW – Australian Standart White; YC – Yellow Corn.

Šaltinis: Agricultural Market Agency.

Perdirbimas. Per 2007 metus šalies grūdų perdirbimo įmonės perdirbo 885,4 tūkst. t grūdų, iš jų: 267,6 tūkst. t maistinių kviečių, 52,5 tūkst. t rugių, 31,2 tūkst. t kvietrugių, 228,0 tūkst. t miežių, 4,0 tūkst. t avižų, 5,5 tūkst. t grikių. Palyginti su 2006 metais, grūdų perdirbta 117,3 tūkst. t, arba 15,3 proc. daugiau. Padidėjo maistinių kviečių (20,8 proc.) ir miežių (24,8 proc.), o sumažėjo kvietrugių (44,0 proc.), rugių (31,2 proc.), avižų (23,1 proc.) perdirbimas.

Grūdų atsargų 2007 metų gruodžio pabaigoje buvo: kviečių – 403,9 tūkst. t, rugių – 66,2 tūkst. t, miežių – 154,7 tūkst. t, kvietrugių – 38,7 tūkst. t, avižų – 12,7 tūkst. t, grikių – 7,8 tūkst. t. Palyginti su 2006 metų gruodžiu, daugiausia išaugo avižų (7,9 karto), kvietrugių (4,7 karto) ir grikių (2 kartus) atsargos. Kviečių atsargos padidėjo 32,9 proc., miežių – 83,5 proc., rugių – 116,3 proc.

Per 2007 metus, palyginti su 2006-aisiais, šalies grūdų perdirbimo įmonės miltų gamybą padidino 3,0 proc., o pyragų ir konditerijos gaminių pagamino beveik tiek pat. Kitų grūdų produktų gamyba sumažėjo (10 lentelė).

10 lentelė / Table 10

Grūdų produktų gamyba 2006 ir 2007 metais, tūkst. t
Production of grain products in 2006 and 2007, thou. t

Produktai / Products	2006	2007	Pokytis / Change, %
Miltai / Flour	245,0	252,3	3,0
Javų kruopos / Cereal groats	21,1	20,1	-4,7
Šviežia duona: / Fresh bread:	152,5	141,4	-7,3
ruginė / rye bread	68,5	62,7	-8,5
kita (balta ir batonai) other bread	84,0	78,7	-6,3
Pyragai ir konditerijos gaminiai Pastry and confectionery	32,0	32,2	0,6

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Minėtų grūdų produktų gamybos sumažėjimą lėmė dėl išaugusių pardavimo kainų sumažėjusi prekyba jais (11 lentelė). Per minėtą laikotarpį daugiausia sumažėjo ruginių miltų (sijotų – 42,0 proc., pasijotų – 44,9 proc., kviečių kruopų – 32,0 proc.), o padidėjo tik pirmos rūšies kvietinių miltų (9,5 proc.) ir grikių kruopų (8,6 proc.) pardavimas. Grūdų produktų didmeninės pardavimo kainos per tą patį laikotarpį didėjo beveik adekvačiai kylančioms grūdų kainoms. Labiausiai išaugo miežių, perlinių ir kviečių kruopų, ruginių pasijotų miltų bei kvietinių aukščiausios rūšies miltų didmeninės pardavimo kainos.

11 lentelė / Table 11

Grūdų produktų pardavimas 2006 ir 2007 metais
Sales of grain products in 2006 and 2007

Grūdų produktai <i>Grain products</i>	Parduota, tūkst. t <i>Amount sold, thou. t</i>			Vidutinė pardavimo kaina, Lt/t <i>Average sale price, Lt/t</i>		
	2006	2007	pokytis, <i>change,</i> %	2006	2007	pokytis, <i>change,</i> %
Kvietiniai miltai: / <i>Wheat flour:</i>						
aukščiausios rūšies <i>best quality</i>	122,1	101,5	-16,9	713	974	36,6
pirmos rūšies <i>first quality</i>	28,3	31,0	+9,5	631	863	36,8
antros rūšies <i>second quality</i>	9,6	7,4	-22,9	594	792	33,3
Ruginiai miltai: / <i>Rye flour:</i>						
sijoti / <i>sifted</i>	25,7	14,9	-42,0	711	916	28,8
pasijoti / <i>half-sifted</i>	17,6	9,7	-44,9	588	825	40,3
Kruopos: / <i>Groats:</i>						
kviečių / <i>wheat</i>	2,5	1,7	-32,0	611	947	55,0
manų / <i>semolina</i>	4,1	3,6	-12,2	815	1079	32,4
miežių / <i>barley</i>	4,9	4,1	-16,3	602	907	50,7
perlinės / <i>pearl-barley</i>	2,9	2,9	00	601	887	47,6
grikių / <i>buckwheat</i>	3,5	3,8	+8,6	2044	2317	13,4

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Grūdų derlius ir prognozės. Praėjusių metų gana palankios hidrometeorologinės sąlygos leido žemės ūkio augalams normaliai peržiemoti, vystytis bei bręsti, o derliaus nuėmimo metu klimatas buvo taip pat palankus. Todėl 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, javai buvo daug derlingesni, ir gautas žymiai didesnis bendras jų derlius. Statistikos departamento duomenimis, grūdinių augalų derlius Lietuvoje 2007 metais, palyginti su dėl meteorologinių sąlygų nepalankiais 2006-aisiais, padidėjo 1,6 karto, o palyginti su 2005 metais – 7,1 proc. (12 lentelė).

Grūdinių augalų derlingumas ir derlius Lietuvoje 2006 ir 2007 metais
Yield and harvest of grain crops in Lithuania in 2006 and 2007

Augalų rūšys <i>Crops</i>	Derlingumas, t/ha / <i>Yield, t/ha</i>			Derlius, tūkst. t / <i>Harvest, thou. t</i>		
	2006	2007	pokytis, <i>change,</i> %	2006	2007	pokytis, <i>change,</i> %
Grūdiniai augalai / <i>Grain crops</i>	1,88	2,94	56,4	1892,7	3073,4	62,4
Javai / <i>Cereals</i>	1,99	3,01	51,3	1857,7	3017,0	62,4
žieminiai / <i>winter cereals</i>	2,25	3,65	62,2	821,9	1553,3	89,0
kviečiai / <i>wheat</i>	2,42	4,16	71,9	611,3	1151,2	88,3
kvietrugiai / <i>triticale</i>	1,88	2,82	50,0	105,3	199,1	89,1
rugiai / <i>rye</i>	1,81	2,37	30,9	92,3	165,2	79,0
miežiai / <i>barley</i>	2,17	3,15	45,2	13,02	37,8	2,9 k.
vasariniai / <i>spring cereals</i>	1,74	2,53	45,4	1035,8	1463,7	41,3
kviečiai / <i>wheat</i>	2,13	3,08	44,6	191,5	239,5	25,1
miežiai / <i>barley</i>	2,06	2,64	28,2	704,9	975,9	38,4
kvietrugiai / <i>triticale</i>	1,47	2,82	91,8	13,7	28,5	2,1 k.
avižos / <i>oat</i>	1,30	1,94	49,2	79,6	119,5	50,1
grikiai / <i>buckwheat</i>	0,20	0,9	4,5 k.	6,3	24,2	3,8 k.
varpinių augalų mišiniai <i>mixed cereals</i>	1,10	1,93	75,5	34,1	52,6	54,3
kukurūzai / <i>maize</i>	1,57	4,82	3,1 k.	5,2	26,0	5 k.
kiti javai / <i>other cereals</i>	1,24	1,91	54,0	0,5	23,5	47 k.
Ankštiniai augalai <i>Leguminous crops</i>	0,81	1,39	71,6	34,9	56,4	61,6

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Didesnį nei 2006 metais grūdinių augalų derlių lėmė 3,8 proc. padidėję jų pasėliai ir 56,4 proc. – derlingumas (palyginti su 2005 m., plotas išaugo 5,0 proc., derlingumas – 2,0 proc.). Javų grūdų derlius per tą patį laikotarpį padidėjo 62,4 proc. dėl 4,2 proc. didesnių pasėlių ir 51,3 proc. – derlingumo. Žieminių javų pasėlių plotas išaugo 16,4 proc., derlingumas – 62,2 proc. (palyginti su 2005 m., plotas padidėjo beveik 2,0 proc., derlingumas – 5,5 proc.). Vasarinių javų pasėliai sumažėjo 3,3 proc., o derlingumas padidėjo beveik 1,5 karto (palyginti su 2005 m., plotas išaugo 8,0 proc., o derlingumas išliko toks pat).

Ankštinių augalų pasėlių plotai sumažėjo 5,3 proc., o derlingumas gautas 1,7 karto didesnis (palyginti su 2005 m., plotas padidėjo 13,7 proc., o derlingumas 15,2 proc. sumažėjo).

Didžiausias grūdinių augalų derlingumas 2007 metais Lietuvoje buvo Šiauliuose – 3,6 t/ha, Marijampolės – 3,4 t/ha, Kauno ir Panevėžio – 3,1 t/ha apskrityse.

2008 metų derliui šalies grūdų augintojai pasėjo 468,3 tūkst. ha žiemkenčių javų, arba 8,8 proc. daugiau nei 2007 metais. Žieminių kvietrugių pasėta 48,5 proc., žieminių miežių – 8,9 proc., rugių – 3,6 proc., žieminių kviečių – beveik 1,0 proc. daugiau negu praėjusiais metais.

Prancūzijos rinkos analitikų agentūra *Strategie Grains* prognozuoja, kad ES-27 šalyse grūdų derlius 2008 metais gali siekti 290,6 mln. t, arba 13,6 proc. daugiau nei 2007-aisiais (13 lentelė). Tokį grūdų derliaus padidėjimą turėtų lemti šiais metais, palyginti su praėjusiaisiais, 4,3 proc. išaugiantis grūdinių augalų pasėlių plotas ir numatomas 8,7 proc. didesnis jų derlingumas. Augant žaliavos bioetanolio gamybai poreikiui, labiausiai turėtų padidėti minkštųjų kviečių (15,1 proc.) ir kukurūzų (26,0 proc.) derlius. 2008 metais laukiamas 13,7 proc. kietųjų kviečių, 10,3 proc. – rugių, 6,9 proc. – miežių derliaus padidėjimas. Didžiausias kviečių derliaus padidėjimas šiais metais numatomas Prancūzijoje, Vokietijoje, J. Karalystėje.

13 lentelė / Table 13

ES-27 šalių javų pasėliai, derlingumas ir derlius 2007 ir 2008 metais
EU-27 crop area, yield and harvest in 2007 and 2008

Javai <i>Cereals</i>	Plotas, mln. ha <i>Area, mill. ha</i>			Derlingumas, t/ha <i>Yield, t/ha</i>			Derlius, mln. t <i>Harvest, mill. t</i>		
	2007	2008*	pokytis, change, %	2007	2008*	pokytis, change, %	2007	2008*	pokytis, change, %
Minkštieji kviečiai <i>Common wheat</i>	22,0	22,9	4,1	5,1	5,7	11,8	112,3	129,3	15,1
Kietieji kviečiai <i>Durum wheat</i>	2,6	2,8	7,7	2,8	2,9	3,6	7,3	8,3	13,7
Miežiai <i>Barley</i>	13,7	14,2	3,6	4,2	4,4	4,8	57,8	61,8	6,9
Rugiai <i>Rye</i>	2,6	2,7	3,8	3,0	3,2	6,7	7,8	8,6	10,3
Kukurūzai <i>Maize</i>	7,9	8,7	10,1	6,0	6,8	13,3	47,0	59,2	26,0
Kiti / <i>Other</i>	7,3	7,3	0,0	3,2	3,2	0,0	23,6	23,4	-0,8
Iš viso <i>Total</i>	56,2	58,6	4,3	4,6	5,0	8,7	255,9	290,6	13,6

* Prognozė / *Forecast.*

Šaltinis: *Strategie Grains duomenys.*

Tarptautinė grūdų taryba (IGC) prognozuoja, kad 2007–2008 metų grūdų derlius pasaulyje turėtų sudaryti 1657,0 mln. t. Ši prognozė, palyginti su prieš tai buvusia, sumažinta 2,0 mln. t dėl numatomo mažesnio kukurūzų derliaus JAV ir neigiamo sausros poveikio kukurūzų pasėliams Argentinoje. Grūdų bus suvartota 9 mln. t daugiau (dėl padidėjusio jų sunaudojimo pašarams JAV) – 1676,0 mln. t. Žymus grūdų kainų didėjimas nesumažino grūdų prekybos pasaulyje, atvirkščiai – ji turėtų siekti 227,0 mln. t, t. y. 6,0 mln. t daugiau nei 2006–2007 derliaus metų laikotarpiu. IGC duomenimis, grūdų prekyba pasaulyje padidės dėl išaugusio pašarinių grūdų sunaudojimo ES-27 šalyse. Pasaulinės 2007–2008 metų grūdų atsargos sumažintos iki 244,0 mln. t, t. y. 19,0 mln. t mažiau nei 2006–2007 derliaus metais. Ypač mažos grūdų atsargos prognozuojamos JAV ir ES-27 šalyse.

RAPSAI / RAPE

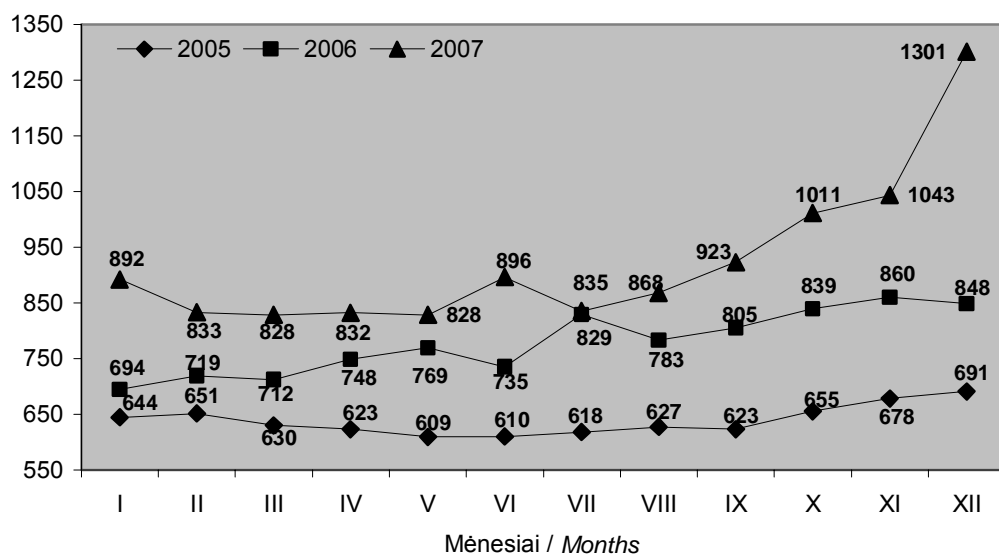
Rapsų supirkimas. Per 2007 metus Lietuvoje iš rapsų augintojų supirkta 242,6 tūkst. t rapsų, arba 102,6 tūkst. t (73,3 proc.) daugiau nei per 2006-uosius (1 lentelė). Per pastaruosius ketverius metus Lietuvoje iš augintojų supirkta 86,8 proc. visų išaugintų rapsų. 2007 metais pastatytoms trims naujoms biokuro gamykloms pradėjus dirbti visu gamybiniu pajėgumu, žaliavos poreikis turėtų padidėti daugiau kaip 4 kartus ir siekti 540 tūkst. t per metus. Tad mūsų šalies žemdirbiams atsiras potencialių galimybių plėsti vienos pelningiausių augalininkystės kultūrų – rapsų auginimą ir didinti jų supirkimą. Rapsų supirkimo kaina 2007 metų gruodį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu mėnesiu, išaugo 53,4 proc. (1 pav.).

1 lentelė / Table 1

Rapsų supirkimas 2004–2007 metais
Purchase of rapeseed in 2004–2007

Rodikliai / Indicators	2004	2005	2006	2007
Kiekis, tūkst. t / Quantity, thou. t	172,6	215,1	140,0	242,6
Kaina, Lt/t / Price, Lt/t	661	625	842	895
Vertė, mln. Lt / Value, mill. Lt	114,1	134,5	117,9	217,2

Šaltinis: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2007 m. sausio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

1 pav. Vidutinės rapsų supirkimo kainos 2005–2007 metais, Lt/t
Figure 1. Average purchase prices of rapeseed in 2005–2007, Lt/t

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Vidutinės rapsų kainos kai kuriose valstybėse 2006 ir 2007 metų 52-ąją (12–24–30) savaitę, Lt/t
Average prices of rapeseed in selected countries in the 52 week of 2006 and 2007, Lt/t

Valstybė / Country	2006	2007	Pokytis / Change, %
Lietuva / Lithuania	807	1301	61,2
Vokietija / Germany	877	1295	47,7
Estija / Estonia	886	1217	37,4
Lenkija / Poland	890	1101	23,7
Vengrija / Hungary	792	875	10,5

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Auginimas. 2007 metais rapsais apsėta 174,4 tūkst. ha, arba 23,6 tūkst. ha (15,6 proc.) daugiau nei 2006-aisiais. Rapsų pasėliai sudarė 10,1 proc. (2006 m. – 8,7 proc.) viso pasėlių ploto. Žeminių rapsų pasėliai padidėjo 42,2 tūkst. ha (2,6 karto), vasarinių – sumažėjo 18,6 tūkst. ha (14,9 proc.). Auginti daugiau rapsų žemdirbius skatino didesnis rapsų poreikis biodyzelino gamybai ir 2006 metais išaugusios rapsų supirkimo kainos.

Eurostato duomenimis, auganti biokuro paklausa ir parama energetinių augalų augintojams lėmė rapsų pasėlių plotų didėjimą ES šalyse. 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, rapsų pasėlių plotas išaugo 13,6 proc., o palyginti su 2002–2006 metų vidurkiu – net 31,5 proc. Didžiausi rapsų pasėliai ES yra Prancūzijoje, Vokietijoje ir Lenkijoje. Prancūzijoje jie padidėjo iki 1,5 mln. ha (11,0 proc.), Vokietijoje – iki 1,5 mln. ha (7,0 proc.) ir Lenkijoje – iki 674 tūkst. ha (8,0 proc.). Rumunijoje (penktoje pagal rapsų plotą šalyje ES) rapsų pasėliai 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, išaugo trigubai (nuo 110,0 iki 349,0 tūkst. ha).

Lietuvoje 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, pasiektas 59,8 proc. didesnis rapsų derlingumas ir 83,9 proc. didesnis jų derlius (3 lentelė).

Rapsų pasėliai, derlius ir derlingumas 2003–2007 metais
Rape crop area, harvest and yield in 2003–2007

Rodikliai Indicators	2003	2004	2005	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Plotas, tūkst. ha Area, thou. ha	66,6	100,6	109,4	150,8	174,4	115,6
Derlius, tūkst. t Harvest, thou. t	119,9	204,7	201,2	169,6	311,9	83,9
Derlingumas, t/ha Yield, t/ha	1,8	2,03	1,84	1,12	1,79	83,9

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2008 metų derliui Lietuvos rapsų augintojai pasėjo 56,3 tūkst. ha žieminių rapsų – apie 83,0 proc. 2007-ųjų žieminių rapsų pasėlių ploto. Žieminių rapsų pasėlių sumažėjimą galėjo lemti tik rizikos dėl galimų nepalankių žiemojimo sąlygų baimė, nes ekonominiai faktoriai gana palankūs.

Perdirbimas. Per 2007 metus Lietuvos rapsų perdirbimo įmonės perdirbo 59,8 tūkst. t rapsų – 29,0 tūkst. t (94,2 proc.) daugiau nei per 2006-uosius. Rapsų atsargos 2007 metų gruodžio pabaigoje buvo 99,5 tūkst. t – beveik dvigubai didesnės nei 2006-ųjų gruodį (59,5 tūkst. t).

Rapsų perdirbimo gamybiniai pajėgumai pastaraisiais metais didėja, kaip ir žaliavos poreikis. Kad būtų užtikrintas turimų rapsų perdirbimo gamybinių pajėgumų kuo geresnis panaudojimas, 2007–2010 metais reikės ne mažiau kaip po 540 tūkst. t rapsų kasmet.

Visame pasaulyje didėja rapsų perdirbimo apimtys. Vien tik 2007 metais, palyginti su 2005-aisiais, rapsų perdirbimas išaugo 7,3 proc. iki 50,3 mln. t per metus. Tai lėmė nuolat didėjanti biodyzelino gamyba.

Užsienio prekyba. Per 2007 metus, palyginti su 2006-aisiais, Lietuvoje rapsų eksportas padidėjo 3 kartus, importas sumažėjo 24,1 proc. (4 lentelė), o sertifikuotų rapsų sėklų importuota 4,3 proc. daugiau. Daugiausia rapsų iš Lietuvos pirkė Danija – 38,7 proc., Vokietija – 22,1 proc., Nyderlandai – 12,7 proc., Suomija – 6,8 proc. Didžioji dalis rapsų 2007 metais buvo importuota iš Rusijos – 87,5 proc. Sėklai skirti rapsai įvežti iš ES šalių: Vokietijos – 66,7 proc., Danijos ir Švedijos – po 9,2 proc., Prancūzijos – 6,5 proc.

4 lentelė / Table 4

Lietuvos užsienio prekyba rapsų sėklomis 2006 ir 2007 metais
Lithuanian foreign trade in rapeseed in 2006 and 2007

	Kiekis, tūkst. t / Amount, thou. t			Kaina, Lt/t / Price, Lt/t		
	2006	2007	pokytis, change, %	2006	2007	pokytis, change, %
Eksportas / Exports	66,5	201,0	3,0 k.	860	1035	20,4
Importas / Imports	13,7	10,4	-24,1	1512	1781	17,8

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Prognozė. Lietuvoje užaugintų rapsų kiekis turėtų iki 2010 metų, palyginti su 2007-aisiais, padidėti 2,4 karto, jų perdirbimas – daugiau kaip 9 kartus.

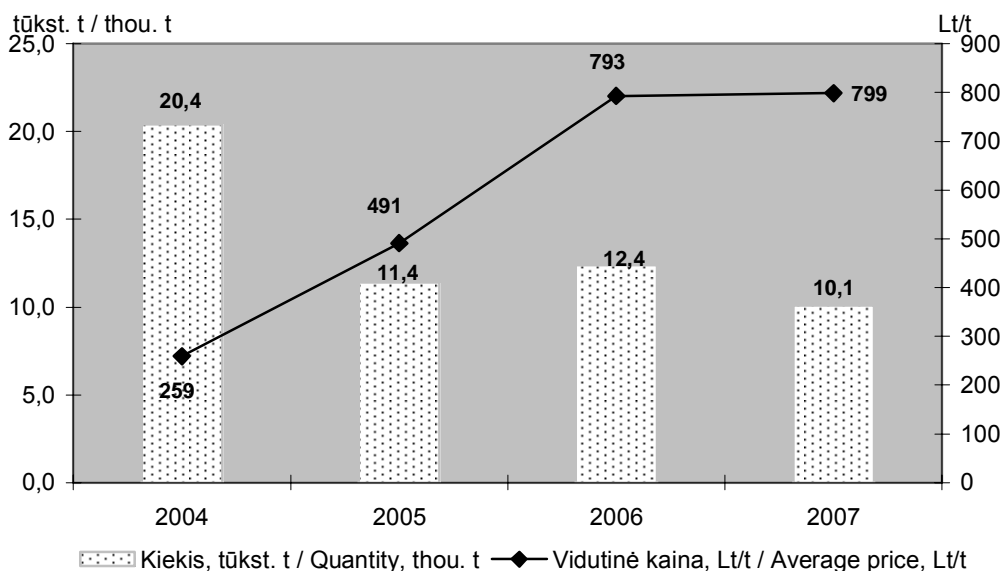
Ne tik Lietuvoje, bet ir ES šalyse rapsų išauginama vis daugiau. JAV žemės ūkio departamento duomenimis, 2007–2008 derliaus metais ES-27 šalyse prognozuojamas 18,2 mln. t rapsų derlius, arba 13,8 proc. didesnis nei 2006–2007 derliaus metais. Pasaulyje rapsų derlius 2007–2008 derliaus metais turėtų būti 51,4 mln. t, arba 10,1 proc. didesnis nei 2006–2007 derliaus metais.

Ateities sandorių rapsų kainos tarptautinėse biržose rodo, kad 2008 metų I pusmetį kainos nemažės.

BULVĖS / POTATOES

ES bulvių augintojai 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, prikasė 7 proc. daugiau bulvių. Todėl, padidėjus bulvių pasiūlai ES rinkoje, jų kainos mažėjo. Lietuvoje bulvių pasėliai didesniuose nei 1 ha ūkiuose sumažėjo 4,1 proc., o visuose šalies ūkiuose – apie 8,7 proc. Nepaisant sumažėjusio bulvių pasėlių ploto, dėl 38 proc. didesnio derlingumo (10,9 t/ha) prikasta 576,1 tūkst. t bulvių – 26 proc. daugiau negu 2006-aisiais.

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, per 2007 metus supirkta 10,1 tūkst. t bulvių (1,8 proc. bulvių derliaus) – 18,5 proc. mažiau nei per 2006-uosius (1 pav.).

1 pav. Bulvių supirkimas ir kaina 2004–2007 metais

Figure 1. Quantities and average prices of potatoes purchased in 2004–2007

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005, 2006, 2007, 2008 m. sausio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

Bulvių supirkimo kaina 2007 metų II pusmetį buvo 23,5 proc. mažesnė nei prieš metus, bet vidutinė metinė supirkimo kaina išliko beveik 2006 metų lygio. 2008 metų sausio mėnesį supirkta 3,1 tūkst. t bulvių, t. y. 2,8 karto daugiau nei 2007-ųjų sausį. Supirkimo kaina dėl didelės bulvių pasiūlos iš prekinųjų ūkių buvo net 27 proc. mažesnė. Nors bulvės Lietuvoje atpigo, tačiau išliko brangesnės nei kai kuriose kitose šalyse – Lietuvos prekinuose ūkiuose sausio mėnesį jos buvo parduodamos 1,6 karto brangiau nei Vokietijos ir 1,9 karto – nei Lenkijos prekinuose ūkiuose (1 lentelė).

**Vidutinės bulvių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose
2007 ir 2008 metų sausio mėnesį, Lt/kg**
*Average farm prices of potatoes in Lithuania and selected foreign countries
in January 2007 and 2008, Lt/kg*

Šalis / Country	2007	2008	2008, palyginti su 2007, %
Lenkija / Poland	0,71	0,33	46
Vokietija / Germany	0,85	0,40	47
Slovakija / Slovakia	1,09	0,52	48
Čekija / Czech Republic	1,04	0,60	58
Lietuva / Lithuania	0,90	0,64	71
Estija / Estonia	0,77	0,56	73
Latvija / Latvia	0,70	0,55	79
Rusija / Russia	0,81	1,02	126

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Daugiausia ES bulvių užauginančiose šalyse – Vokietijoje ir Lenkijoje – derlius buvo didesnis atitinkamai 16 proc. (padidėjo iki 11,6 mln. t) ir 25 proc. (iki 11,2 mln. t). Didesnis derlius lėmė mažesnę nei prieš metus bulvių kainą. Vokietijoje bulvių iš prekinių ūkių kainos 2008 metų sausio mėnesį, palyginti su 2007-ųjų sausiu, sumažėjo apie 53 proc., Lenkijoje – apie 54 proc., Lietuvoje – 29 proc. Rusijoje dėl mažesnio bulvių derliaus jų kaina išaugo 26 proc., o palyginti su lietuviškų bulvių kaina, ji 1,6 karto didesnė.

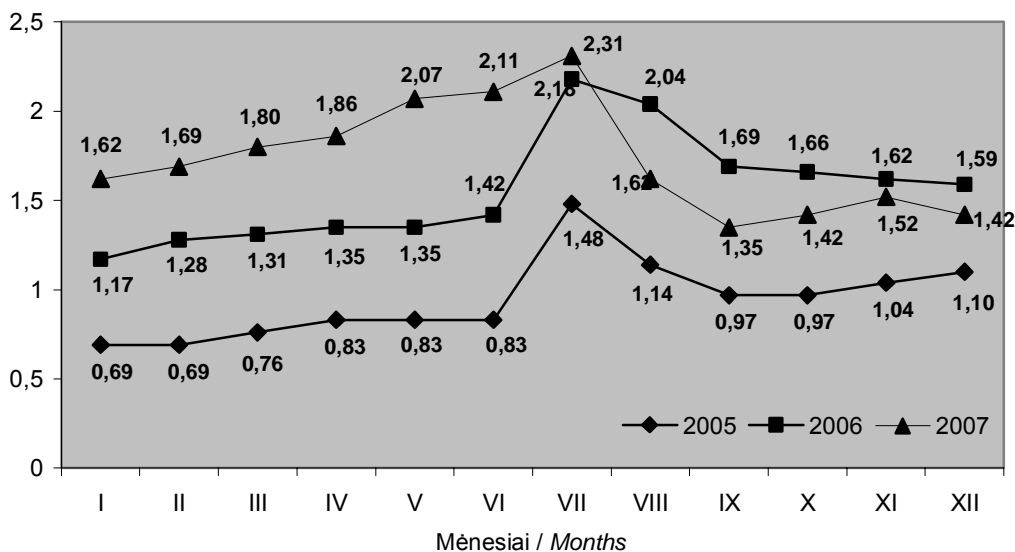
Vasario mėnesį bulvių kainos, nedidėjant paklausai, dar labiau sumažėjo. ŽŪMPRIS duomenimis, nefasuotos bulvės prekiniuose ūkiuose kainavo apie 630 Lt/t, fasuotos – vidutiniškai 800 Lt/t, skustos – 1530 Lt/t. Palyginti su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, nefasuotų bulvių kainai sumažėjus 36 proc., fasuotų – 27 proc., skustų bulvių kaina nukrito 7 proc.

2007 metais bulvės šalies parduotuvėse iki rugpjūčio mėnesio pardavinėtos brangiau nei prieš metus, nuo rugpjūčio atpigo ir kitais mėnesiais buvo pigesnės negu prieš metus (2 pav.). Spalio–gruodžio mėnesiais bulvių mažmeninė kaina Lietuvoje buvo apie 7 proc. didesnė negu Latvijos, tačiau apie 4 proc. mažesnė nei Estijos prekybos centruose.

Lietuvos turguose bulvių kaina 2008 metų sausio mėnesį buvo apie 30 proc., o vasarį – apie 27 proc. mažesnė negu mažmeninė. Žemės ūkio rūmų duomenimis, sausio ir vasario mėnesį už bulvių kilogramą turguje vidutiniškai buvo prašoma 1,06 Lt – 7,8 proc. mažiau nei prieš metus.

Bulvių mažmeninės kainos Vilniuje 2007 metų gruodžio mėnesį buvo vienos mažiausių, mažesnės tik Lenkijos ir Čekijos sostinėse – atitinkamai 1,7 karto ir 18 proc. (2 lentelė).

2 pav. Mažmeninės bulvių kainos Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/kg

Figure 2. Retail prices of potatoes in Lithuania 2005–2007, Lt/kg

Šaltiniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005, 2006, 2007.

2 lentelė / Table 2

Bulvių mažmeninės kainos Europos valstybių sostinėse 2007 metų gruodžio mėnesį, Lt/kg

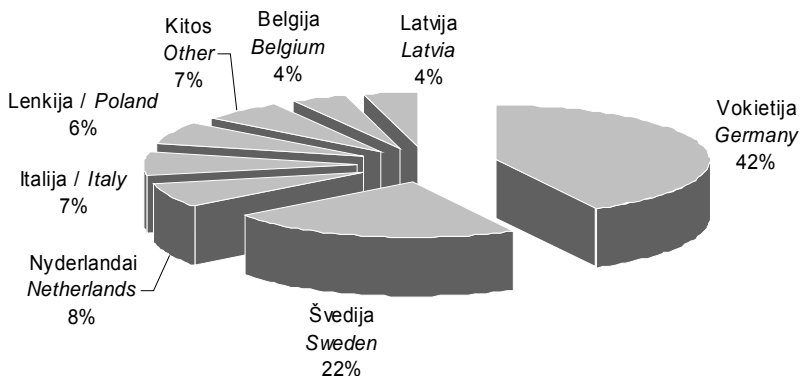
Retail prices of potatoes in the capital cities of selected European countries in December 2007, Lt/kg

Rodiklis Indicator	Amsterda- mas	Helsinkis	Berlynas	Stokholmas	Praha	Bratislava	Budapeštas	Talinas	Ryga	Vilnius	Varšuva
Kaina, Lt/kg Price, Lt/kg	3,76	2,09	2,89	3,28	1,23	1,50	2,16	1,75	1,76	1,45	0,85

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Brangiausiai bulvės buvo parduodamos Nyderlandų ir Švedijos sostinėse – atitinkamai apie 2,6 ir 2,3 karto brangiau nei Vilniuje. Aukštesnėmis kainomis jos buvo parduodamos ir kitų Baltijos šalių sostinėse: Vilniaus parduotuvėse bulvės 17 proc. pigesnės nei Talino ir 18 proc. – nei Rygos parduotuvėse.

Užsienio prekyba. Per 2007 metus bulvių buvo importuota 6,7 karto daugiau nei eksportuota. Į Lietuvą įvežta 32,7 tūkst. t bulvių, t. y. apie 25 proc. daugiau nei 2006 metais. Bulvių importas sudarė 5,7 proc. Lietuvos bulvių derliaus. Bendroji importo vertė – 33,8 mln. Lt, vidutinė kaina – 1,03 Lt/kg – 21 proc. didesnė negu prieš metus. Daugiausia (42 proc.) bulvių įvežta iš Vokietijos – 13,8 tūkst. t (po 1,10 Lt/kg), 22 proc. – iš Švedijos – 7,3 tūkst. t (po 0,86 Lt/kg) (3 pav.).

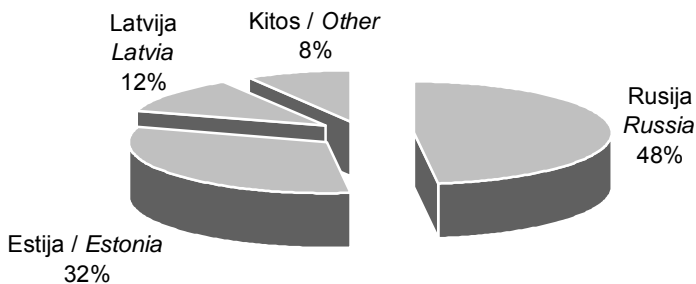
3 pav. Bulvių importas 2007 metais

Figure 3. Imports of potatoes in 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2007 metais Lietuva eksportavo 4,8 tūkst. t bulvių (0,8 proc. Lietuvoje užaugintų), net 1,8 karto daugiau nei 2006-aisiais. Bendroji bulvių eksporto vertė buvo 7,1 mln. Lt, vidutinė kilogramo kaina – 1,48 Lt, t. y. 1,8 karto didesnė nei 2006-aisiais ir 1,4 karto didesnė negu importuotų.

Didžiausi bulvių eksporto srantai – į Rusiją (48 proc.) ir Estiją (32 proc.). Į Rusiją išvežta 2,3 tūkst. t (po 1,81 Lt/kg), į Estiją – 1,5 tūkst. t (po 1,27 Lt/kg) bulvių (4 pav.).

4 pav. Bulvių eksportas 2007 metais

Figure 4. Exports of potatoes in 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Bulvių gaminiai. Per 2007 metus paruošta ir užkonservuota apie 50 proc. daugiau bulvių negu per 2006-uosius (3 lentelė), o palyginti su 2005-aisiais, net 1,8 karto daugiau. Gamyba orientuota į užsienio rinkas – jose 2007 metais parduota 66 proc. produkcijos, tačiau kaina vidaus rinkoje 31 proc. didesnė.

3 lentelė / Table 3

**Paruoštų ir konservuotų bulvių (įskaitant traškučius) gamyba ir realizavimas*
2006 ir 2007 metais**

Production and sales* of potatoes prepared and preserved (chips incl.) in 2006 and 2007

Rodikliai / Indicators	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Pagaminta, t / Production, t	6191	9304	150
Parduota, t / Sales, t	6096	9060	149
iš jų vidaus rinkoje / of which in domestic market	2687	3041	113
Vidutinė kaina, tūkst. Lt/t / Average price, thou. Lt/t	10974	10510	96
Vidutinė kaina vidaus rinkoje, tūkst. Lt/t Average price in domestic market, thou. Lt/t	12556	12475	99

* Be PVM / VAT excluded.

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2007 metais eksportuota 5,9 tūkst. t paruoštų ir konservuotų nešaldytų bulvių, arba 1,6 karto daugiau negu 2006-aisiais. Didžiausia dalis (76 proc.) – į Rusiją (po 9,03 Lt/kg) ir 15 proc. – į Latviją (po 12,85 Lt/kg). Importuota 6,9 tūkst. t paruoštų ir konservuotų nešaldytų ir sušaldytų bulvių – 6 proc. mažiau nei per 2006 metus, 51 proc. – iš Lenkijos (sušaldytos – po 3,00 Lt/kg, nesušaldytos – po 8,89 Lt/kg). Nors paruoštų ir konservuotų bulvių įvežta 879 t daugiau nei išvežta, daugiau importuojama šaldytų, o eksportuojama brangesnių – nešaldytų, todėl užsienio prekybos balansas teigiamas (19,6 mln. Lt).

2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, bulvių krakmolo, jam pabrangus apie 41 proc., įsivežta 51 proc. mažiau.

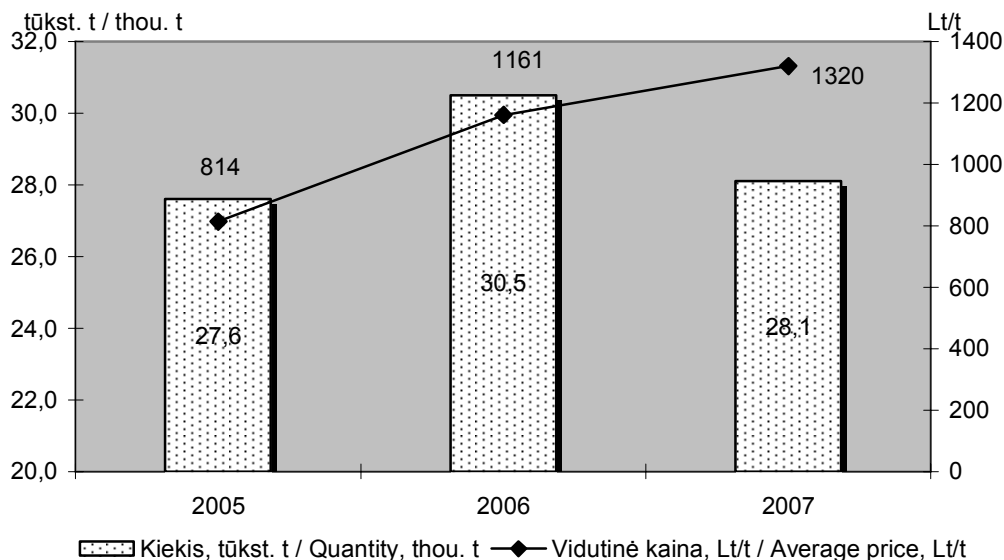
Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2007 m. spalio 3 d. įsakymu Nr. 3D-441 patvirtino fitosanitarijos priemonių kovai su bulvių gumbų verpstiškumo viroidu taikymo taisyklės, kuriomis nustatė, kada ir kokia tvarka regionų augalų apsaugos ir karantino punktų specialistai turi tikrinti bulvinių šeimos augalus, kokių fitosanitarijos priemonių turi imtis bulvių augintojas, jo ūkyje aptikus viroidą, bei rekomendacijos, ką daryti, siekiant išvengti viroido plitimo.

2008 m. vasario 1 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 19 straipsnio papildymo ir įstatymo papildymo 3 priedu įstatymas. Jame nustatyta, kad nuo 2009 m. sausio 1 d. PVM įstatymo 3 priede nurodytoms daržovėms ir vaisiams bus taikomas lengvatinis 5 proc. PVM tarifas.

DARŽOVĖS / VEGETABLES

Lietuvoje lauko daržovių pasėliai 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, sumažėjo 3,9 proc., tačiau nuimtas 38 proc. didesnis derlius – 246,6 tūkst. t. 97,5 proc. daržovių užauginama ūkininkų ir šeimos ūkiuose ir tik 2,5 proc. – žemės ūkio bendrovėse.

Vidaus ir užsienio rinka. 2007 metais daržovių supirkta 7,9 proc. mažiau nei 2006-aisiais, tačiau 1,8 proc. daugiau nei 2005-aisiais (1 pav.). Supirkimo kaina didėjo, 2007 metais ji buvo 3,7 proc. didesnė, palyginti su 2006-ųjų, ir 1,6 karto, palyginti su 2005 metų kainomis.

1 pav. Daržovių supirkimas ir vidutinė kaina 2005–2007 metais
Figure 1. Quantities and average prices of vegetables purchased in 2005–2007

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005, 2006, 2007, 2008 m. sausio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

2008 metų sausio mėnesį supirkta 4,5 tūkst. t daržovių, t. y. 2,3 karto daugiau nei 2007-ųjų sausį, o supirkimo kaina buvo 5,4 proc. mažesnė.

Burokėlių supirkimo kaina Lietuvoje nuo rugpjūčio mėnesio mažėjo, ir 2008 metų sausį, palyginti su 2007-ųjų sausiu, jie buvo 4 proc. pigesni (1 lentelė). Latvijoje, palyginti su praėjusiais metais, burokėlių kaina sumažėjo 7 proc. ir buvo panaši kaip Lietuvoje. Tuo tarpu kaimyninėje Lenkijoje jie 9 proc. pigesni nei mūsų šalyje.

Burokėliai sausį–vasarį saugyklose išsilaikė gerai, todėl jų kaina stabili – 530 Lt/t, nors, palyginti su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, ji sumažėjo apie 5 proc.

Nors burokėlių supirkimo kainos mažėjo, parduotuvėse 2008 metų vasarį jų kaina išliko tokia pati, o turguose – 16 proc. didesnė nei prieš metus. Turguose jie buvo 11 proc. pigesni nei parduotuvėse.

Kopūstai. Europos kopūstų augintojai sulaukė didesnių kainų. Tai iš dalies lėmė kai kuriose šalyse sumažėjęs šių daržovių derlius. Kopūstų kaina Lietuvos prekiniuose ūkiuose 2008 metų sausio mėnesį, palyginti su 2007-ųjų sausiu, buvo 10 proc. didesnė. Lietuvoje jie buvo parduodami 1,4 karto brangiau nei Lenkijos prekiniuose ūkiuose. Negalutiniais Eurostato duomenimis, Lenkijoje baltagūžių kopūstų pasėlių plotams sumažėjus 4 proc., jų derlius buvo apie 10 proc. didesnis negu 2006-aisiais. Tačiau pagrindinėje lietuviškų kopūstų užsienio rinkoje – Rusijoje – jų kaina 1,9 karto didesnė nei mūsų šalies ūkiuose. Kainos padidėjimą Rusijoje iš dalies lėmė mažesnis nei 2006 metais kopūstų derlius. Derlių kai kuriuose Rusijos regionuose sunaikino sausros ir kenkėjai.

Parduotuvėse baltagūžiai kopūstai vasario mėnesį buvo parduodami tokia pat kaina kaip turguose. Parduotuvėse 2008 metų vasarį jie buvo 2 proc., o turguose – 11 proc. brangesni nei prieš metus. Vasario pabaigoje, mažėjant geros kokybės produkcijos atsargoms, kokybiškų kopūstų kaina išaugo iki 625 Lt/t.

2007 metų gruodžio pradžioje kopūstai Vilniuje, kaip ir Taline, buvo parduodami pigiausiai. Daug didesnės (daugiau kaip 3 kartus) kopūstų kainos buvo Berlyne, Amsterdame ir Helsinkyje.

Labai išaugo importo ir eksporto srutai: importas per metus padidėjo 59 proc., eksportas – 67 proc. Kopūstų užsienio prekybos balansas teigiamas – 2007 metais išvežta 1 tūkst. t daugiau kopūstų nei įvežta. 86 proc. jų importuota iš Lenkijos, 95 proc. eksporto teko Rusijai.

1 lentelė / Table 1

**Vidutinės daržovių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose
2007 ir 2008 metų sausio mėnesį, Lt/kg**

*Average farm prices of vegetables in Lithuania and selected foreign countries
in January 2007 and 2008, Lt/kg*

Metai / Year	Lietuva <i>Lithuania</i>	Latvija <i>Latvia</i>	Estija <i>Estonia</i>	Lenkija <i>Poland</i>	Rusija <i>Russia</i>	Vokietija <i>Germany</i>	Čekija <i>Czech Republic</i>
Burokėliai / Beetroots							
2008	0,53	0,52	0,58	0,48	1,03	1,58	-
2007	0,55	0,56	0,74	0,45	0,87	1,31	-
2008, palyginti su <i>compared to</i> 2007, %	96	93	78	107	118	121	-
Kopūstai / Cabbages							
2008	0,56	0,58	0,56	0,39	1,04	0,87	0,60
2007	0,51	0,66	0,57	0,24	0,69	0,68	0,49
2008, palyginti su <i>compared to</i> 2007, %	110	88	98	163	151	128	122

Metai / Year	Lietuva <i>Lithuania</i>	Latvija <i>Latvia</i>	Estija <i>Estonia</i>	Lenkija <i>Poland</i>	Rusija <i>Russia</i>	Vokietija <i>Germany</i>	Čekija <i>Czech Republic</i>
Morkos / Carrots							
2008	0,60	0,99	0,75	0,68	1,15	0,90	0,72
2007	0,65	0,85	0,83	0,54	1,01	0,88	0,73
2008, palyginti su <i>compared to</i> 2007, %	92	116	90	126	114	102	99
Svogūnai / Onions							
2008	0,66	1,24	-	0,63	1,38	0,55	0,93
2007	0,91	1,27	-	0,84	1,11	0,78	1,12
2008, palyginti su <i>compared to</i> 2007, %	73	98	-	75	124	71	83

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Morkos. 2007 metais Lietuvos morkų augintojai nukasė gerą derlių. Morkomis užpildė visas šaldomas saugyklas, dalį jų suvežė į laikinąsias. Dėl didelės morkų pasiūlos Lietuvoje jų kainos prekiniuose ūkiuose 8 proc. mažesnės nei prieš metus.

Kai kuriose kitose šalyse dėl lietingų orų morkos užderėjo prasčiau. Sausio mėnesį išaugus morkų kainoms Lenkijoje, Lietuvoje jos pigiausios – 12 proc. pigesnės nei Lenkijoje, 17 proc. – nei Čekijoje, o palyginti su kitomis šalimis, skirtumai dar didesni.

2008 metų vasarį morkos parduotuvėse buvo parduodamos 3,5 proc., o turguose 3,1 proc. pigiau nei prieš metus. Parduotuvėse jos buvo apie 10 proc. brangesnės negu turguose. Vilniuje fasuotos morkos, palyginti su 2007-ųjų vasariu, pabrango 11 proc., o nefasuotos buvo parduodamos tokia pat kaina kaip prieš metus. Geros kokybės plautų morkų kaina, mažėjant jų atsargoms, vasario pabaigoje išaugo iki 735 Lt/t.

2007 metų gruodžio mėnesį Vilniaus prekybos centruose morkos buvo brangesnės nei Rygoje 3,8 proc., Taline – 1,8 karto, Varšuvoje – 1,5 karto. Dar brangesnės nei Vilniuje jos buvo Helsinkyje, Berlyne ir kai kurių kitų šalių sostinėse.

2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, morkų ir burokėlių į šalį įsivežta 5 proc. mažiau, o eksportuota 1,8 karto daugiau. Užsienio prekybos balansas tapo teigiamas – eksportuota 7 proc., arba 720 t morkų ir burokėlių daugiau nei importuota. Pagrindinė rinka – Rusija, į kurią eksportuota 83 proc. morkų ir burokėlių. 48 proc. morkų ir burokėlių įsivežta iš Lenkijos, 29 proc. – iš Nyderlandų.

Svogūnai. Daugelyje šalių sumažėjo ankstyvųjų svogūnų pasėlių plotai, tačiau, ŽŪMPRIS duomenimis, 2007 metais svogūnų derlius ES šalyse apie 6 proc. didesnis nei 2006-aisiais – 4,86 mln. t. Kai kuriose ES šalyse nepalankios klimatinės sąlygos pablogino svogūnų kokybę.

2008 metų sausio mėnesį, palyginti su 2007-ųjų sausiu, Lietuvos ūkiuose svogūnai atpigo 27 proc., tačiau Lenkijoje jie buvo 4,8 proc., Vokietijoje – 1,2 karto pigesni. 2008 metų vasario mėnesį, palyginti su 2007-ųjų vasariu, svogūnai Lietuvos parduotuvėse buvo parduodami 3,8 proc., o turguose – 3,3 proc. pigiau. Parduotuvėse vasarį svogūnų kaina buvo apie 4,7 proc. didesnė nei turguose.

Svogūnų mažmeninė kaina Vilniuje tokia kaip Taline. Ji viena mažiausių, tačiau Lenkijos sostinėje ji 18 proc. mažesnė negu Vilniuje.

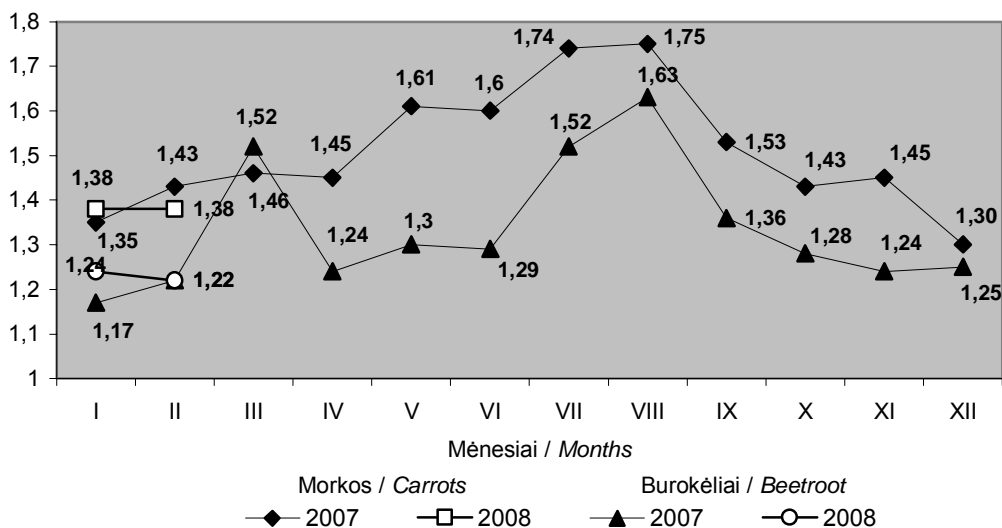
Nors svogūnų ir česnakų eksportas per metus išaugo 23 proc., o importas – 16 proc., kaip ir 2006-aisiais, užsienio prekybos balansas išliko neigiamas. Per 2007 metus jų įsivežta 2,3 karto daugiau negu išvežta. 46 proc. svogūnų ir česnakų importuota iš Nyderlandų, 41 proc. – iš Lenkijos.

2 lentelė / Table 2

**Morkų, kopūstų ir svogūnų mažmeninės kainos kai kurių ES valstybių sostinėse
2007 metų gruodžio mėnesį, Lt/kg**
*Retail prices of carrots, cabbages and onions in the capital cities of selected EU countries
in December 2007, Lt/kg*

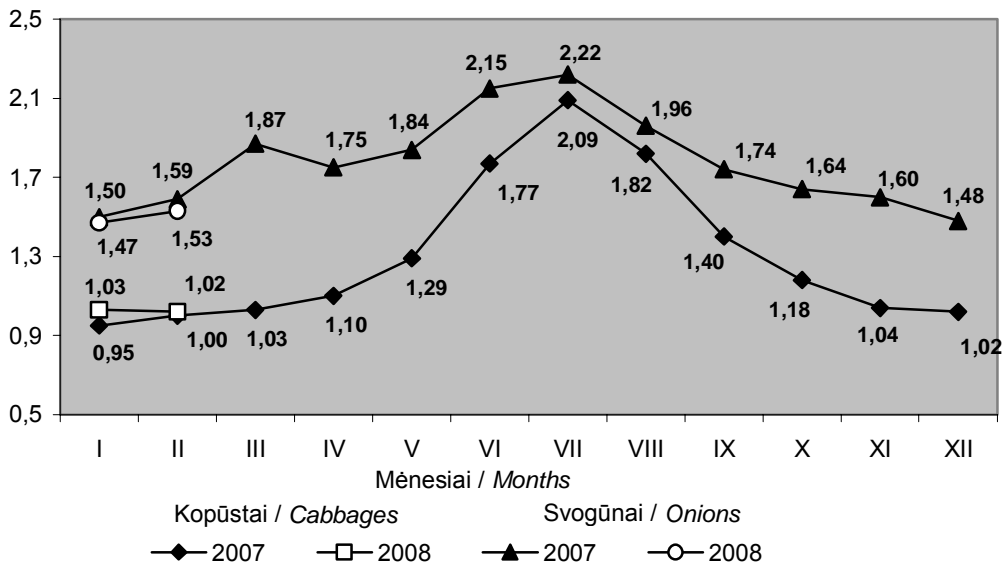
Daržovės Vegetables	Vilnius	Talinas	Ryga	Varšuva	Praha	Bratislava	Helsinkis	Budapeštas	Berlynas	Amsterdamas	Stokholmas
Morkos Carrots	1,90	1,04	1,83	1,31	1,52	1,48	2,64	2,45	3,07	2,73	3,66
Kopūstai Cabbages	0,94	0,93	1,14	1,38	0,97	1,04	2,87	1,66	3,18	3,42	2,56
Svogūnai Onions	1,52	1,52	1,90	1,24	1,55	1,55	3,14	2,21	3,42	2,45	3,28

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

**2 pav. Vidutinės morkų ir burokėlių kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose
2007 ir 2008 metais, Lt/kg**

Figure 2. Average retail prices of carrots and beetroots in Lithuanian supermarkets in 2007 and 2008, Lt/kg
Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

3 pav. Vidutinės kopūstų ir svogūnų kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose 2007 ir 2008 metais, Lt/kg

Figure 3. Average retail prices of cabbages and onions in Lithuanian supermarkets in 2007 and 2008, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

Pomidorų kaina parduotuvėse 2008 metų vasario mėnesį, palyginti su 2007-ųjų vasariu, sumažėjo 13,8 proc. (4 pav.). Turguose agurkai buvo 1 proc., o pomidorai – 7 proc. pigesni nei prieš metus. Parduotuvėse agurkai buvo 9 proc., o pomidorai 7,7 proc. brangesni negu turguose.

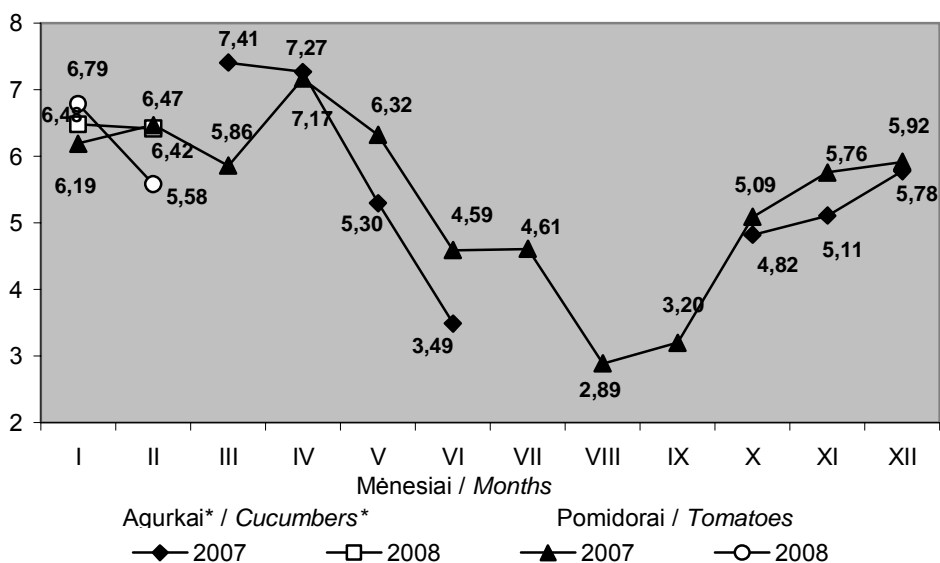
2007 metais agurkų įsivežta 2 tūkst. t daugiau nei išvežta. Daugiausia šių daržovių importuota iš Lenkijos (39 proc.), Ispanijos (37 proc.), Nyderlandų (19 proc.), o eksportuota į Rusiją (46 proc.), Latviją (35 proc.).

2007 metais pomidorų įsivežta 4,5 tūkst. t daugiau nei išvežta. 48 proc. pomidorų importuota iš Lenkijos, 26 proc. – iš Ispanijos, 23 proc. – iš Nyderlandų. Eksportuota 29 tūkst. t pomidorų, 81 proc. – į Rusiją. Labai išaugo eksportas į Estiją – 3,9 karto (išvežta 2,2 tūkst. t).

2007 metais daržovių užsienio prekybos balansas buvo teigiamas – išvežta 14,6 tūkst. t daržovių daugiau nei įvežta. Vertinė išraiška balansas taip pat teigiamas – 117,5 mln. Lt, nes eksportuojamų daržovių vidutinė kaina buvo 3,07 Lt/kg – 23 proc. didesnė negu įvežamų.

Daržovių eksportas 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, išaugo 47 proc., importas – 24 proc. (3 lentelė). Eksporto vertė – 429,2 mln. Lt, 1,5 karto didesnė nei prieš metus. Importo vertė – 311,7 mln. Lt, 23 proc. didesnė nei 2006 metais.

4 pav. Vidutinės agurkų ir pomidorų kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose 2007 ir 2008 metais, Lt/kg

Figure 4. Average retail prices of cucumbers and tomatoes in Lithuanian supermarkets in 2007 and 2008, Lt/kg

* Ilgavaisiai / Long-fruit.

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

3 lentelė / Table 3

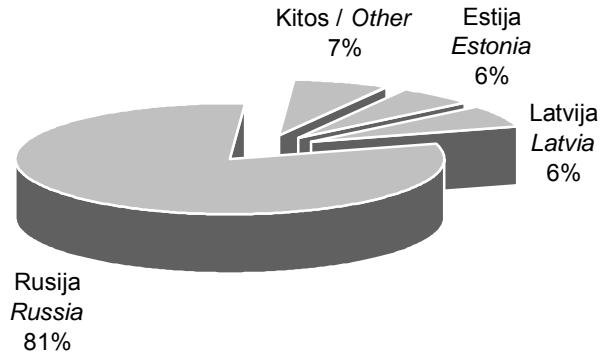
Daržovių eksportas ir importas 2006 ir 2007 metais, tūkst. t

Exports and imports of vegetables in 2006 and 2007, thou. t

Produkcija / Products	Eksportas / Exports		Importas / Imports	
	2006	2007	2006	2007
Daržovės / Vegetables	95,3	139,8	100,6	125,2
iš jų / of which:				
pomidorai / tomatoes	15,5	29,0	22,7	33,6
agurkai / cucumbers	4,9	6,7	7,3	8,7
svogūnai / onions	5,3	6,5	12,9	15,0
morkos, burokėliai carrots, beetroots	6,7	11,7	11,6	11,0
kopūstai / cabbages	21,1	35,3	21,6	34,3

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

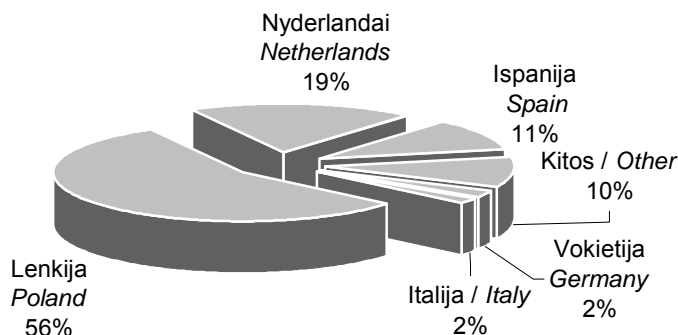
Daugiausia daržovių eksportuota į Rusiją – 112,7 tūkst. t (5 pav.) (30 proc. – gūžiniai kopūstai, 21 proc. – pomidorai ir 31 proc. – kitos daržovės). 2007 metais į Rusiją išvežta 1,6 karto daugiau daržovių nei per 2006-uosius. Į Latviją eksportuota tiek pat, kiek ir prieš metus – 8,9 tūkst. t (26 proc. agurkų, 23 proc. pomidorų). Eksportas į Estiją 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, padidėjo net 3 kartus – eksportuota 8,1 tūkst. t (28 proc. pomidorų, 15 proc. kopūstų ir 14 proc. agurkų).

5 pav. Daržovių eksportas 2007 metais
Figure 5. Exports of vegetables in 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Daugiausia daržovių įvežta iš Lenkijos (6 pav.) – 70 tūkst. t (42 proc. gūžinių kopūstų, 23 proc. pomidorų). Per metus importas iš Lenkijos padidėjo 31 proc. Iš Nyderlandų importuota 24,1 tūkst. t (33 proc. pomidorų, 29 proc. svogūnų ir česnakų), iš Ispanijos – 13,4 tūkst. t (65 proc. pomidorų, 24 proc. agurkų).

6 pav. Daržovių importas 2007 metais
Figure 6. Imports of vegetables in 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Daržovių produktai. 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, raugintų kopūstų gamyba padidėjo 1,6 karto, užšaldyta 43 proc. daugiau daržovių ir jų mišinių. Pomidorų sulčių pagaminta šiek tiek mažiau (2 proc.), pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų – 12 proc., nekoncentruotų pomidorų tyrių ir pastų – 15 proc. (4 lentelė).

4 lentelė / Table 4

Daržovių produktų gamyba 2006 ir 2007 metais
Production of vegetable products in 2006 and 2007

Produktai / Products	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Pomidorų sultys, tūkst. l / <i>Tomato juice, thou. l</i>	4492,1	4397,8	98
Pomidorų kečupas ir kiti pomidorų padažai, tūkst. t <i>Tomato ketchup and other tomato sauces, thou. t</i>	13,9	12,2	88
Nekoncentruotos pomidorų tyrės ir pastos, t <i>Tomato sauces and pastes, non concentrated, t</i>	49,1	41,6	85
Rauginti kopūstai, t / <i>Cabbage preserved, t</i>	721,9	1165,9	162
Paruoštos ar konservuotos išlukštentos pupelės, t <i>Shelled bean, prepared or preserved, t</i>	48,2	40,3	84
Užšaldytos daržovės ir jų mišiniai, t <i>Vegetables and mixtures, frozen, t</i>	469,9	671,6	143

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Per 2007 metus vidaus rinkoje buvo parduota 94 proc. pomidorų sulčių, 86 proc. pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų, o nekoncentruotų pomidorų tyrelių ir pastų gamyba orientuota tik į vidaus rinką. Užšaldytų daržovių ir jų mišinių vidaus rinkoje parduota 31 proc., raugintų kopūstų – 96 proc., paruoštų ar konservuotų išlukštentų pupelių – 84 proc.

Daržovių produktų užsienio prekybos balansas 2007 metais buvo neigiamas. Pomidorų sulčių įvežta 8,5 karto daugiau nei išvežta. Importuota 5,3 tūkst. t: 51 proc. – iš Latvijos, 30 proc. – iš Lenkijos. Pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų įvežta 1,8 karto daugiau nei išvežta. Daugiausia šios produkcijos importuota iš Latvijos – 26 proc., Nyderlandų – 23 proc., Lenkijos – 19 proc.

Nauji teisės aktai. 2008 m. vasario 1 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 19 straipsnio papildymo ir įstatymo papildymo 3 priedu įstatymas. Jame nustatyta, kad nuo 2009 m. sausio 1 d. PVM įstatymo 3 priede nurodytoms daržovėms ir vaisiams bus taikomas lengvatinis 5 proc. PVM tarifas.

VAISIAI IR UOGOS / *FRUIT AND BERRIES*

2007 metais nušalus daugumos vaismedžių žiedams, obuolių atsargos Lietuvos sodininkystės ūkiuose baigiasi nesulaukus pavasario. ES ir pasaulyje obuolių ir kriaušių derlius buvo 15 proc. mažesnis už daugiametį vidurkį. Šalnos didžiausių nuostolių (iki 50 proc.) padarė Lenkijos, Vengrijos, Slovakijos, Čekijos, Austrijos, kai kurių Vokietijos regionų bei Baltijos šalių augintojams. Lenkijoje jos labiausiai pakenkė obuolių (sumažėjo 55 proc.) ir uogų (sumažėjo 18 proc.) derliui. Iš uogų augintojų didžiausių nuostolių patyrė juodųjų (iki 30 proc.) ir raudonųjų serbentų (iki 23 proc.) augintojai, braškių derlius smuko iki 13 proc.

Vidaus rinka. 2007 metais Lietuvoje supirktų vaisių ir uogų kiekis (55,5 tūkst. t) buvo 30 proc. mažesnis nei 2006-aisiais, vidutinė kaina (720 Lt/t) pakilo 2,8 karto. Daugiausia supirkta obuolių (98,6 proc.), o įvairių rūšių uogos tesudarė 1,3 proc., kaulavaisiai – mažiau nei 0,1 proc.. Šaldytų vaisių ir uogų Lietuvos įmonėse pagaminta 3324,2 t, arba 37 proc. daugiau nei prieš metus, tačiau šalies rinkoje šaldytos produkcijos parduota 13 proc. mažiau.

Užsienio prekyba. 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, vaisių ir uogų eksportas (741 mln. Lt) padidėjo 51,1 proc., o importas (844 mln. Lt) – 28 proc. Vaisių eksporto pagrindiniai partneriai išliko tie patys: daugiausia vaisių eksportuota į Rusiją – 63 proc., 9,5 proc. eksporto teko Vokietijai, 5,4 proc. – Estijai, 4,5 proc. – Latvijai ir 4,3 proc. – Lenkijai. Pagrindiniai vaisių importo partneriai ES šalyse taip pat išlieka tie patys, kaip ir 2006-aisiais, t. y. Lenkija (29,6 proc. viso importo), Nyderlandai (12,7 proc.), Italija (10,4 proc.) ir Ispanija (8,4 proc.).

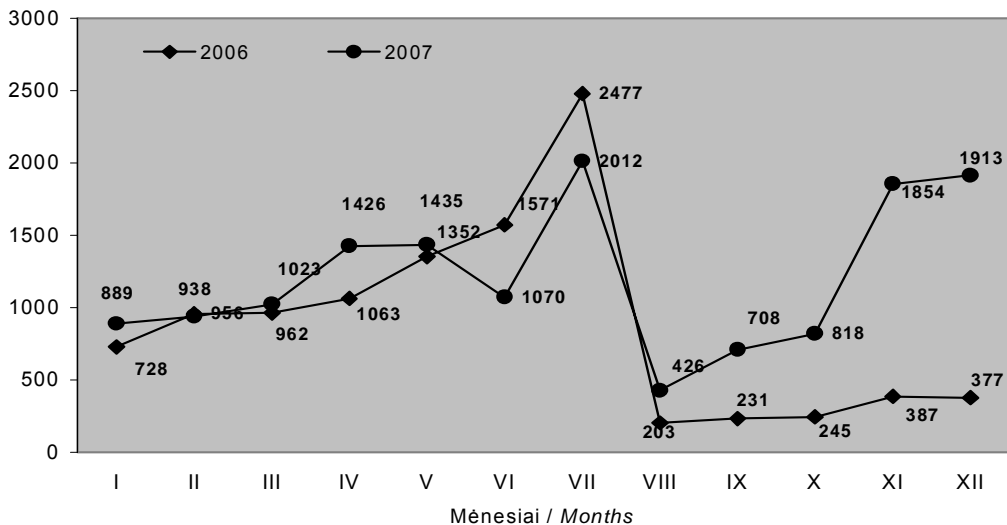
Obuoliai

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, per 2007 metus Lietuvoje supirkta beveik 55 tūkst. t obuolių, arba 30,8 proc. mažiau nei 2006 metais, vidutinė supirkimo kaina (688 Lt/t) išaugo 2,8 karto. 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais obuolių supirkimo kaina (1528 Lt/t) buvo 4,5 karto didesnė nei 2006-aisiais tuo pačiu laikotarpiu (1 pav.), o supirkta 62,5 proc. mažiau.

2006 metų lapkričio–gruodžio mėnesiais obuolių pardavimo kainos prekiniuose ūkiuose svyravo nuo 0,68 iki 1,07 Lt/kg, o 2007-aisiais tuo pačiu laikotarpiu – jau 1,40–1,80 Lt/kg.

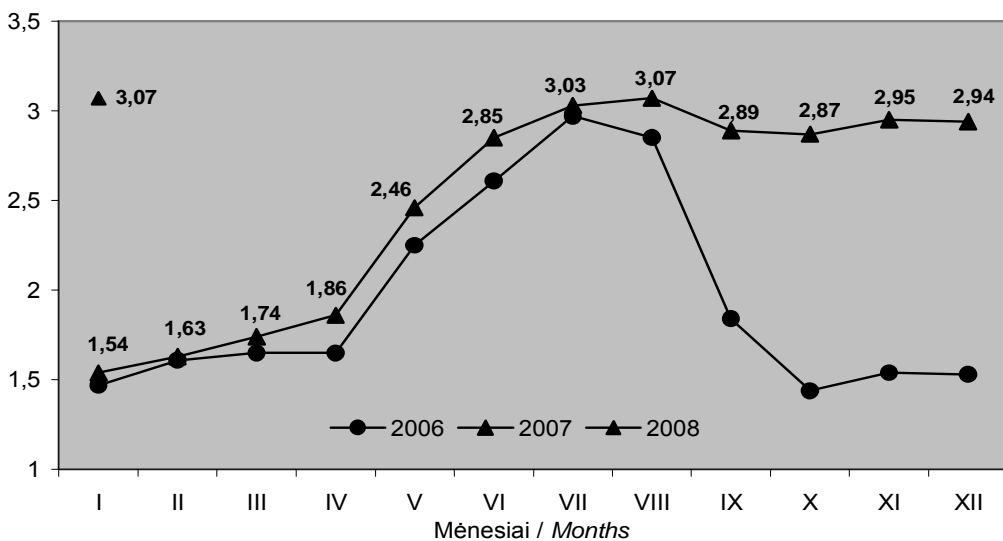
Eurostato duomenimis, 2007 metais obuolių derlius Lenkijoje (1039 tūkst. t) buvo 55 proc., Vengrijoje (188 tūkst. t) – 65 proc., Slovakijoje (18 tūkst. t) – 42 proc., Austrijoje (477,9 tūkst. t) – 6 proc. mažesnis nei 2006-aisiais. Lenkijos didmeninės prekybos bazėse 2007 metų gruodį buvo prekiaujama 1,59–2,75 Lt/kg kainuojančiais obuoliais.

Lietuvos **mažmeninėje rinkoje** 2006 metais obuolių kainos labiausiai pakilo liepos ir rugpjūčio mėnesiais (2,91 Lt/kg). Ta pati tendencija išliko ir 2007 metais, tačiau kaina buvo 4,8 proc. aukštesnė nei 2006-aisiais tuo pačiu laikotarpiu. Nuo 2006 metų rugsėjo obuolių mažmeninė kaina pradėjo kristi ir sausio mėnesį buvo 21,6 proc. žemesnė už vidutinę metinę, o 2007-aisiais kaina išliko aukšta, ir 2008-ųjų sausį ji buvo 18 proc. aukštesnė už 2007 metų vidutinę metinę (2 pav.). Vidutinė mažmeninė kaina 2007 metais (2,48 Lt/kg) buvo 27,4 proc. aukštesnė nei 2006-aisiais. 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais mažmeninė kaina (2,92 Lt/kg) buvo 94 proc. aukštesnė, palyginti su tuo pačiu 2006 metų laikotarpiu, 2 kartus aukštesnė nei 2005-aisiais, 2,4 karto – nei 2004-aisiais tuo pačiu laikotarpiu. 2008 metų sausio mėnesį obuolių kaina (3,07 Lt/kg) net 2 kartus viršijo 2007-ųjų sausio kainą (3 pav.).

1 pav. Vidutinės obuolių supirkimo kainos Lietuvoje 2006 ir 2007 metais, Lt/t
Figure 1. Average purchase prices of apples in Lithuania in 2006 and 2007, Lt/t

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2006–2007 m. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

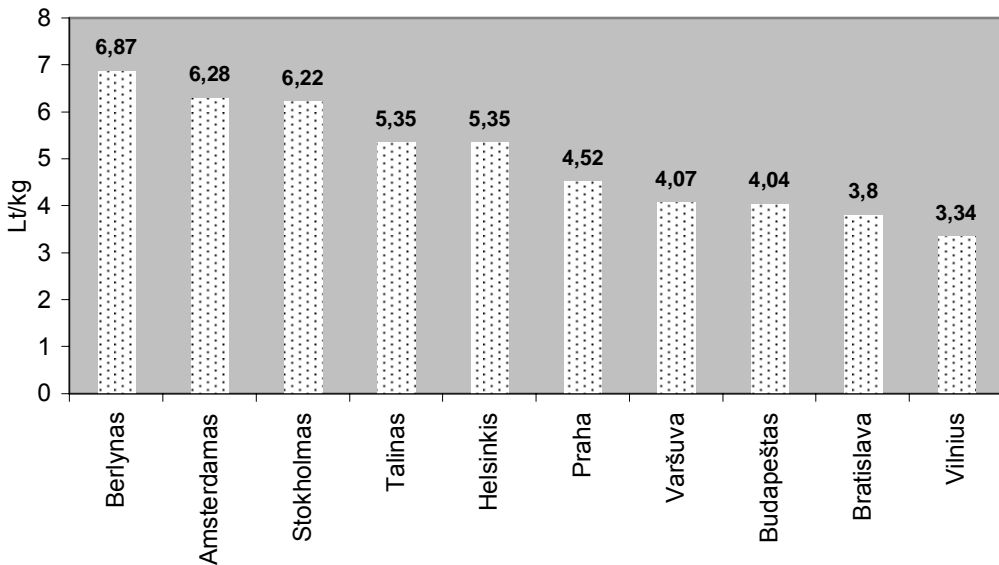

2 pav. Vidutinės mažmeninės obuolių* kainos Lietuvoje 2006–2008 metais, Lt/kg
Figure 2. Average retail prices of apples* in Lithuania in 2006–2008, Lt/kg

* II klasės / Class II.

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2007 metų gruodžio mėnesį obuolių ('Golden') mažmeninė kaina buvo aukščiausia Berlyne, o žemiausia – Vilniuje (net 51 proc. žemesnė).

**3 pav. Obuolių ('Golden') mažmeninės kainos kai kurių ES valstybių sostinėse
2007 metų gruodžio mėnesį, Lt/kg**

Figure 3. Retail prices of apples ('Golden') in the capital cities of selected EU countries in December 2007, Lt/kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Užsienio prekyba. 2007 metais obuolių užsienio prekybos balansas buvo teigiamas, 64 proc. didesnis nei 2006-aisiais siekė 49,9 mln. Lt. 2007 metais obuolių buvo išvežta 221,1 tūkst. t, už 286,5 mln. Lt, vidutinė kaina – 1295,8 Lt/t. Palyginti su 2006-aisiais, eksportas padidėjo 31,4 proc., vertė – 50,4 proc., o vidutinė kaina – 14,5 proc. Daugiausia (85,9 proc.) obuolių išvežta į Rusiją, tačiau, palyginti su 2006-aisiais, eksportas sumažėjo 11 proc., o eksportuojamų obuolių kaina išaugo 17,4 proc. Į Lenkiją eksportuoti perdirbti skirti obuoliai, vidutinė jų kaina (870,2 Lt/t) buvo 2,4 karto didesnė nei 2006-aisiais, eksportas išaugo 10 kartų. 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais obuolių išvežta 18,8 tūkst. t, 59 proc. mažiau, bet 34 proc. brangiau nei 2006-aisiais tuo pačiu laikotarpiu. Lietuviškos kilmės obuolių eksportas sudarė 11,8 proc. viso obuolių eksporto, iš jų 96 proc. išvežta į Lenkiją, vidutinė eksporto kaina – 867 Lt/t.

ŽŪMPRIS duomenimis, 2007 metais pasaulinis obuolių eksportas, palyginti su 2006-aisiais, mažėjo. Pagrindinė to priežastis – sumažėjęs obuolių derlius Kinijoje ir Lenkijoje. Tikimasi, kad obuolių derliaus sumažėjimas 2007 metais buvo laikinas, susijęs su klimato pakitimais.

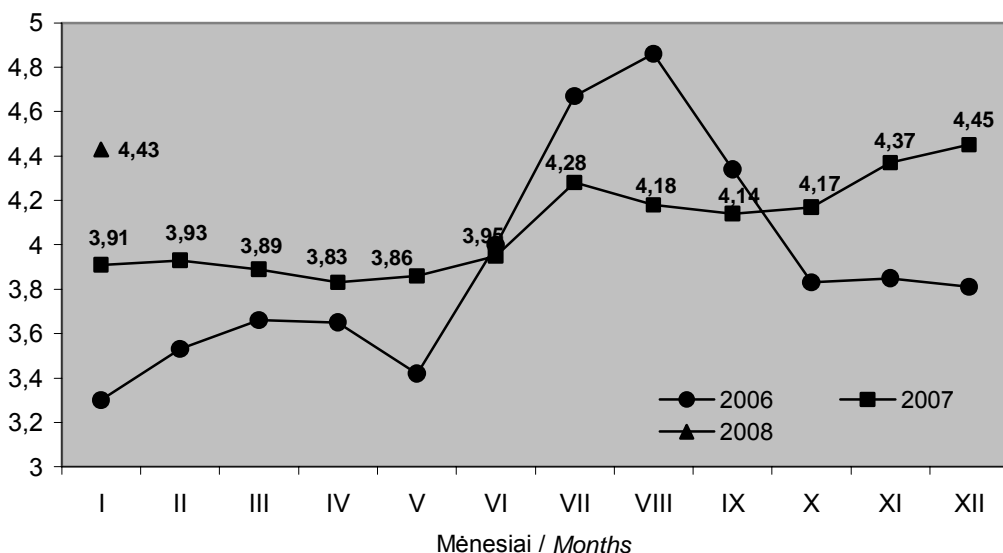
Kainų augimas pasaulinėje obuolių rinkoje skatina plėsti sodų plotus. Jau dabar Ukrainoje, Rusijoje ir Kazachstane vykdomi stambūs investiciniai projektai intensyvių pramoninių sodų plėtimui. Ekspertų nuomone, Ukraina, kuri yra stambi obuolių importuotoja, jau po keleto metų galės eksportuoti obuolius į ES.

2007 metais buvo įvežta 172,3 tūkst. t obuolių, jų vertė – 236,6 mln. Lt, vidutinė kaina – 1373,1 Lt/t. Palyginti su 2006-aisiais, importo kiekis padidėjo 21,6 proc., vertė – 47,8 proc., vidutinė kaina – 21,5 proc. Daugiausia (89,6 proc.) obuolių įvežta iš Lenkijos, tačiau, palyginti su 2006-aisiais, importas sumažėjo 3,8 proc., o importuojamų obuolių kaina išaugo 21,1 proc.

2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais į Lietuvą importuota 12 tūkst. t obuolių už 20,9 mln. Lt, vidutinė jų kaina – 1745 Lt/t. 69 proc. įvežtų obuolių – lenkiški. Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, importo kiekis sumažėjo 67,6 proc., vertė – 45 proc., o kaina padidėjo 69,5 proc. Vidutinė importuotų lenkiškų obuolių kaina (1633 Lt/t) buvo 67,6 proc. aukštesnė nei 2006-ųjų spalį–gruodį.

Kriaušės

Vidaus rinka. 2007 metais buvo supirktas 0,9 t kriaušių, 2006-aisiais – 10,2 t. Vidutinė kriaušių supirkimo kaina 2007 metais buvo 1681 Lt/t, t. y. 65,6 proc. didesnė nei prieš metus. Mažmeninės kriaušių kainos 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais buvo 13 proc. aukštesnės nei 2006-aisiais tuo pačiu laikotarpiu (4 pav.). ŽŪMPRIS duomenimis, 2007 metų gruodį Lenkijos didmeninės prekybos bazėse kriaušės kainavo nuo 2,39 iki 3,83 Lt/kg.

4 pav. Vidutinės mažmeninės kriaušių kainos Lietuvoje 2006–2008 metais, Lt/kg

Figure 4. Average retail prices of pears in Lithuania in 2006–2008, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Užsienio prekyba. 2007 metų sausio–rugsėjo mėnesiais iš Lietuvos eksportuota 2,7 tūkst. t kriaušių už 7,0 mln. Lt, į šalį importuota 3,1 tūkst. t šių vaisių už 7,8 mln. Lt. Neigiamas prekybos balansas analizuojamu laikotarpiu siekė 838 tūkst. Lt, o 2006 metais tuo pačiu laikotarpiu prekybos balansas buvo teigiamas. Iš viso per 2007-uosius iš Lietuvos išvežta 7,5 tūkst. t kriaušių už 19,3 mln. Lt, vidutinė eksporto kaina – 2565 Lt/t.

2007-aisiais daugiausia kriaušių iš Lietuvos pirkto Rusija (70,9 proc. eksporto kiekio), Estija (13,1 proc.), Baltarusija (10,5 proc.), Latvija (5,2 proc.). Daugiausia jų įvežta iš Nyderlandų (59,6 proc. importo kiekio) ir Belgijos (22,4 proc.). Vidutinė importuotų kriaušių kaina – 2099 Lt/t, pigiausios buvo iš Belgijos įvežtos kriaušės – 1913 Lt/t.

Serbentai ir agrastai

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, 2007 metais Lietuvoje buvo supirkta 530,7 t juodųjų serbentų po 3241 Lt/t. Palyginti su 2006-aisiais, supirkta 46,2 proc. daugiau, vidutinė supirkimo kaina šoktelėjo 5,2 karto – iki 3241 Lt/t. Kitų serbentų 2007 metais supirkta 25,4 t, arba 55 proc. mažiau nei prieš metus, o jų vidutinė supirkimo kaina (2308 Lt/t) buvo 69 proc. aukštesnė. 2006-aisiais agrastų supirkta nebuvo, o 2007 metais – tik 100 kg.

Užsienio prekyba. 2006 metais eksportuota 361,7 t serbentų ir agrastų, vidutinė eksportuotų uogų kaina – 2406,8 Lt/t. Į Lietuvą serbentai ir agrastai importuojami mažais kiekiais. 2006 metais iš viso įvežta 4,4 t, vidutinė uogų kaina buvo 1797,4 Lt/t. Statistikos departamento duomenimis, 2007 metais serbentų ir agrastų užsienio prekyba nevyko.

Braškės

Vidaus rinka. 2007 metais desertinės braškės buvo supirktos po 2933 Lt/t, arba 17,6 proc. brangiau nei prieš metus. Šių uogų buvo supirkta (79,1 t) 36,4 proc. daugiau nei 2006-aisiais.

Užsienio prekyba. Žemės ūkio ministerijos duomenimis, 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais iš Lietuvos buvo eksportuota 196,2 t braškių už 4,9 mln. Lt. Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, eksporto kiekis ir vertė padvigubėjo, tačiau kaina sumažėjo 5,5 proc. Iš viso per 2007-uosius braškių eksportuota 2,3 tūkst. t už 19,8 mln. Lt, vidutinė metinė eksporto kaina buvo 8483,8 Lt/t. Palyginti su 2006 metais, eksportuota 50 proc. mažiau, bet eksporto vertė 3,3 proc. didesnė dėl dvigubai aukštesnės kainos. 98,5 proc. eksportuotų braškių parduota Rusijai, likęs kiekis išvežtas į Latviją, Baltarusiją ir Estiją.

Per 2007 metų spalio–gruodžio mėnesius į Lietuvą importuota 54,2 t braškių, įvežtos produkcijos vertė – 1,3 mln. Lt. Teigiamas prekybos balansas (3,6 mln. Lt) buvo 2 kartus didesnis nei prieš metus tuo pačiu laikotarpiu. 2007-aisiais braškių įvežta 2 tūkst. t už 13,1 mln. Lt. Vidutinė importuotų braškių kaina (6472,8 Lt/t) buvo 66,2 proc. didesnė nei prieš metus. Brangiausios buvo iš Belgijos įvežtos minėtos uogos (19226,5 Lt/t). 75,9 proc. (1,5 tūkst. t) braškių importuota iš Lenkijos, 10,4 proc. – iš Nyderlandų, 6,0 proc. – iš Estijos, 7,7 proc. – iš kitų šalių.

Vaisių ir uogų gaminiai

Vidaus rinka. 2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, Lietuvos įmonės 72,1 proc. sumažino koncentruotų vaisių, uogų ir daržovių sulčių gamybą. Taip pat sumažėjo (16,4 proc.) džemų, marmeladų, drebučių, tyrių ir pastų (13,2 proc.) nekoncentruotų obuolių sulčių gamybos apimtys. Analizuojamų gaminių, išskyrus džemus, marmeladus, drebučius, tyres ir pastas, paklausa mažėjo. Spalio–gruodžio mėnesiais labiausiai krito koncentruotų vaisių, uogų ir daržovių sulčių pardavimas – 79,3 proc.

2007-aisiais, palyginti su 2006 metais, labiausiai (30 proc.) sumažėjo koncentruotų vaisių, uogų ir daržovių sulčių gamyba ir nekoncentruotų obuolių sulčių (14,2 proc.) pardavimas (1 lentelė). Gaminių kainos 2007 metais didėjo: nekoncentruotų obuolių sulčių (1,70 Lt/l) – 25,9 proc., džemų, marmeladų, drebučių, tyrių ir pastų (2,92 Lt/l) – 14,1 proc. ir koncentruotų vaisių, uogų ir daržovių sulčių (5,86 Lt/l) – 9,1 proc.

1 lentelė / Table 1

Kai kurių vaisių ir uogų produktų pardavimas 2006 ir 2007 metais
Sales of selected fruit and berry products in 2006 and 2007

Produktai / Products	Pardavimas / Sales		
	2006	2007	pokytis, Change, %
Nekoncentruotos obuolių sultys, tūkst. l <i>Apple juice, non concentrated, thou. l</i>	1127,8	968	-14,2
Koncentruotos vaisių, uogų ir daržovių sultys (išskyrus pomidorų sultis), tūkst. l / <i>Fruit, berry and vegetable juice (tomato juice excl.), concentrated, thou. l</i>	3357,3	3933,4	17,2
Džemai, marmeladai, drebučiai, tyrės ir pastos, t <i>Jams, marmalades, jellies, puree and pastes, t</i>	4453	4480,7	0,6

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2 lentelė / Table 2

Vidutinės eksportuotų ir importuotų vaisių ir uogų produktų kainos 2006 ir 2007 metais, t
Average prices of fruit and berry products exported and imported in 2006 and 2007, in Lt/t

KN kodas CN code	Produktai / Products	Eksportas* / Exports*			Importas / Imports		
		2006	2007	pokytis, Change, %	2006	2007	pokytis, Change, %
2007	Džemai, marmeladai, drebučiai, tyrės ir pastos <i>Jams, marmalades, jellies, puree and pastes</i>	1375	1759	27,9	5342	6336	18,6
2008	Kitais nei virimo būdais paruošti / konservuoti gaminiai <i>Products, otherwise prepared/preserved, not boiled</i>	6563	6542	-0,3	3865	4965	28,5
2009	Nefermentuotos vaisių sultys (įskaitant vynuogių misą) ir daržovių sultys <i>Fruit juices (grape mash incl.) and vegetable juices, non fermented</i>	3922	4382	11,7	2299	2287	-0,5
0811	Šaldyti vaisiai ir uogos <i>Fruit and berries, frozen</i>	8426	9362	11,1	8643	7589	-12,2

* Lietuvoje pagaminti produktai / Products made in Lithuania.

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2007 metais nekoncentruotų obuolių sulčių šalies rinkoje parduota 94 proc. (907,8 tūkst. l), koncentruotų – 6,8 proc. (269 tūkst. l), džemų grupės gaminių – 66,4 proc. (beveik 3 tūkst. t).

Užsienio prekyba. Šalyje pagamintų vaisių ir uogų eksportuotų gaminių kainos (išskyrus kitais nei virimo būdais paruoštus) kilo. Iš importuotų vaisių ir uogų labiausiai atpigę (12,2 proc.) šaldyti vaisiai ir uogos (2 lentelė).

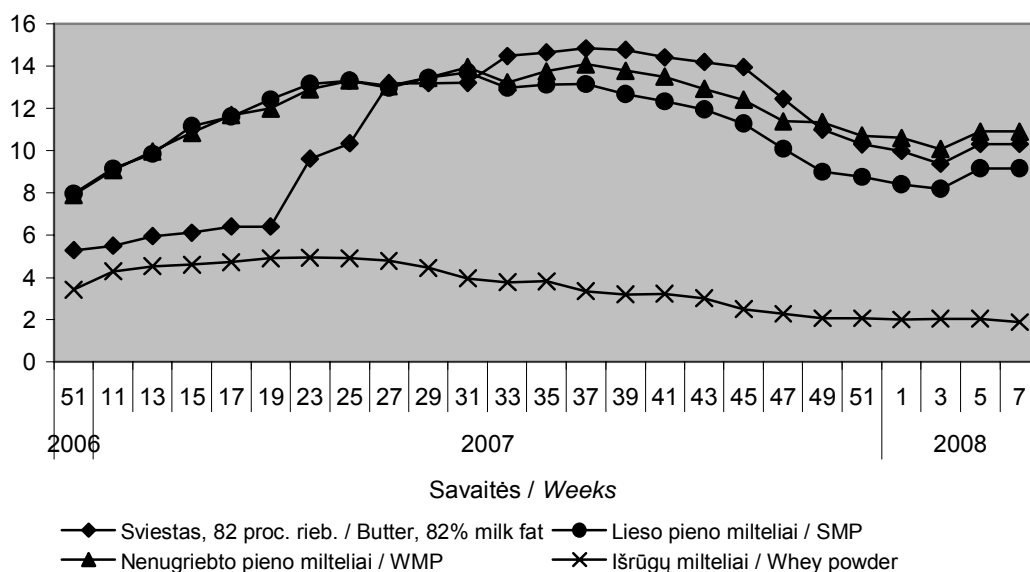
2007 metų spalio–gruodžio mėnesiais Latvijos rinkai teko 57,4 proc., Rusijos – 25,6 proc. viso Lietuvoje pagamintų džemų grupės gaminių eksporto kiekio (376 t). Jų daugiausia įvežta iš Latvijos (41,3 proc. importo), Turkijos (26,2 proc.). Bendras importo kiekis (735,2 t) padidėjo 20 proc., o vidutinė kaina pakilo 26,3 proc. Analizuojamu laikotarpiu eksportuota 1481,5 t nefermentuotų sulčių, į ES šalis jų išvežta 92 proc. Pagrindinės šalyje pagamintų sulčių rinkos – Latvija (31 proc.), Vokietija (27 proc.) ir Estija (18,4 proc.). Daugiausia sulčių į Lietuvą įvežta iš Latvijos (33 proc. importo) ir Lenkijos (25,1 proc.). Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, sulčių importo kiekis (7,1 tūkst. t) išaugo 32,9 proc., vidutinė importuotų sulčių kaina sumažėjo 1,8 proc.

Per 2007 metus Lietuvoje pagamintų džemų grupės gaminių eksporto kiekis siekė 2,4 tūkst. t. Daugiausia (50 proc.) eksportuota į Rusiją, vidutinė eksporto kaina buvo 1100 Lt/t. 58 proc. daugiau (po 1734 Lt/t) eksportuota į Latviją (42 proc. eksporto kiekio). Bendras importo kiekis (3,1 tūkst. t) padidėjo 36,3 proc., o vidutinė kaina pakilo 18,6 proc. Pigiausiai importuota iš Prancūzijos (4238 Lt/t), brangiausiai (17111 Lt/t) – iš Ispanijos. Nefermentuotų sulčių 2007-aisiais eksportuota (8,3 tūkst. t) 24 proc., importuota (26,8 tūkst. t) 14,6 proc. daugiau nei 2006 metais. Vidutinė jų eksporto kaina (4382,3 Lt/t) padidėjo 11,7 proc., o importo (2287,3 Lt/t) sumažėjo 0,5 proc. Šaldytų vaisių ir uogų eksportas (11,9 tūkst. t), palyginti su 2006-aisiais, išaugo 17,4 proc., o vidutinė eksporto kaina (9362,1 Lt/t) – 11,1 proc. Daugiausia jų išvežta į Švediją (14,1 proc. viso eksporto kiekio) vidutine 9494 Lt/t kaina.

Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos Seimas 2008 m. vasario 1 d. priėmė Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 19 straipsnio papildymo ir įstatymo papildymo 3 priedu įstatymą Nr. X-1443 (Žin., 2008-02-12, Nr. 18-631), kuris įsigalios 2009 m. sausio 1 d. Įsigaliojus pakeitimams, daržovėms ir vaisiams, kurie atitinka Lietuvos Respublikoje galiojančių teisės aktų reikalavimus ir Lietuvos standartus, jeigu tokie standartai yra patvirtinti, bus taikomas lengvatinis 5 proc. PVM tarifas.

PIENAS / MILK

2007 metais pasaulio pieno rinka buvo labai netolygi. Pavasarį prasidėjęs pieno produktų paklausos augimas iki neregėtų aukštumų padidino kainas. Atskirais 2007 metų mėnesiais, palyginti su tais pačiais 2006-ųjų laikotarpiais, pieno produktų kainos buvo padidėjusios 2–3 kartus. Tačiau jau antroje metų pusėje kai kurių produktų (sviesto, pieno miltelių) kainos pradėjo mažėti (1 pav.). Lieso pieno miltelių kaina metų pabaigoje sugrįžo į 2007 metų pradžios lygį. Sūrio kainų korekcija prasidėjo 2008 metų pradžioje.

1 pav. Vidutinės Vakarų Europos pieno produktų eksporto kainos* 2006–2008 metais, Lt/kg
Figure 1. Average prices* of dairy products made in Western Europe and exported in 2006–2008, Lt/kg

* FOB – Franko bortas (apmokėta transportavimas iki laivo ir pakrovimas / *Free on Board (the seller pays for transportation of goods to the port of shipment, plus loading costs).*

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Pasaulinės rinkos pokyčiai atsispindėjo ir Lietuvos pieno ir jos produktų rinkoje. Tik kainų didėjimas, prasidėjęs vėliau, nei pasaulinėje rinkoje, baigėsi taip pat vėliau. Lietuviškų pieno produktų eksporto kainos pastebimai ėmė mažėti 2008 metų sausį. Vietinėje rinkoje aukštos kainos išsilaiškė dar ilgiau. Pieno produktų kainų augimas turėjo tiesioginės įtakos ir žaliavinio pieno supirkimo kainų padidėjimui iki aukščiausio lygio.

Vidaus rinka. 2007 metais primelžta 2004 tūkst. t pieno, iš jo 1348,5 tūkst. t, arba 67 proc., supirktą perdirbti (1 lentelė). Pieno gamyba 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, augo sparčiau nei supirkimas perdirbti: gamyba padidėjo 6 proc., o supirkimas – tik 4 proc. Ši tendencija buvo prie-

šinga nei per visus narystės ES metus ir pasireiškė tik antrąjį 2007 metų pusmetį. Situaciją lėmė nuo rugpjūčio gerokai išaugusios pieno produktų kainos, o žaliavinio pieno supirkimo kainos iš esmės padidėjo tik spalį. Pieno gamintojai, ypač smulkieji, dalį anksčiau parduodamo perdirbti pieno nukreipė pelningesniai tiesioginiam pardavimui ir daugiau jo naudojo savo reikmėms. Tokia tendencija neturėtų laikytis ilgą laiką, kadangi pieno perdirbėjams reikalinga žaliava, ir jie, atsižvelgdami į situaciją, turėtų koreguoti pieno supirkimo politiką. 2008 metais pieno gamyba ir supirkimas turėtų augti vienodais tempais, bent ne mažesniais nei 2007 metų gamyba.

1 lentelė / Table 1

Pieno gamyba ir supirkimas 2006 ir 2007 metais, tūkst. t
Milk production and purchase in 2006 and 2007, thou t

Rodikliai / Indicators	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Primelžta pieno / Milk produced	1891,0	2004,0	106
Supirkta pieno: / Milk purchased:			
natūralaus / natural	1296,1	1348,5**	104
bazinio* / basic*	1555,2	1629,8	105

* 3,4 % riebalų / milk fat, 3,0 % baltymų / protein.

** 4,14 % riebalų / milk fat, 3,29 % baltymų / protein.

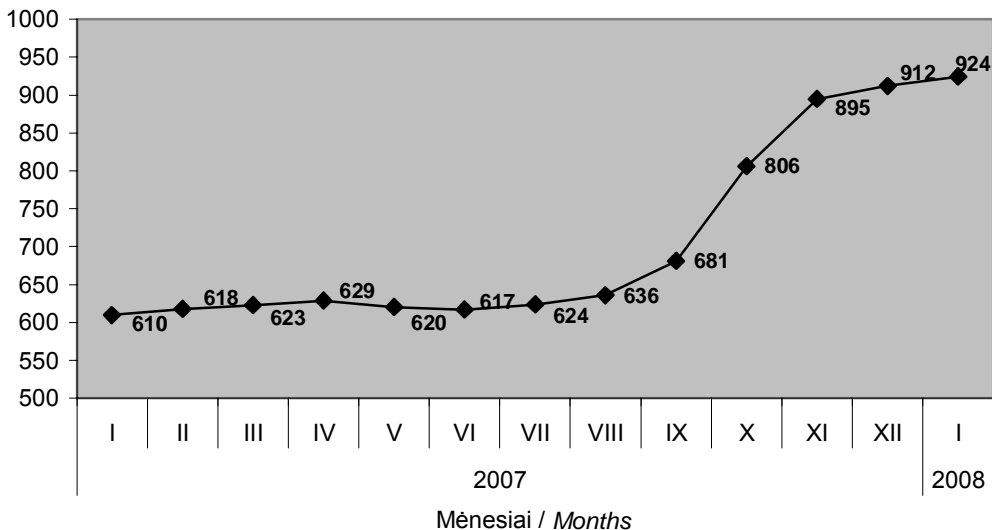
Šaltiniai: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2007 m. gruodžio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2008; Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2008 01 01. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2008.

ES veterinارينius reikalavimus atitinkančio pieno 2007 metais supirkta 6 proc. daugiau nei 2006-aisiais, o neatitinkančio – 11 proc. mažiau. Atitinkantis reikalavimus pienas 2007 metais sudarė 96 proc. viso supirkto pieno. 2006 metais tokio pieno buvo supirkta 95 proc.

Bendroji nacionalinė pardavimo perdirbti pieno kvota per devynis 2007–2008 kvotos metų mėnesius (iki 2007 m. gruodžio 31 d.) buvo įvykdyta 68 proc., per dešimt mėnesių (iki 2008 m. sausio 31 d.) – 74 proc. Galima prognozuoti, kad 2007–2008 kvotos metais bus įvykdyta apie 80 proc. pardavimo perdirbti kvotos, ji nebus viršyta ir ateinančiais kvotos metais.

Per 2007 metus į Lietuvą importuota 121,1 tūkst. t žaliavinio pieno, 99 proc. – iš Latvijos. Tai 1,3 proc. daugiau nei 2006-aisiais. 2007 metų sausio–rugsėjo mėnesiais buvo importuojama vidutiniškai po 13,8 tūkst. t pieno per mėnesį, spalio–gruodžio mėnesiais importas sumažėjo iki vidutiniškai 6,6 tūkst. t pieno per mėnesį. Pasikeitęs importuojamo pieno kiekis rodo, kad dėl pieno žaliavos vyksta įtempta konkurencinė kova. Tą patį liudija ir nuo spalio pakilusi įvežamo pieno kaina: iki rugsėjo ji vidutiniškai buvo 960 Lt/t, o spalio–gruodžio mėnesiais – 1395 Lt/t. Per 2007 metus eksportuota 6,2 tūkst. t žaliavinio pieno – tiek pat, kiek ir 2006 metais. 2008 metais importuojamo žaliavinio pieno kiekis neturėtų sumažėti, kadangi Lietuvos pieno perdirbėjai yra konkurencingi Latvijos rinkoje ir sugeba lanksčiai reaguoti į pasikeitusią padėtį, tad prarastą žaliavą turėtų susigrąžinti.

Išaugusi pieno produktų ir atitinkamai žaliavinio pieno paklausa nulėmė žaliavinio pieno supirkimo kainos kilimą 2007 metų rugsėjo–gruodžio mėnesiais (2 pav.).

2 pav. Bazinių rodiklių pieno supirkimo kaina 2007 ir 2008 metais, Lt/t
Figure 2. Milk (basic fatness and protein) purchase prices in 2007 and 2008, Lt/t

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2007 04 01–2008 01 01. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

Vidutinė pieno supirkimo kaina Lietuvoje 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, padidėjo 19 proc. ir, išankstiniais duomenimis, išliko beveik mažiausia ES (išskyrus Rumuniją), nors lapkričio–gruodžio mėnesiais buvo šiek tiek aplenkusi Latvijos ir Estijos pieno supirkimo kainas. Lietuvos ir Lenkijos pieno supirkimo kainų augimo tempai buvo sparčiausi tarp kaimyninių valstybių (2 lentelė). 2008 metais vidutinė pieno supirkimo kaina Lietuvoje turėtų labiau priartėti prie kaimyninių ES valstybių kainų. Nors nuo kovo mėnesio pieno perdirbėjai ruošiasi mažinti pieno supirkimo kainas, vidutinė metinė kaina turėtų būti didesnė nei 2007 metais. Aukštesnį pieno supirkimo kainų lygį turėtų palaikyti ir stambėjantys Lietuvos pieno ūkiai, kuriems už superkamą pieną mokama aukštesnė kaina.

2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, atskirų pieno produktų gamybos augimo tempai atspindėjo pakitusią pasaulinę pieno produktų paklausą bei išaugusių kainų įtaką vartotojų pasirinkimui. Daugiausia išaugo pieno konservų (49 proc.), nugriebto pieno miltelių (31 proc.) ir varškės (21 proc.) gamyba. Tuo tarpu pagrindinio Lietuvos pieno pramonės eksporto produkto – sūrio – gamyba sumažėjo 11 proc. (3 lentelė).

Pieno produktų kainos per 2007 metus išpūdingai padidėjo: Lietuvos rinkoje jos šoktelėjo 23 proc., o užsienio rinkose parduotų gaminių – 49 proc. Todėl Lietuvos ir užsienio rinkose parduodamų produktų kainos daugmaž išsilygino. Kainų šuolis įvyko antrąjį metų pusmetį, o labiausiai pieno produktų kainos augo rugpjūtį–spalį (3 pav.).

**Natūralaus pieno supirkimo kainos Baltijos šalyse, Lenkijoje ir ES-15 šalyse
2006 ir 2007 metais, Lt/t**
Milk purchase prices in the Baltic States, Poland and EU-15 in 2006 and 2007, Lt/t

Šalis / Country	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Lietuva / Lithuania	695	830	119
Latvija / Latvia	807	903	112
Estija / Estonia	840	927	110
Lenkija / Poland	801	953**	119
ES-15* / EU-15*	963	1111	115

* 4,2 % riebumo / milk fat, 3,35 % baltymų / protein.

** Išankstiniai duomenys / Preliminary data.

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2008 01 01. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2008;
Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2007 01 01. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007;
Eesti statistika [interaktyvus], [žiūrėta 2008 m. vasario 12 d]. Prieiga per internetą:
<http://pub.stat.ee/px-web.2001/temp/AG182007911535078.xls>; Główny Urząd Statystyczny
[interaktyvus], [žiūrėta 2007 m. vasario 12 d]. Prieiga per internetą:
http://www.stat.gov.pl/gus/45_1335_ENG_HTML.htm; International Milk Price Reviews
[interaktyvus], [žiūrėta 2007 m. vasario 26 d]. Prieiga per internetą: <http://www.milkprices.nl/>;
Latvijas statistika [interaktyvus], [žiūrėta 2007 m. vasario 12 d]. Prieiga per internetą:
<http://data.csb.gov.lv/temp/07-14a20079120515.xls>.

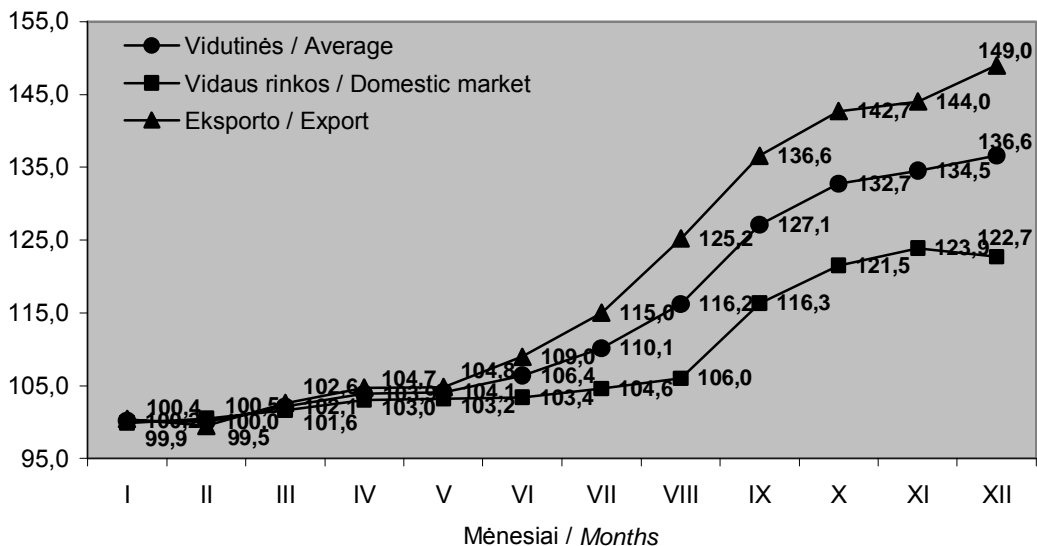
Pagrindinių pieno produktų gamyba* 2006 ir 2007 metais, tūkst. t
Production* of main dairy products in 2006 and 2007, thou t

Pieno produktai / Dairy products	2006	2007	2007, palyginti su / compared to 2006, %
Geriamasis pienas / Drinking milk	83,6	97,8	117
Rūpienis, kefyras / Curdled milk, kefir	33,9	35,3	104
Jogurtas / Yoghurt	18,1	17,3	96
Grietinė ir jos mišiniai / Sour cream	25,1	26,6	106
Varškė / Curd	17,7	21,5	121
Sviestas / Butter	11,3	12,3	109
Sūriai / Cheese	86,5	77,4	89
Valgomieji ledai** / Ice cream	22,8	24,3	107
Pieno konservai / Canned milk	14,8	22,0	149

* Pagrindinių pramonės įmonių duomenys / Data of major milk enterprises.

** Mln. l / Mill. l.

Šaltinis: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2007 m. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2008.

3 pav. Pieno pramonės įmonių parduotos produkcijos kainų pokyčiai 2007 metais (2006-12=100 proc.)
Figure 3. Changes in producer prices of dairy products in 2007 (December 2006=100%)

Šaltinis: Informacija apie gamintojų parduotos pramonės produkcijos kainų pokyčius 2007 metais. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

Vidaus rinkoje 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, padidėjo visų pieno produktų kainos. 2007 metų gruodį, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų mėnesiu, labiausiai išaugo sūrių kainos – per 40 proc., mažiausiai pabrango grietinė, sviestas ir liesa varškė – iki 20 proc. Kitų pieno produktų kainos pakilo 29–38 proc. (4 lentelė).

4 lentelė / Table 4

Vidaus rinkoje parduotų pieno produktų įmonių kainos 2006 ir 2007 metų gruodžio mėnesį, Lt/t
Producer prices of dairy products in domestic market in December 2006 and 2007, Lt/t

Pieno produktai / Products	2006	2007	2007, palyginti su 2006, %
Natūralus pienas, ne mažesnio kaip 3,5 proc. riebumo, 1 l pakuotėse <i>Natural milk, ≥ 3,5% milk fat, 1 l packs</i>	1641	2122	129
Pasterizuotas 2,5 proc. riebumo pienas, 1 l pakuotėse <i>Pasteurised milk, 2,5% milk fat, 1 l packs</i>	1214	1638	135
Grietinė, 30 proc. riebumo, 450 g indeliuose <i>Sour cream, 30 % milk fat, 450 g packs</i>	5080	5940	117
Jogurtas su priedais, 350–360 g indeliuose <i>Yoghurt with additives, 350–360 g packs</i>	n.d.	6110	–
Liesa varškė, išfasuota po 200 g <i>Curd, low-fat, 200 g packs</i>	6180	7220	117

Pieno produktai / Products	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Varškės sūris, 22 proc. riebumo <i>Cottage cheese, 22% milk fat</i>	9350	12910	138
Sviestas, 82 proc. riebumo, išfasuotas po 200 g <i>Butter, 82 % milk fat, 200 g packs</i>	11560	13730	119
„Tilsit“ sūris, išfasuotas / <i>Cheese “Tilsit”, packed</i>	10860	15280	141
Kietieji ilgai nokstantys sūriai, išfasuoti <i>Hard long-ripened cheese, packed</i>	16940	24480	145

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2007 metų IV ketvirtį, palyginti su tuo pačiu 2006 metų laikotarpiu, pastebimai išaugus pieno produktų kainoms, 1–18 proc. sumažėjo daugelio pieno produktų suvartojimas vietinėje rinkoje. Padidėjo tik grietinės (14 proc.), tarkuotų, pelėsinų ir kitų brandintų sūrių (26 proc.) bei valgomųjų ledų (38 proc.) suvartojimas.

Pasaulinėje rinkoje pieno produktų kainoms ėmus mažėti, tai turėtų atsilipti ir lietuviškų pieno produktų kainoms. 2008 metais vidutinės metinės pieno produktų kainos turėtų išlikti aukštesnės nei 2007-aisiais, tačiau žemesnės nei 2007 metų paskutiniais mėnesiais.

Lietuviškų ir ES šalių tų pačių pieno produktų įmonių kainos nedaug kuo besiskiria. 2007 metų gruodį tarp pagrindinių eksportinių pieno produktų tik lietuviškų lieso pieno miltelių kaina buvo žemesnė nei kaimyninėse ES šalyse ir Vokietijoje, o kitos kainos buvo panašios (5 lentelė).

5 lentelė / Table 5

Kai kurių pieno produktų įmonių kainos Baltijos valstybėse, Lenkijoje ir Vokietijoje 2007 metų gruodžio mėnesį, Lt/t

*Producer prices of selected dairy products in the Baltic states, Poland and Germany
in December 2007, Lt/t*

Pieno produktai Products	Lietuva Lithuania	Latvija Latvia	Estija Estonia	Lenkija Poland 12-03–12-23	Vokietija Germany 12-03–12-16
Sviestas, 82 proc. riebumo / <i>Butter, 82% milk fat</i>	13707	14210	12770	10777	11220
Lieso pieno milteliai / <i>Skimmed milk powder</i>	7253	12230	10320	9763	9930
„Tilsit“ sūris <i>Tilsit cheese</i>	15280*	15240	15770**	14397**	14670

* Vidaus rinkoje / Domestic market.

** Edamo sūris / Edam cheese.

Šaltiniai: Gaminių gamyba 2008 01 01. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2008; ŽŪMPRIS.

Mažmeninių pieno produktų kainų kitimo tendencijos Lietuvoje 2007 metais buvo tokios pačios, kaip ir įmonių kainų. Jos pradėjo sparčiai kilti nuo rugpjūčio mėnesio. 2007 metų gruodžio mėnesį, palyginti su 2006-ųjų gruodžiu, atskirų pieno produktų kainos padidėjo 12–40 proc. (6 lentelė). Lietuvoje mažmeninės pieno produktų kainos išliko aukštesnės nei Estijoje, o palyginti su Latvija, vienu pieno produktų kainos liko aukštesnės Latvijoje, kitų – Lietuvoje.

6 lentelė / Table 6

**Kai kurių pieno produktų mažmeninės kainos Baltijos valstybėse
2006 ir 2007 metų gruodžio mėnesį, Lt**
*Retail prices of selected dairy products in the Baltic States
in December 2006 and 2007, Lt*

Pieno produktai <i>Dairy products</i>	Lietuva / Lithuania			Latvija / Latvia		Estija / Estonia	
	2006	2007	2007, palyginti su 2006, %	2007	2007, palyginti su Lietuva, %	2007	2007, palyginti su Lietuva, %
Pienas, 2,5 proc. riebumo, l <i>Milk, 2,5% milk fat, l</i>	1,76	2,24	127	2,76	123	2,28	102
Sviestas, kg / <i>Butter, kg</i>	16,06	22,44	140	16,85	75	21,89	98
Grietinė, 20–25 proc. riebumo, kg <i>Sour cream 20–25% milk fat, kg</i>	5,77	6,46	112	7,18	111	5,97	92
Varškė, 5–9 proc. riebumo, kg / <i>Curd, 5–9% milk fat, kg</i>	9,74	13,19	135	12,05	91	11,39	86

Šaltiniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2006, 2007.

Mažmeninių pieno produktų kainų kitimo tendencijos ir 2008 metais neturėtų atitrūkti nuo įmonių kainų keitimosi. Taigi galima tikėtis kainų mažėjimo, palyginti su 2007 metų paskutinių mėnesių kainomis, tačiau jos neturėtų nukristi iki 2007 metų pradžios kainų lygio.

Užsienio prekyba. Užsienio prekybos pienu ir pieno produktais balansas 2007 metais buvo teigiamas: eksportas lenkė importą 4,6 karto. Eksporto ir importo prieaugio tempai buvo vienodi – po 36 proc. Neskaitant žaliavinio pieno, pieno produktų eksportas lenkė importą 8,8 karto.

2007 metais padidėjo visų pieno produktų, išskyrus sviestą ir kazeiną, eksportas. Labiausiai išaugo kondensuoto pieno be cukraus eksportas – 4,3 karto ir nenugriebto pieno miltelių – 2,6 karto (7 lentelė). Sviesto eksportas sumažėjo 12 proc., kadangi jo kaina tepakilo 24 proc., o grietinėlės – net 47 proc. Taigi pieno riebalai buvo eksportuojami grietinėlės pavidalu. Jos 2007 metais išvežta 93 proc. daugiau nei 2006-aisiais. Kazeino eksportą (3,7 karto mažesni) stabdė 51 proc. išaugusios jo žaliavos – lieso pieno miltelių – kainos, o kazeino kaina tepadidėjo 11 proc. Dėl ne taip sparčiai augusių kainų sūrių ir varškės eksportas buvo didesnis tik 13 proc.

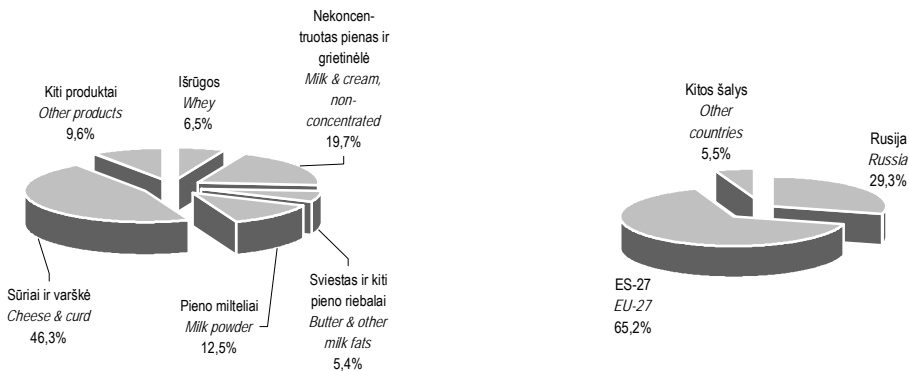
Pieno produktų eksportas 2006 ir 2007 metais, mln. Lt
Exports of dairy products in 2006 and 2007, mill. Lt

KN kodas CN code	Pieno produktai / Products	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	146,9	275,3	187
0402	Koncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	110,3	233,1	211
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	79,2	170,8	216
040221	Nenugriebto pieno milteliai <i>Whole milk powder</i>	1,3	3,5	264
040291	Kondensuotas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	6,6	28,5	434
040299	Kondensuotas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	23,2	30,0	129
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	9,9	13,8	140
040310	Jogurtas / <i>Yoghurt</i>	1,8	2,3	129
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų <i>Whey & products consisting of natural milk constituents</i>	58,1	90,6	156
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	86,1	75,8	88
0406	Sūriai ir varškė / <i>Cheese & curd</i>	570,9	645,8	113
2105	Valgomieji ledai / <i>Ice cream</i>	26,2	30,1	115
350110	Kazeinas / <i>Casein</i>	3,3	0,9	27
170211- 170219	Pieno cukrus / <i>Milk sugar</i>	15,8	29,1	184
Iš viso / Total		1027,5	1394,4	136

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2007 metais pieno perdirbimo įmonės gavo 71,6 mln. Lt eksporto kompensacijų. Palyginti su 2006-aisiais, tik 3,1 proc. mažiau, nors eksporto kompensacijos už nuo 2007 metų liepos eksportuotus į trečiąsias šalis pieno produktus jau nebemokamos. Eksporto kompensacijų nutraukimas perdirbimo įmonių 2007 metų finansinių rezultatų nepablogins, kadangi tai susiję su pieno produktų kainų pasaulinėse rinkose kilimu. Be to, pieno perdirbimo įmonės dar gauna išmokas už ankstesniais laikotarpiais eksportuotus produktus. Tačiau 2008 metais, nors šiek tiek eksporto kompensacijų už praėjusį laikotarpį dar bus gauta, šios ES paramos netekimas neigiamai atsilies perdirbimo įmonių finansiniams rezultatams.

Neveniodi atskirų produktų eksporto augimo tempai pakeitė pieno produktų eksporto struktūrą. 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, 10 procentinių punktų sumažėjo sūrių ir varškės lyginamasis svoris, bet jie išlaikė didžiausią eksporto dalį – 46 proc. (4 pav.). Labiausiai padidėjo nekonzentruoto pieno ir grietinėlės (5,7 procentinio punkto) ir pieno miltelių (4,5 procentinio punkto) lyginamasis svoris. 2008 metais pieno produktų kainų korekcija, kuri visada vyksta po šuoliško kainų didėjimo, turėtų pagerinti pagrindinio Lietuvos eksportinio pieno produkto – sūrio – pozicijas eksporto struktūroje.

4 pav. Pieno produktų eksporto struktūra 2007 metais
Figure 4. Structures of dairy products exported in 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Pasaulinis pieno produktų paklausos augimas ir eksporto subsidijų už į trečiąsias šalis eksportuotus pieno produktus nutraukimas turėjo įtakos geografinės pieno produktų eksporto struktūros pasikeitimui, tačiau pagrindinės partnerės liko ES šalys (eksportuota 65 proc. pieno produktų). 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, į ES šalis eksportas padidėjo 5,3 procentinio punkto, o į Rusiją 5,9 procentinio punkto sumažėjo. Tai priešinga eksporto struktūros kitimo tendencija, nei buvo pastaraisiais metais, kai vis didesnė pieno produktų dalis buvo išvežama į Rusiją. Iš ES šalių daugiausia pieno produktų eksportuota į Vokietiją – 28 proc. visų į ES šalis išvežtų produktų. Į Italiją – 20 proc., į Lenkiją – 14 proc., į Latviją – 7 proc. Daugiausia į Italiją, Latviją ir Rusiją išvežama sūrių, į Vokietiją ir Lenkiją – grietinėlės, lieso pieno ir lieso pieno miltelių. Pasaulinėje pieno rinkoje vykstant paklausos ir kainų korekcijai, 2008 metais greičiausiai vėl padidės eksporto į Rusiją srautai ir sumažės į ES šalis išvežtų pieno produktų dalis. Viena vertus, tai būtų teigiamas reiškinys, kadangi į Rusiją daugiausia eksportuojama aukštesnės pridėtinės vertės produktų – sūrių. Kita vertus, didelės eksporto dalies koncentravimasis rizikingoje Rusijos rinkoje nestabilumo atveju gali neigiamai atsiliiepti finansiniams pieno perdirbimo įmonių rezultatams.

2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, padidėjo visų eksportuotų pieno produktų, išskyrus pieno cukrų, vidutinės kainos (8 lentelė). Labiausiai išaugo nenugriebto (85 proc.) ir lieso pieno miltelių (51 proc.) bei išrūgų (47 proc.) kainos. Kainų pokyčiai turėjo didelės įtakos eksportuotų produktų struktūrai.

8 lentelė / Table 8

Vidutinės eksportuotų pieno produktų kainos 2006 ir 2007 metais, Lt/t
Average prices of dairy products exported in 2006 and 2007, Lt/t

KN kodas CN code	Pieno produktai / Dairy products	2006	2007	2007, palyginti su 2006, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	2960	3980	134
0402	Koncentruoti pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	5690	7420	130
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	6800	10270	151
040221	Nenugriebto pieno milteliai <i>Whole milk powder</i>	5580	10350	185
040291	Kondensuotas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	2900	3430	118
040299	Kondensuotas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	4410	4910	111
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	2620	3150	120
040310	Jogurtas / Yoghurt	2050	2970	145
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų <i>Whey & products consisting of natural milk constituents</i>	2920	4290	147
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	7010	8730	125
0406	Sūriai ir varškė / Cheese & curd	9190	10850	118
040610	Varškės sūris ir varškė / Cottage cheese & curd	8790	10450	119
040690	Riebūs sūriai / Fat cheese	9330	11050	118
210500	Valgomieji ledai / Ice cream	5650	6110	108
350110	Kazeinas / Casein	19140	21200	111
170211-170219	Pieno cukrus / Milk sugar	5880	5420	92

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Pasaulinės pieno produktų kainos jau 2007 metų pabaigoje – 2008 metų pradžioje pradėjo mažėti. 2008 metais turi sumažėti ir lietuviškų pieno produktų eksporto kainos, bet vidutinės metinės kainos turėtų būti aukštesnės arba bent ne žemesnės nei 2007 metais.

2007 metais pieno ir jo produktų importuota už 304,7 mln. Lt. Importo augimo tempai kasmet mažėja. 2005 metais, palyginti su 2004-aisiais, importas augo 2,4 karto, 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, – 68 proc., o 2007-aisiais – tik 36 proc. Tačiau vertine išraiška importo prieaugis skiriasi nedaug: atitinkamai 78,2 tūkst. Lt, 90,4 tūkst. Lt ir 80,3 tūkst. Lt. Tvirtas pozicijas pieno ir jo produktų importo struktūroje užima žaliavinis pienas. 2006 metais jis sudarė 52 proc. viso importo, o 2007-aisiais – 48 proc. Mažai keitėsi ir likusi importo struktūra. Fermentuoti ir rauginti pieno produktai 2007 metais sudarė 16 proc. (kaip ir 2006 m.), sūriai ir varškė – 13 proc. (padidėjo 1 procentiniu punktu), o ledai – 7 proc. (sumažėjo 2 procentiniais punktais). 99,9 proc. pieno ir jo produktų 2007 metais įvežta iš ES šalių: 58 proc. – iš Latvijos, 22 proc. – iš Lenkijos.

Ateityje importuojamų pieno produktų kiekiai dėl pieno žaliavos trūkumo, kainų skirtumo ir gaminių įvairovės didinimo ir toliau turėtų didėti, tačiau importo augimo tempai turėtų dar labiau sulėtėti dėl išaugusios palyginimo bazės ir dėl to, kad žaliavinio pieno įvežimo iš Latvijos didinimo galimybės yra ribotos.

Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2007 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 3D-540 patvirtino pagalbos už privatų ilgai brandinamų sūrių sandėliavimą administravimo taisyklės. Jose numatyta, kad privatų sūrių sandėliavimą Lietuvoje organizuoja VĮ Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūra, ir išdėstytos visos administravimo procedūros. Iki šiol pagalbos už privatų ilgai brandinamų sūrių sandėliavimą administravimas buvo vykdomas, vadovaujantis tik ES dokumentais.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2008 m. sausio 7 d. įsakymu Nr. 3D-10 pakeitė paramos už pieną ir jo produktus, suvartotus ikimokyklinio ugdymo ir bendrojo lavinimo mokyklose, administravimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 3D-134, ir nauja redakcija išdėstė 4 ir 5 priedus, kuriuose nustatyta nauja vienos porcijos pardavimo vaikui didžiausia kaina bei naujas nacionalinės paramos dydis. Taisyklės pakeistos, atsižvelgiant į Europos Komisijos 2007 m. gruodžio 20 d. reglamente (EB) Nr. 1544/2007 padarytus pakeitimus.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2008 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. 3D-46 iš dalies pakeitė pieno gamybos kvotų pardavimo aukciono organizavimo ir finansavimo taisyklės. Pakeitimai susiję su situacijomis, kai kvotų pirkejas norimą kvotą įsigyja iš kelių pardavėjų. Iš dalies pakeistos kai kurios procedūros ir jų atlikimo terminai.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2008 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. 3D-45 nauja redakcija išdėstė duomenų apie pieną ir pieno gaminius teikimo formas, gaminių ir paslaugų klasifikatorių, pieno gaminių, apie kuriuos teikiami duomenys, sąrašą.

MĖSA / MEAT

2007 metų rugpjūtį prasidėjęs staigus maisto produktų kainų kilimas neaplenkė ir mėsos, nors gyvulių supirkimo kainos tik metų pabaigoje pasiekė 2006-ųjų lygį. Tad kaltinti gyvulių augintojus mėsos produktų kainų augimu nėra pagrindo. Labai aiškiai 2007 metų kainų kitimą, palyginti su 2006-aisiais, iliustruoja pateikti ŽŪMPRIS ir Statistikos departamento duomenys (1 lentelė).

1 lentelė / Table 1

Galvijų ir kiaulių supirkimo, mėsos produktų didmeninių ir mažmeninių kainų indeksai 2007 metais (2006 m. = 100 proc.)

*The indices of purchase prices of cattle and pigs and of wholesale and retail prices
of meat products in 2007 (2006 = 100%)*

Kainos / mėnesiai Prices / months	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Galvijų supirkimo kaina Cattle, purchase price	-10,8	-15,3	-15,1	-15,7	-14,4	-14,1	-7,8	-0,9	-8,5	2,6	8,0	17,0
Kiaulių supirkimo kaina Pigs, purchase price	-10,9	-8,1	-3,4	-5,9	-0,7	-9,3	-4,2	-4,4	-4,5	7,2	8,9	14,8
Mėsos ir jos produktų didmeninė kaina Meat and meat prod- ucts, wholesale price	0,2	0,3	1,6	2,0	2,9	1,7	3,1	5,0	5,1	7,4	8,1	11,5
Mėsos ir jos produktų mažmeninė kaina Meat and meat prod- ucts, retail price	4,8	4,6	4,5	5,8	5,8	6,0	7,9	8,9	9,9	11,7	10,9	11,8

Labiausiai didėjo mažmeninės, kiek mažiau – didmeninės kainos. Nors mažmeninėje prekyboje kainos augo, gyvulių supirkimo tempai išliko nepakitę – supirkta 7 proc. daugiau nei pernai. Mėsos ir mėsos produktų vietinėje rinkoje per 2007 metus parduota net daugiau nei 2006-aisiais. Ypač išaugo paukštienos pardavimas (apie 40 proc.), nors jų mažmeninės kainos didėjo labiausiai.

Per 2007 metus mėsos eksportas išaugo net 36,4 proc., o gyvų gyvulių – veršelių ir kiaulių eksportas sudarė 31 proc. viso eksporto. Augo ir importo apimtys, tačiau mėsos užsienio prekybos balansas išliko teigiamas (2 lentelė).

JAUTIENA / BEEF

Vidaus rinka. Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (ŽŪIKVC) duomenimis, Lietuvoje 2008 m. sausio 1 d. buvo auginama 771,3 tūkst. galvijų, iš jų 395,9 tūkst. karvių. Per metus galvijų banda sumažėjo 10 proc., o karvių – 6 proc.

Gyvulių ir paukščių eksportas bei importas 2006 ir 2007 metais, tūkst. Lt
Exports and imports of livestock and poultry in 2006 and 2007, thou. Lt

Mėsos rūšis / Kind of meat	Eksportas / Exports			Importas / Imports		
	2006	2007	%	2006	2007	%
Jautiena / Beef	189,5	250,3	132,1	22,4	31,2	139,3
Kiauliena / Pork	16,4	27,5	167,7	163,9	257,4	157,0
Paukštiena / Poultry meat	83,0	111,0	133,7	94,4	137,4	145,6
Produktai iš mėsos / Meat products	43,9	55,8	127,1	70,9	96,9	136,7
Gyvi gyvuliai / Live animals	141,4	202,0	142,9	47,3	61,2	129,4
Iš viso / Total	474,2	646,6	136,4	398,9	584,1	146,4

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Per 2007 metus galvijų supirkta 20 proc. daugiau nei 2006-aisiais. Daugiausia supirkta bulių (46 proc.) ir karvių (36 proc.). Galvijų skerdenų kokybė išlieka žema. Per 2007 metų sausio–lapkričio mėnesius tik 8,4 proc. skerdenų buvo E, U ir R raumeningumo kategorijų, o žemiausios P raumeningumo kategorijos – 44,9 proc.

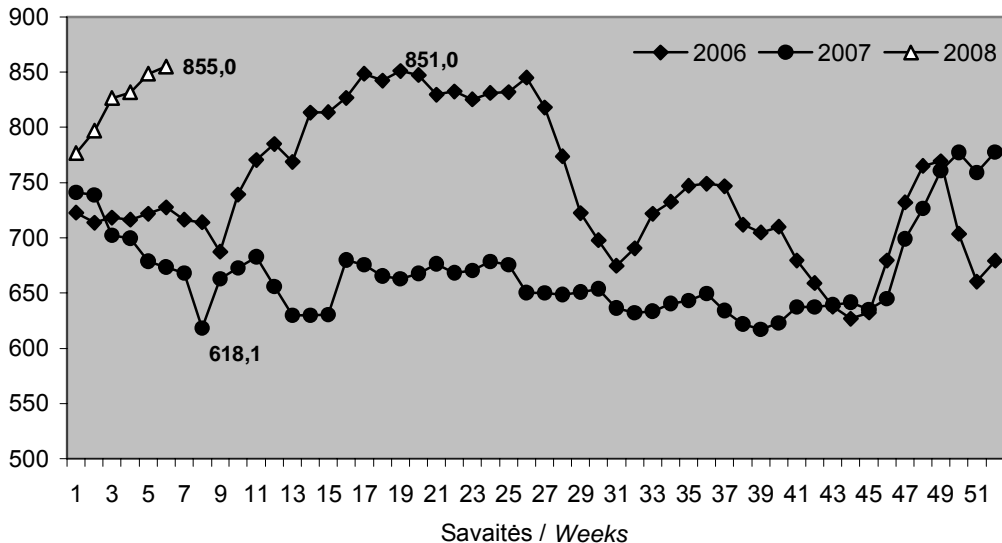
Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje dar gerokai atsiliko nuo ES šalių vidurkio, tačiau 2008 metų pradžioje dėl galvijų stygiaus jos pradėjo didėti ir pasiekė Lenkijos lygį (3 lentelė). 2008 metų sausį galvijų supirkta 16 proc. mažiau, iš jų telyčių – 37 proc., karvių – 30 proc. mažiau.

Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje, ES ir Lenkijoje 2008 metų 6-ąją savaitę
Cattle purchase prices in Lithuania, EU and Poland in the 6th week of 2008

Galvijų rūšis Kind of cattle	Kaina / Price, Lt/100 kg			Lietuva, palyginti su ES/Lenkija, proc. Lithuania compared to EU/Poland, %
	Lietuvoje Lithuania	ES / EU	Lenkijoje Poland	
Jauni buliai (vidutiniškai) Young bulls (average)	857,7	1128,4	851,8	76/101
Jauni buliai (R3) / Young bulls	826,9	1104,9	874,9	75/95
Jauni buliai (O2) / Young bulls	860,4	954,0	826,9	90/104
Karvės (vidutiniškai) Cows (average)	606,3	794,1	680,5	76/89
Karvės (P2) / Cows	597,3	645,6	600,8	93/99
Telyčios (vidutiniškai) Heifers (average)	748,9	1110,4	753,1	67/99
Telyčios (O3) / Heifers	720,3	883,6	709,6	82/102

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

2007 metais jaunų bulių vidutinė supirkimo kaina Lietuvoje (668 Lt/100 kg) buvo 10 proc. mažesnė negu 2006-aisiais. Tik 2007 metų lapkričio viduryje ji pradėjo didėti ir 2008-ųjų vasario pradžioje pasiekė aukščiausią lygį per pastaruosius trejus metus. Ji (855 Lt/100 kg) buvo 27 proc. didesnė nei tuo pačiu metu 2007-aisiais ir 17 proc. – nei 2006-aisiais (1 pav.). 2008 metų vasario pradžioje (6-ąją savaitę) didžiausios O2 klasės jaunų bulių supirkimo kainos buvo Graikijoje (1325 Lt/100 kg), Maltoje (1237 Lt/100 kg) ir Portugalijoje (1144 Lt/100 kg), mažiausios – Rumunijoje (652 Lt/100 kg), Latvijoje (693 Lt/100 kg) ir Estijoje (702 Lt/100 kg).

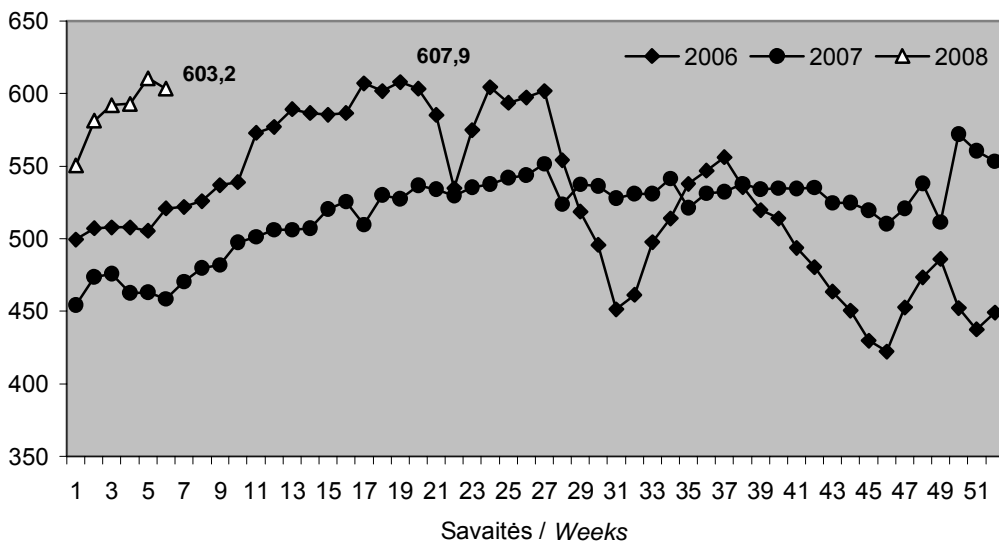
1 pav. Jaunų bulių skerdenų supirkimo kainos 2006–2008 metais, Lt/100 kg
 Figure 1. Purchase prices of young bull carcasses in 2006–2008, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2007 metais karvių vidutinė supirkimo kaina (519 Lt/100 kg) buvo 1,4 proc. mažesnė nei 2006-aisiais (2 pav.). Tik 2008 metų pradžioje ji pradėjo didėti ir vasario pradžioje pasiekė aukščiausią lygį per pastaruosius trejus metus. 2008 metų vasario pradžioje (6-ąją savaitę) didžiausios P2 klasės karvių supirkimo kainos buvo Prancūzijoje (822 Lt/100 kg), Liuksemburge (811 Lt/100 kg) ir Airijoje (742 Lt/100 kg), mažiausios – Rumunijoje ir Slovėnijoje (457 Lt/100 kg) bei Graikijoje (475 Lt/100 kg).

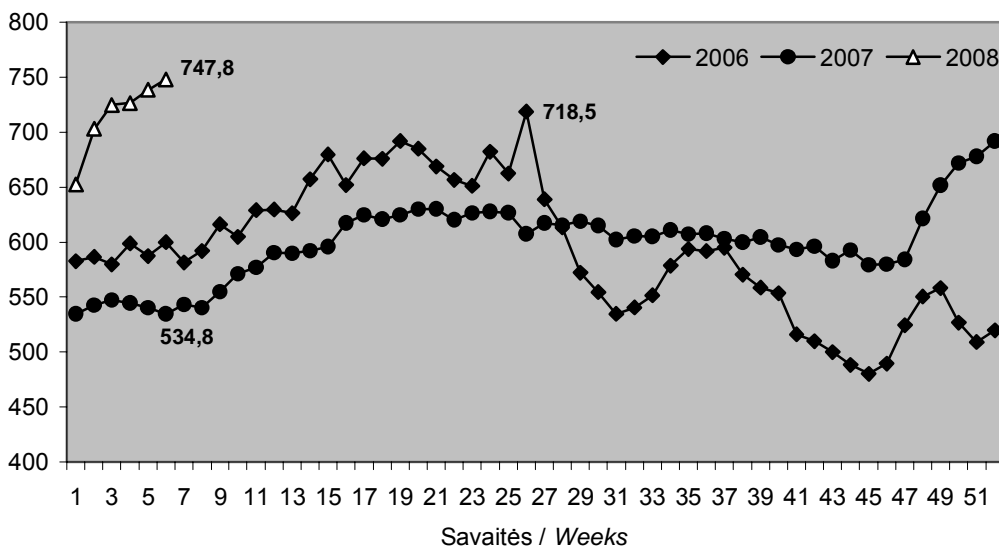
2007 metais iš visų galvijų tik telyčių vidutinė supirkimo kaina (600 Lt/100 kg) buvo 1,3 proc. didesnė nei 2006-aisiais (3 pav.). 2007 metų lapkričio viduryje ji pradėjo didėti ir 2008-ųjų vasario pradžioje pasiekė aukščiausią lygį per pastaruosius trejus metus. Ji (748 Lt/100 kg) buvo 40 proc. didesnė nei tuo pačiu metu 2007-aisiais ir 25 proc. – nei 2006-aisiais. 2008 metų vasario pradžioje (6-ąją savaitę) didžiausios O2 klasės telyčių supirkimo kainos buvo Graikijoje (1348 Lt/100 kg), Portugalijoje (1174 Lt/100 kg) ir Ispanijoje (997 Lt/100 kg), mažiausios – Latvijoje (493 Lt/100 kg), Rumunijoje (535 Lt/100 kg) ir Airijoje (1046 Lt/100 kg).

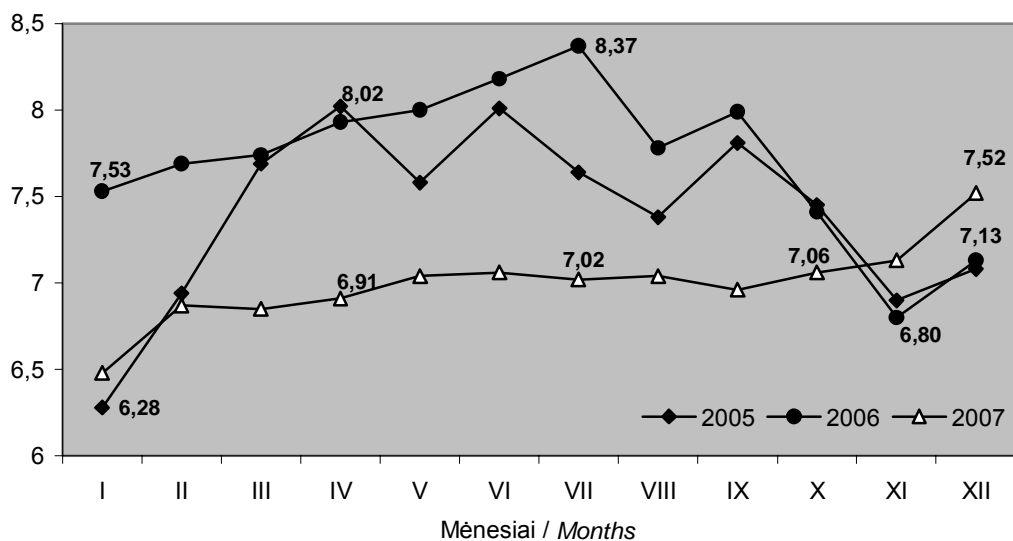
2 pav. Karvių skerdenų supirkimo kainos 2006–2008 metais, Lt/100 kg
Figure 2. Purchase prices of cow carcasses in 2006–2008, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

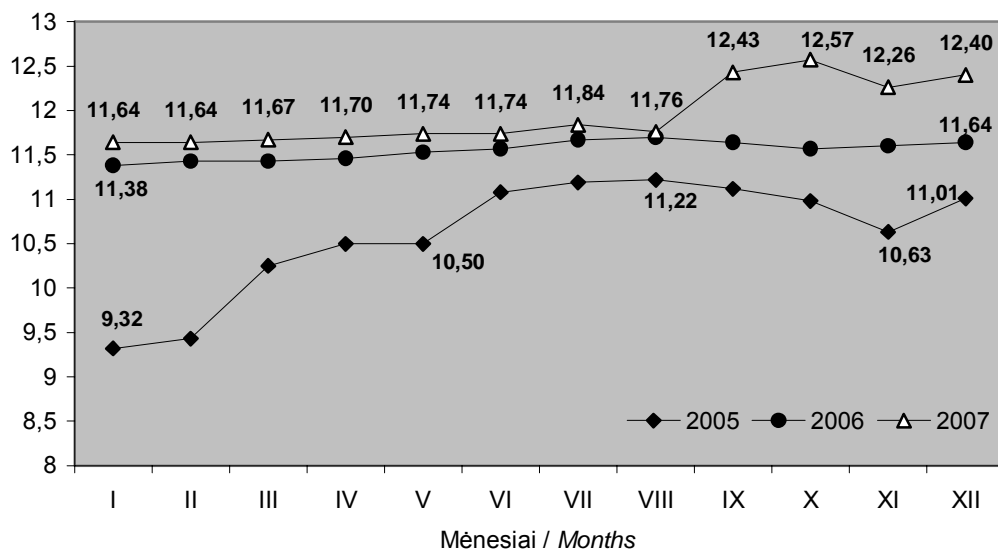
3 pav. Telyčių skerdenų supirkimo kainos 2006–2008 metais, Lt/100 kg
Figure 3. Purchase prices of heifer carcasses in 2006–2008, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

4 pav. Lietuvos gamintojų jautienos kainos 2005–2007 metais, Lt/kg
 Figure 4. Average producer prices of beef in Lithuania in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

5 pav. I kategorijos jautienos su kaulu mažmeninė kaina 2005–2007 metais, Lt/kg
 Figure 5. Retail prices of beef with bone (category I) in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Lietuvos mėsos perdirbimo pramonės įmonės per 2007 metus pagamino 73,0 tūkst. t jautienos. Beveik 44 tūkst. t jos realizuota (67 proc. – užsienio rinkose), 32,8 tūkst. t jautienos perdirbta (kartu su likučiais metų pabaigoje). Vidutinė jautienos realizavimo vidaus rinkoje kaina 2007 metais buvo beveik 10 proc. mažesnė negu 2006-aisiais (4 pav.).

Nors įmonių jautienos realizacinės kainos buvo mažesnės nei 2006 metais, prekybininkai kainų nemažino, o nuo rugpjūčio mėnesio didino. Mažmeninė I kategorijos jautienos su kaulu kaina Lietuvoje 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, buvo 3,4 proc. didesnė (5 pav.). Didžiausias jautienos mažmeninės kainos augimas užfiksuotas rugsėjo–gruodžio mėnesiais (4 lentelė).

4 lentelė / Table 4

Kai kurių jautienos gaminių mažmeninės kainos Lietuvoje 2007 ir 2008 metais, Lt/kg

Retail prices of selected beef products in Lithuania in 2007 and 2008, Lt/kg

Gaminio pavadinimas <i>Name of product</i>	Vidutinė kaina / <i>Average price</i>		
	2007-03-08	2008-02-15	pokytis / <i>change</i> , %
Kumpis su kaulu / <i>Ham, with bone</i>	12,95	18,99	146,6
Kumpis be kaulo / <i>Ham, boneless</i>	14,68	21,76	148,2
Nugarinė / <i>Sirloin</i>	16,46	25,58	155,4
Malta jautiena / <i>Mincd beef</i>	9,99	12,82	128,3

Užsienio prekyba. ŽŪIKVC duomenimis, per 2007 metus eksportuota 148,2 tūkst. veršelių, 25 proc. daugiau nei 2006-aisiais. Beveik 75 proc. jų išvežta į Ispaniją, Nyderlandus ir Izraelį. Vertinė išraiška veršelių eksportas sudaro apie 16 proc. viso mėsos sektoriaus eksporto.

Statistikos departamento duomenimis, 2007 metais išvežta 30,6 tūkst. t jautienos už 250,3 mln. Lt. Eksportuota 32 proc. daugiau nei 2006-aisiais. Daugiausia jautienos išvežta į Rusiją (39 proc.), Nyderlandus (19 proc.), Vokietiją ir Italiją (po 13 proc.). Į ES šalis eksportuojama 60 proc. jautienos.

Už jautienos eksportą į trečiąsias šalis per 2007 metus išmokėta 23,7 mln. Lt eksporto grąžinamųjų išmokų – trečdaliu mažiau nei 2006 metais. Eksportas į trečiąsias šalis augo, o išmokos mažėjo dėl mažesnių subsidijų tarifų.

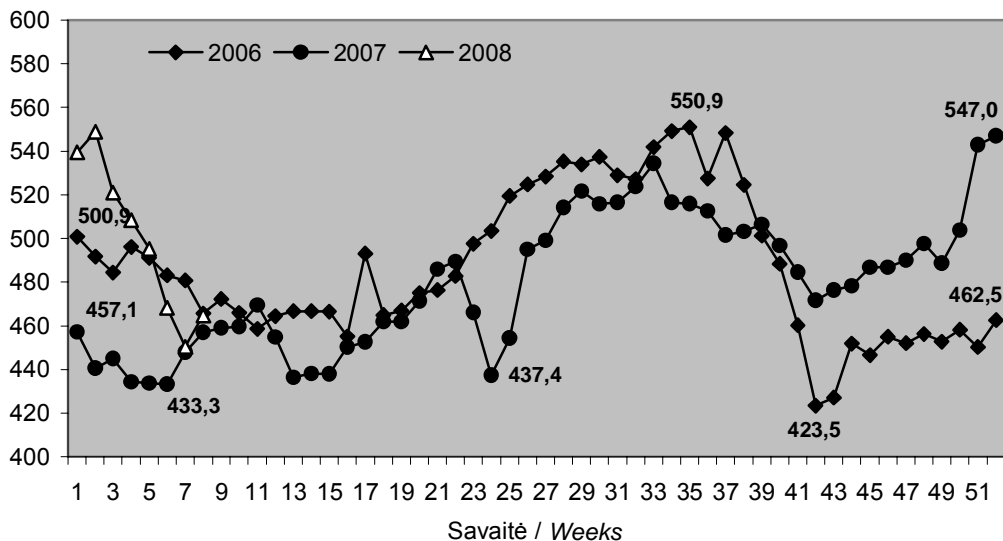
Per 2007 metus jautienos importas buvo 43 proc. didesnis, tačiau jo kiekiai, palyginti su eksportu, buvo nedideli (5,0 tūkst. t). Net 73 proc. jautienos įvežta iš Latvijos.

Prognozės. Netikėtai pakilusios iki Lenkijos lygio galvijų supirkimo kainos Lietuvoje greitai laiku (nuo balandžio mėnesio) gali pradėti mažėti, nes dėl mažėjančio pieno produktų eksporto ir jų kainų vėl gali didėti karvių pardavimas, o tai neigiamai veiks vietinės rinkos kainas. Dėl mažėjančios galvijų bandos jautienos paklausa gali viršyti pasiūlą, o tai skatins jaunų bulių kainų didėjimą, tačiau jos neviršys kainų Lenkijoje.

KIAULIENA / PORK

Vidaus rinka. Statistikos departamento išankstiniais duomenimis, Lietuvoje 2007 metų pabaigoje buvo auginama 923,1 tūkst. kiaulių. Per metus kiaulių banda sumažėjo 18 proc. 2007 metais 1262 tūkst. kiaulių buvo paskersta ir 282,8 tūkst. eksportuota. Palyginti su 2006-aisiais, kiaulių skerdimas sumažėjo 6 proc., tačiau eksportas išaugo 2,3 karto.

Per 2007 metus skerdyklos ir mėsos perdirbimo įmonės supirko 787,9 tūkst. kiaulių ir pagamino 60,7 tūkst. t skerdenos. Papildomai į Lietuvą įvežta 48,2 tūkst. t kiaulienos. Vidutinė kiaulių supirkimo kaina (480 Lt/100 kg) buvo 1,5 proc. mažesnė nei 2006-aisiais (6 pav.).

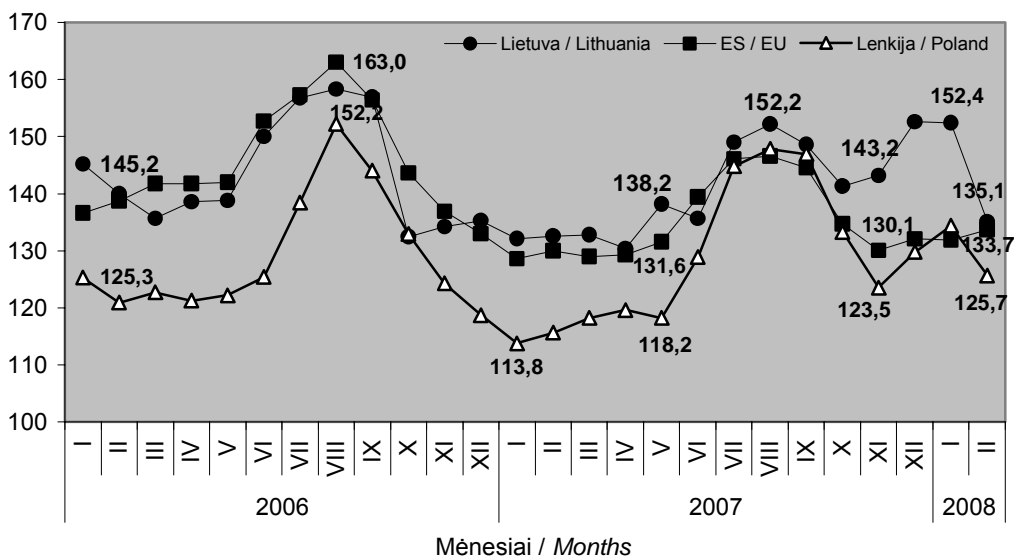
6 pav. Kiaulių supirkimo (skerdenos svoriu) kainos 2006–2008 metais, Lt/100 kg
Figure 6. Purchase prices of pork (carcass weight) in 2006–2008, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2007 metų lapkričio mėnesį Lietuvoje vidutinė E kategorijos kiaulienos supirkimo kaina buvo 494 Lt/100 kg, 10 proc. didesnė už ES vidurkį. Mažiausia kiaulių supirkimo kaina tuo metu buvo Ispanijoje (411 Lt/100 kg), Nyderlanduose (413 Lt/100 kg) ir Danijoje (414 Lt/100 kg).

Lietuvos ir vidutinė ES šalių kiaulių supirkimo kaina bei jos kitimo tendencijos 2006–2007 metais buvo panašios (7 pav.), tačiau Lietuvoje kiaulių supirkimo kaina beveik visus metus buvo didesnė nei vidutinė ES šalių (466,7 Lt/100 kg) ir Lenkijos (443,2 Lt/100 kg).

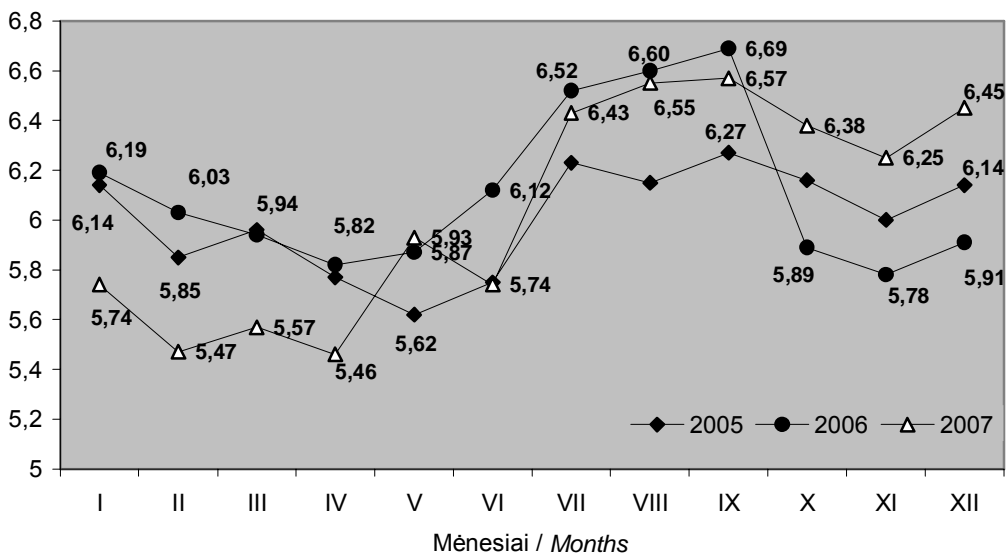
Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, per 2007 metus mėsos perdirbėjai pagamino 93,1 tūkst. t kiaulienos, iš jos 48,7 tūkst. t panaudota tolesniam perdirbimui. Beveik visa (97 proc.) kiauliena realizuota šalies rinkoje. Vidutinė didmeninė jos kaina 2007 metais buvo 1,1 proc. mažesnė nei 2006-aisiais (8 pav.).

7 pav. Kiaulių supirkimo (skerdenos svoriu) kainos 2006–2008 metais Lietuvoje, ES ir Lenkijoje, eurai/100 kg

Figure 7. Purchase prices of pork (carcass weight) in Lithuania, EU and Poland in 2006–2008, EUR/100 kg

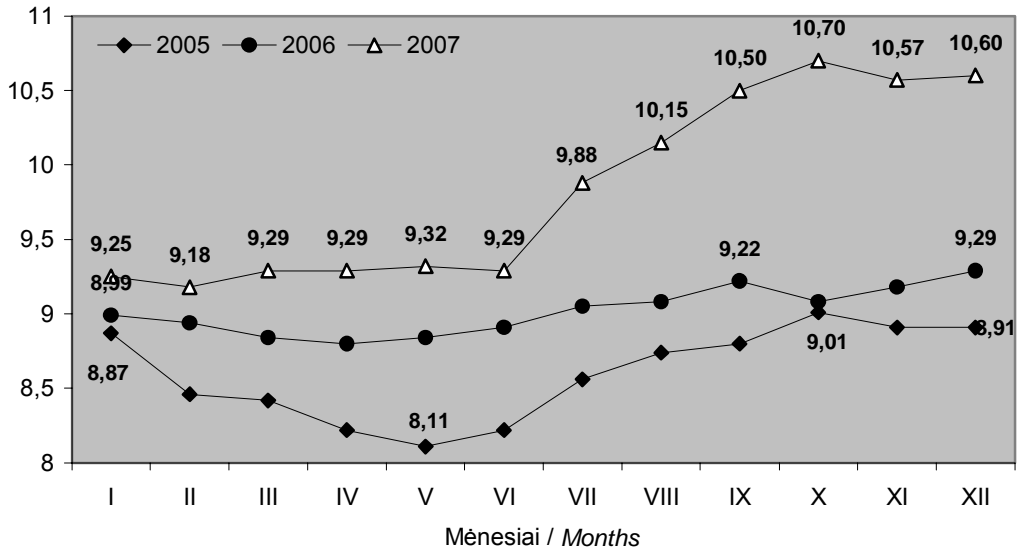
Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

8 pav. Lietuvos gamintojų parduotos kiaulienos vidutinės kainos 2005–2007 metais, Lt/kg

Figure 8. Average producer prices of pork in Lithuania in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

9 pav. Kiaulienos su kaulu mažmeninė kaina 2005–2007 metais, Lt/kg
 Figure 9. Retail prices of pork with bone in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2007 metais vidutinė mažmeninė kiaulienos su kaulu kaina buvo 9,1 proc. didesnė negu 2006-aisiais (9 pav.), o nuo liepos mėnesio ji pakilo net 14 proc., tuo tarpu gamintojų kaina per šį laikotarpį išaugo tik 3,3 proc. Daug didesnės mažmeninės kiaulienos kainos išliko ir 2008 metų sausio-vasario mėnesiais. Palyginti su 2007-aisiais, jos buvo trečdaliu didesnės (5 lentelė).

5 lentelė / Table 5

Kai kurių kiaulienos gaminių mažmeninės kainos Lietuvoje 2007 ir 2008 metais, Lt/kg
 Retail prices of selected pork products in Lithuania in 2007 and 2008, Lt/kg

Gaminių pavadinimas Name of product	Vidutinė kaina / Average price		
	2007-03-08	2008-02-15	pokytis / change, %
Kumpis su kaulu / Ham, with bone	8,69	11,68	134,4
Kumpis be kaulo / Ham, boneless	10,78	14,64	135,8
Sprandinė / Neck	14,09	18,31	130,0
Nugarinė / Terderloin	14,98	19,32	129,0
Šoninė / Side	8,86	11,99	135,3
Malta kiauliena / Minced pork	7,74	9,85	127,3

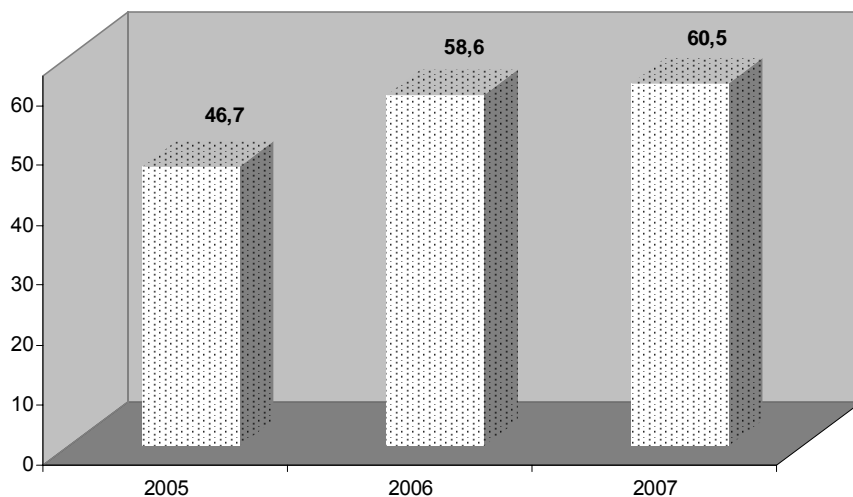
Užsienio prekyba. Per 2007 metus įvežta 48,2 tūkst. t kiaulienos, arba 43 proc. daugiau nei per 2006-uosius. Importuota už 250,3 mln. Lt. Daugiausia kiaulienos įvežta iš Lenkijos (66 proc.), Vokietijos (12 proc.) ir Estijos (8 proc.).

Iš šalies į Rusiją išvežta kiaulių už 61,8 mln. Lt (69 proc.), į Lenkiją – už 12,6 mln. Lt. Kiaulienos eksportuota labai mažai – 4,8 tūkst. t.

Prognozės. 2007 metai ES šalių kiaulininkystei buvo vieni prasčiausių. Visur, išskyrus Skandinavijos šalis, kiaulių supirkimo kainos buvo mažesnės nei prieš metus. Pirmieji šių metų mėnesiai nieko gero taip pat nežadėjo, tačiau nuo kovo vidurio supirkimo kainos beveik visur ėmė didėti. Tikėtina, kad šis kilimas nebus laikinas. Išankstiniai sandoriai Vokietijoje rodo, kad šiais metais kainos apie 10–15 proc. turėtų būti didesnės nei 2007 metais.

PAUKŠTIENA / POULTRY MEAT

Vidaus rinka. Paukštienos gamybos apimtys Lietuvoje sparčiai auga. 2007 metais supirkta ir paskersta 4 proc. daugiau paukščių nei prieš metus ir net 27 proc. daugiau nei 2005-aisiais. Didžiąją dalį paskerstų paukščių (beveik 91 proc.) sudarė viščiukai broileriai. 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais ir 2005-aisiais, paukščių skerdenos gauta atitinkamai 3,2 ir 29,5 proc. daugiau (10 pav.). Tačiau vidutinis skerdenos svoris, palyginti su gyvuoju, nuo 2006-ųjų sumažėjo 0,7 proc., o palyginti su 2005-aisiais – daugiau nei 1,7 proc.

10 pav. Paukščių skerdenų supirkimas Lietuvoje 2005–2007 metais, tūkst. t
Figure 10. Purchase of poultry carcasses in Lithuania in 2005–2007, thou. t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

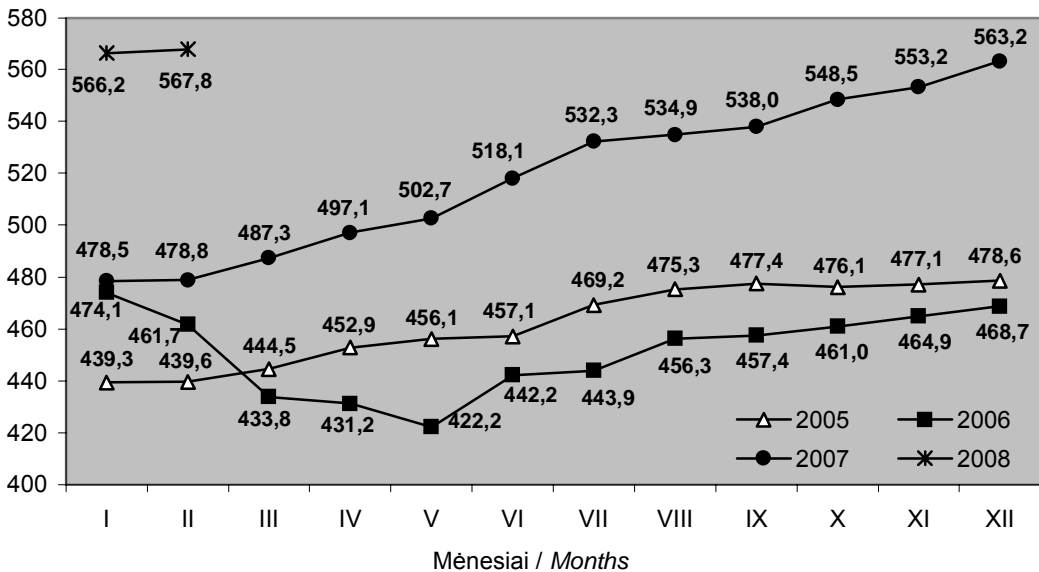
Paukštienos supirkimo kainos Lietuvoje auga. 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, jos padidėjo 8,2 proc. Labiausiai per minėtą laikotarpį išaugo viščiukų broilerių skerdenų supirkimo kaina (6 lentelė).

Paukščių skerdenų supirkimo kaina Lietuvoje 2006 ir 2007 metais, Lt/t
Purchase prices of poultry carcasses in Lithuania in 2006 and 2007, Lt/t

Paukščiai / Poultry	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Viščiukai broileriai / Broiler chickens	3600	3924	109,0
Vištos dedeklės / Laying hens	1118	1019	91,1
Kalakutai / Turkeys	5079	5358	105,5
Kiti / Other	4395	5051	114,9
Iš viso / Total	3548	3838	108,2

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Įkandin supirkimo kainai vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina mūsų šalyje taip pat nuolat kyla. Tokioms tendencijoms įtakos turi kainų situacija visoje ES rinkoje ir brangstantys paukščių pašarai. 2007 metais vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina buvo pati didžiausia per pastaruosius trejus metus. Net ir 2008 metų pradžioje kainos augti nesiliovė (11 pav.). 2008-ųjų sausio–vasario mėnesiais vištų skerdenų kaina vidutiniškai 18,5 proc. viršijo 2007-ųjų ir 21,2 proc. – 2006-ųjų lygį. Prognozuojama, kad artimiausiu metu vištų skerdenų pardavimo kaina ir toliau didės. Situaciją galėtų pakeisti nebent naujas paukščių ligų protrūkis ar ryškus paklausos sumažėjimas.

11 pav. Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina Lietuvoje 2005–2008 metais, Lt/100 kg
Figure 11. Average producer prices of chicken carcasses in Lithuania in 2005–2008, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina 2007, palyginti su 2006-aisiais, augo visoje ES. 2008-ųjų sausio–vasario mėnesiais, palyginti su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, augimas tęsėsi (7 lentelė). Didžiausias kainos šuolis 2008 metų sausio–vasario mėnesiais, palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laiku, įvyko šalyse, kur vištiena prieš metus buvo parduodama kone pigiausiai – Čekijoje (57,5 proc., arba 257,2 Lt/100 kg) ir Latvijoje (29,4 proc., arba 158 Lt/100 kg). Tai smarkiai paveikė minėtų šalių paukštienos konkurencingumą.

Šiomet, kaip ir pernai, sausio–vasario mėnesiais vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina mažiausia buvo Lenkijoje – daugiau nei 27 proc. mažesnė už ES vidurkį. Tuo tarpu brangiausiai vištų skerdenos parduodamos Kipre. Jų kaina beveik 37,6 proc. viršijo ES vidurkį. Lietuvos vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina 2008 metų sausio–vasario mėnesiais buvo gana konkurencinga. Vištiena buvo parduodama daugiau nei 7 proc. mažesne kaina nei vidutiniškai ES.

7 lentelė / Table 7

**Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina
2007 ir 2008 metų sausio–vasario mėnesiais ES šalyse, Lt/100 kg**

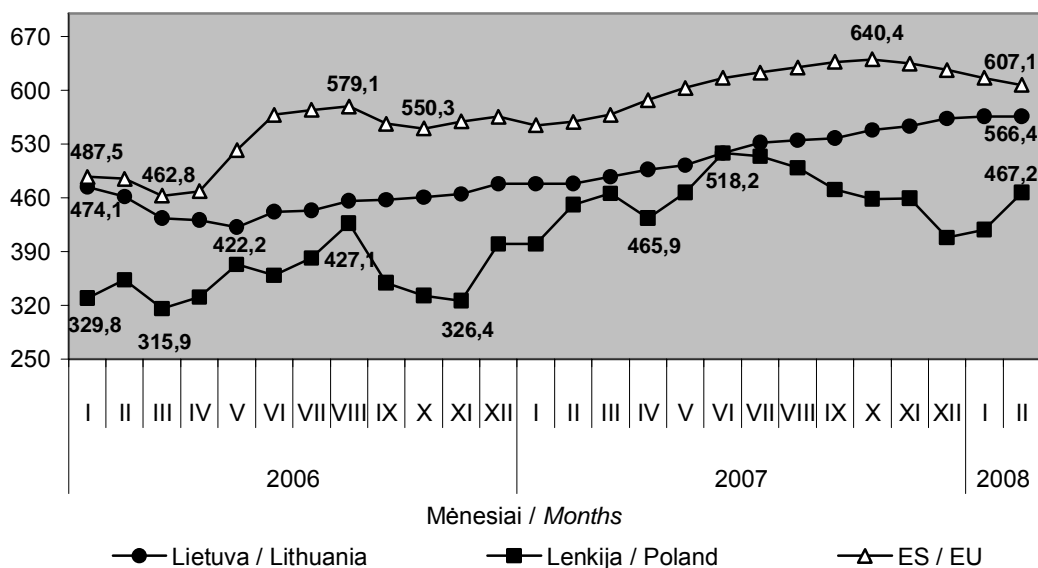
Average sale-price of chicken carcasses in EU countries in January–February 2007 and 2008, Lt/100 kg

Šalis / Country	2007	2008	Pokytis, proc. Change, %
Lenkija / Poland	425,54	443,05	104,1
J. Karalystė / United Kingdom	482,27	449,09	93,1
Bulgarija / Bulgaria	422,85	526,48	124,5
Lietuva / Lithuania	478,66	566,38	118,3
Portugalija / Portugal	486,12	567,39	116,7
Belgija / Belgium	532,23	573,67	107,8
Ispanija / Spain	572,09	576,68	100,8
Rumunija / Romania	558,21	581,68	104,2
Slovakija / Slovakia	559,77	588,52	105,1
Nyderlandai / Netherlands	527,38	599,27	113,6
Malta / Malta	576,57	605,55	105,0
Airija / Ireland	584,84	607,69	103,9
Vengrija / Hungary	582,80	656,50	112,6
Austrija / Austria	634,40	661,04	104,2
Italija / Italy	650,37	671,46	103,2
Danija / Denmark	539,40	686,12	127,2
Švedija / Sweden	571,96	687,45	120,2
Latvija / Latvia	538,12	696,12	129,4
Čekija / Czech Republic	447,41	704,62	157,5
Slovėnija / Slovenia	586,63	707,44	120,6

Šalis / Country	2007	2008	Pokytis, proc. Change, %
Estija / Estonia	568,81	707,69	124,4
Suomija / Finland	670,07	731,76	109,2
Graikija / Greece	672,67	733,90	109,1
Prancūzija / France	638,77	758,59	118,8
Vokietija / Germany	671,91	790,69	117,7
Kipras / Cyprus	701,66	841,88	120,0
ES / EU	556,97	611,66	109,8

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

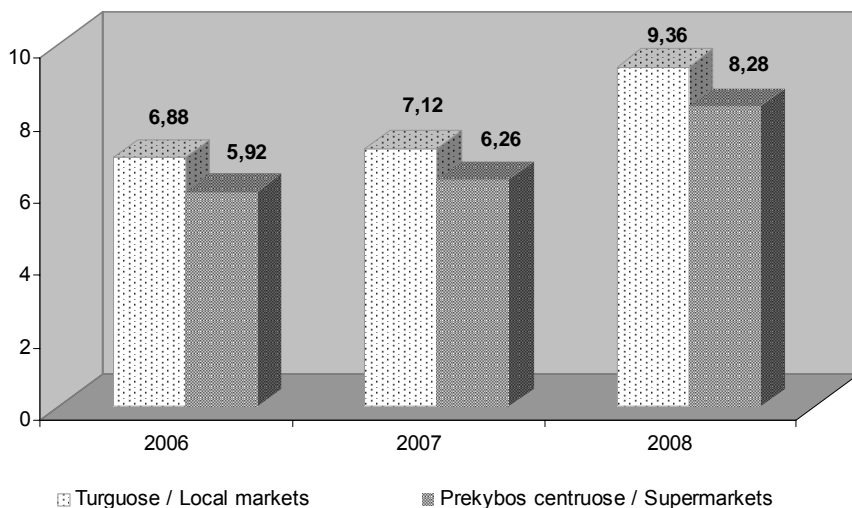
Pagal vištų skerdenų vidutinę pardavimo kainą pagrindinės Lietuvos konkurentės, kaip jau įprasta, buvo Lenkija, Bulgarija ir J. Karalystė. Tačiau didžiausią konkurenciją sudaro Lenkija, į Lietuvą eksportuojanti daugiausia paukštienos (35,8 proc.). Nors kartais kaimyninės šalies vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina priartėja prie Lietuvos kainos, ji išlieka mažesnė ir labai nepastovi (12 pav.).

12 pav. Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina 2006–2008 metais, Lt/100 kg
Figure 12. Average producer prices of chicken carcasses in 2006–2008, Lt/100 kg

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

Lietuvoje kyla ne tik didmeninė, bet ir mažmeninė vištienos kaina. Prekybos centruose išdarinė-tų vištų kaina 2007-aisiais 17,8 proc. viršijo 2006 metų lygį, o turguose – 13,6 proc. 2008 metų sausio–kovo mėnesiais, palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, vištienos kaina Lietuvos tur-guose ir prekybos centruose išaugo dar labiau, atitinkamai 31,5 ir 32,4 proc. (13 pav.).

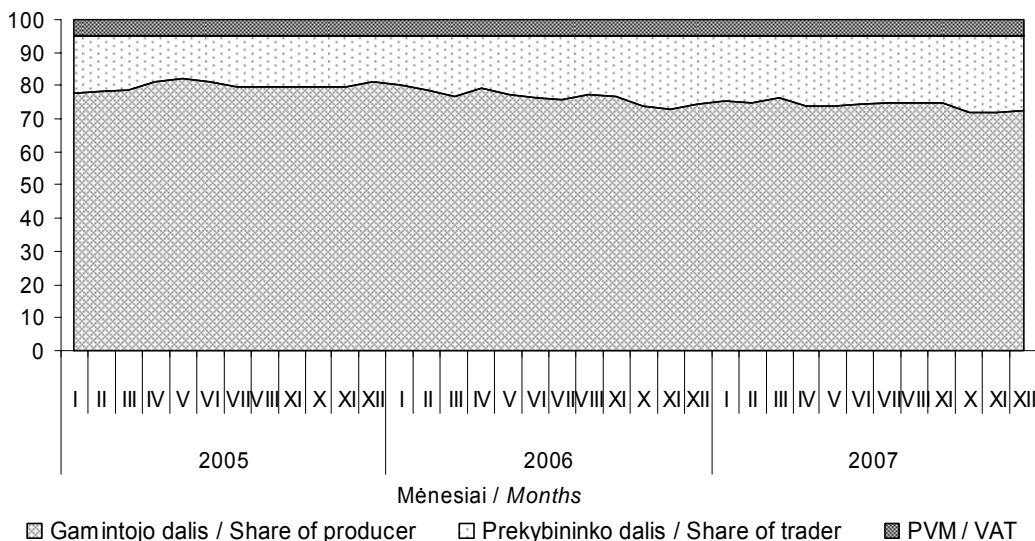

13 pav. Mažmeninė vištienos kaina Lietuvos prekybos centruose ir turguose 2006–2008 metų sausio–kovo mėnesiais, Lt/kg

Figure 13. Retail prices of chicken in supermarkets and local markets in Lithuania in January–March 2006–2008, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

Ateityje mažmeninė paukštienos kaina vis labiau priklausys ir nuo prekybininkų veiksmų, nes jų įtaka galutinei kainai jau keletą metų iš eilės auga (14 pav.).

14 pav. Vištienos kainų grandinė 2005–2007 metais, proc.

Figure 14. Structure of chicken meat prices in 2005–2007, per cent

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

Baltijos šalyse mažiausia mažmeninė išdarinėtų vištų kaina 2007 metais buvo Lietuvoje, didžiausia – Estijoje (8 lentelė). Mūsų šalyje per šį laikotarpį ji buvo 20,5 proc. mažesnė nei Latvijoje ir 22,9 proc. – nei Estijoje, tačiau pastarojoje vištiena pabrango mažiausiai.

8 lentelė / Table 8

Mažmeninė vištienos kaina Baltijos šalyse 2006 ir 2007 metais, Lt/kg
Retail prices of chicken meat in the Baltic States in 2006 and 2007, Lt/kg

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Lietuva / Lithuania	5,90	7,01	118,9
Latvija / Latvia	7,01	8,82	125,9
Estija / Estonia	8,04	9,09	113,1

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Atskirų paukštienos dalių mažmeninė kaina skiriasi. Kaip ir ankstesniais metais, brangiausios Lietuvoje paukščių krūtinėlės, pigiausi – sparneliai (9 lentelė). Kalakutų krūtinėlės 2008 metų sausio–vasario mėnesiais kainavo vidutiniškai 76 proc. daugiau nei vištų krūtinėlės.

9 lentelė / Table 9

**Kai kurių vištos dalių mažmeninė kaina Lietuvoje
 2007 ir 2008 metų sausio–vasario mėnesiais, Lt/kg**

Retail prices of selected chicken parts in Lithuania in January–February 2007 and 2008, Lt/kg

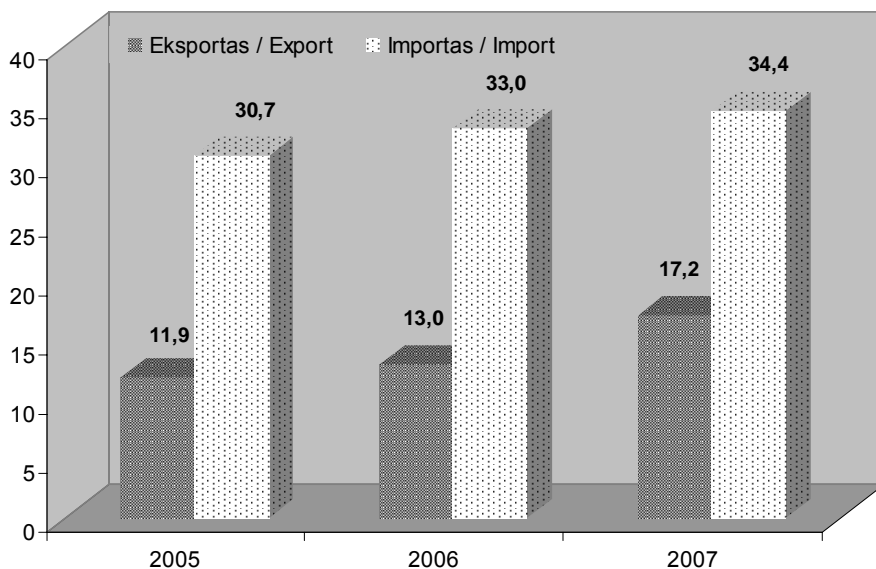
Vištos dalys / Chicken parts	2007	2008	Pokytis, proc. Change, %
Šlaunelės / Thighs	6,87	9,34	136,1
Blauzdelės / Drumsticks	7,26	9,25	127,4
Krūtinėlės / Breasts	11,79	13,38	113,5
Sparneliai / Wings	5,74	8,08	140,8

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

Užsienio rinka. 2007 metais paukštienos importas daugiau nei 2 kartus viršijo eksportą (15 pav.) ir sudarė 56,9 proc. Lietuvoje pagaminamos paukštienos. Per 2007 metus paukštienos įvežta 4,2 proc. daugiau ir už 46,6 proc. didesnę sumą nei 2006-aisiais. Tai lemia prastas apsirūpinimas šia mėsa.

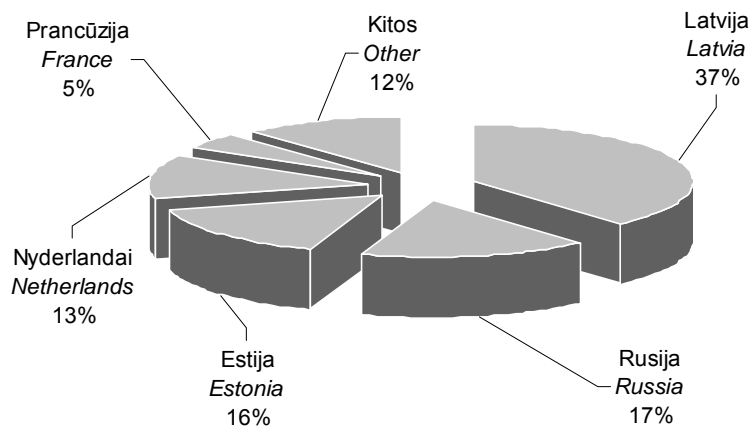
Lietuviškos paukštienos eksportas taip pat sparčiai augo. 2007 metais iš mūsų šalies buvo išvežta 32,3 proc. daugiau paukščių mėsos ir už 33,9 proc. didesnę sumą nei 2006-aisiais.

2007 metais daugiausia paukščių mėsos Lietuva išvežė į nuolatines savo paukštienos rinkas – Latviją (6,6 tūkst. t), Estiją (2,7 tūkst. t), pagyvėjo eksportas į Rusiją (2,9 tūkst. t) (16 pav.). Kita šios mėsos dalis eksportuota į dar 19 šalių, iš kurių 14 priklauso ES.

15 pav. Lietuvos užsienio prekyba paukštiena 2005–2007 metais, tūkst. t
Figure 15. Lithuanian foreign trade in poultry meat in 2005–2007, thou t

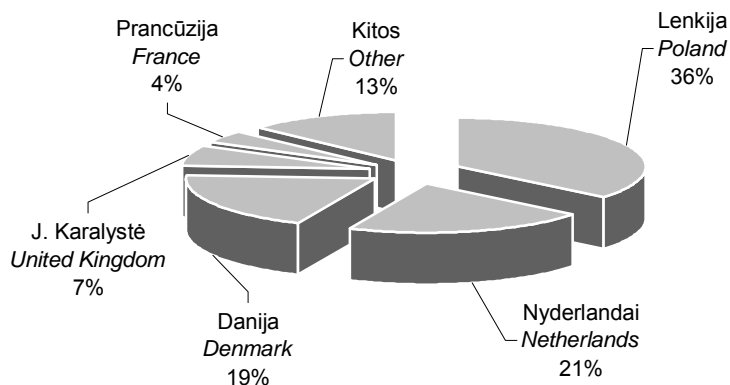
Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

16 pav. Paukštienos eksporto struktūra 2007 metais
Figure 16. Structure of poultry meat exports in 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Didžiąją dalį paukštienos 2007 metais, kaip ir anksčiau, Lietuva įsivežė iš Lenkijos (12,3 tūkst. t), Nyderlandų (7,2 tūkst. t) ir Danijos (6,6 tūkst. t) (17 pav.). Likusi paukštienos dalis buvo įsivežta iš dar 13 ES šalių ir Rusijos.

17 pav. Paukštienos importo struktūra 2007 metais

Figure 17. Structure of poultry meat imports in 2007

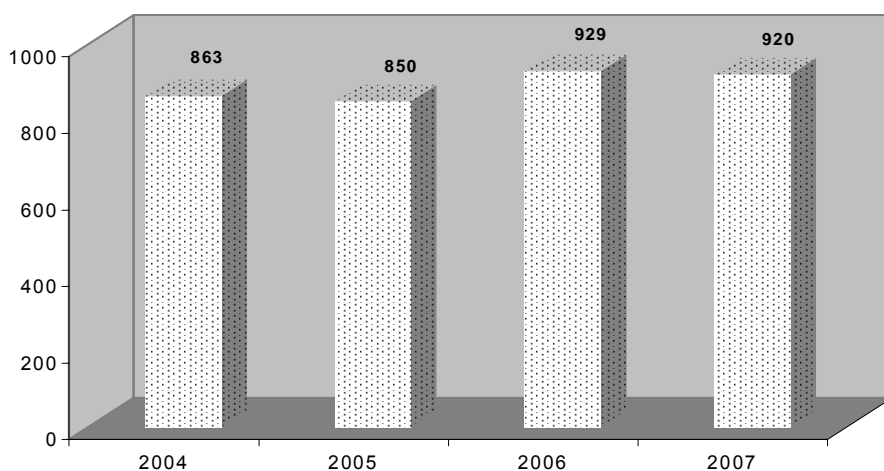
Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento prie LRV duomenys).

Prognozės. Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina kyla nuo 2006 metų gegužės. Atsižvelgiant į kelerių pastarųjų metų tendencijas ir į tai, kad paukščių pašarai smarkiai brangsta, 2008 metais prognozuojamas tolesnis mėsos pardavimo kainos augimas.

KIAUŠINIAI / EGGS

Keletą pastarųjų metų Lietuvoje kiaušinių suvartojimas mažėja. Vienam šalies gyventojui kiaušinių tenka mažiau nei ES vidurkis. Dėl spartesnio jų vartojimo mažėjimo nei gamybos lėtėjimo Lietuvoje apsirūpinimas jais gerėja. Pastarasis rodiklis siekia apie 140 proc. ir gerokai viršija ES vidurkį. Tačiau dėl aplinkinėse rinkose didėjančios paklausos auga ir kiaušinių eksporto apimtys, ir jų kainos.

Vidaus rinka. 2007 metais, kaip ir kasmet, kiaušinių daugiausia surinkta per pirmąjį pusmetį. Jų surinkimas buvo 1 proc. mažesnis nei 2006-aisiais (1 pav.). Dėl šalies gyventojų kiaušinių vartojimo mažėjimo galima prognozuoti, kad ir ateinančiais metais jų gali būti surinkta mažiau.

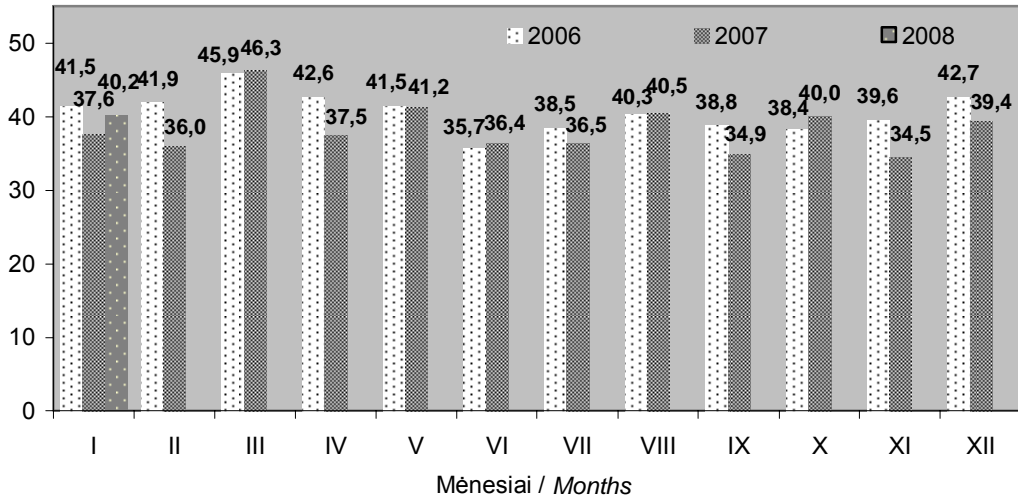

1 pav. Kiaušinių surinkimas Lietuvoje 2004–2007 metais, mln. vnt.
Figure 1. Production of eggs in Lithuania in 2004–2007, mill. pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

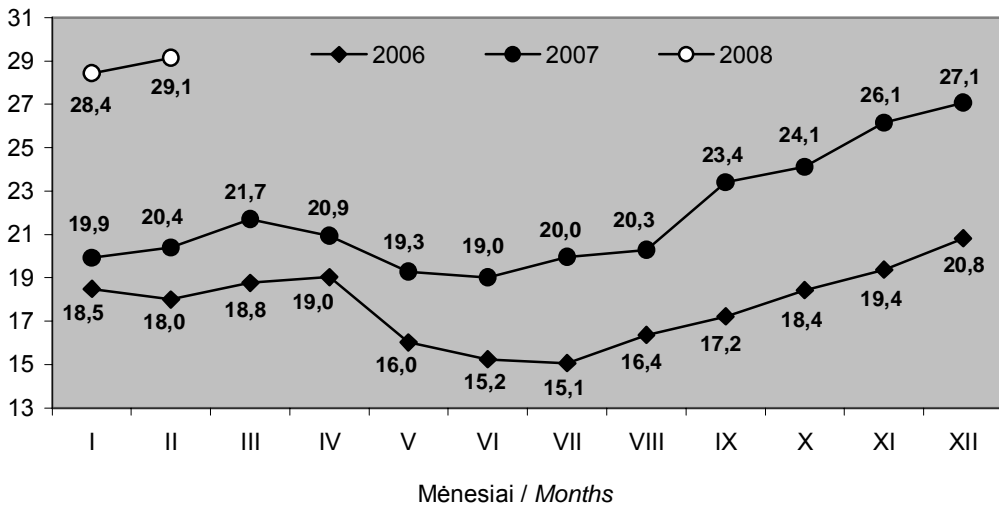
Per 2007 metus Lietuvoje supirkta 50,1 proc. surinktų kiaušinių (460,8 mln.) – 5,5 proc. mažiau nei 2006-aisiais. Supirkimų apimtys atskirais mėnesiais buvo nevienodos (2 pav.), tam įtakos turėjo kiaušinių vartojimo tradicijos. Remiantis ankstesnių metų duomenimis, 2008 metų pradžioje kiaušinių turėtų būti perkama daugiau. Tačiau atsižvelgiant į kiaušinių kainų tendencijas, galima prognozuoti, kad supirkimas šiemet bus mažesnis nei pernai tuo pačiu metu.

2007 metais vidutinė didmeninė A klasės kiaušinių pardavimo kaina buvo 23,2 proc. didesnė negu 2006-aisiais (3 pav.). O 2008 metų pradžioje vidutinė didmeninė A klasės kiaušinių pardavimo kaina net 42,9 proc. viršijo 2007 metų to paties laikotarpio kainą. Prognozuojama, kad ir toliau situacija nesikeis. L grupės kiaušiniai 2007-aisiais vidutiniškai buvo 23,3 proc., M grupės – 23,5 proc. brangesni nei 2006 metais. L grupės kiaušinių didmeninė kaina buvo vidutiniškai 2,8 proc. didesnė už M grupės. 2008 metų pirmuosius du mėnesius kiaušinių kaina ir toliau sparčiai kyla. Tokiam kainų kilimui įtakos turi aplinkinėse rinkose auganti kiaušinių paklausa.

2 pav. Kiaušinių supirkimas Lietuvoje 2006–2008 metais, mln. vnt.
 Figure 2. Purchase of eggs in Lithuania in 2006–2008, mill. pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

3 pav. Šviežių supakuotų A klasės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos (be PVM) Lietuvoje 2006–2008 metais, Lt/100 vnt.

Figure 3. Average wholesale prices (VAT excl.) of fresh eggs (Class A, packed) in Lithuania in 2006–2008, Lt/100 pieces

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2007 metais ne tik Lietuvoje, bet ir kitose ES valstybėse, išskyrus Malta, kur kiaušiniai kainavo 2,6 proc. pigiau, kiaušinių didmeninės kainos buvo aukštesnės nei praėjusiais metais. 2008 metų pradžioje, palyginti su tuo pačiu 2007-ųjų laikotarpiu, ES ir vėl buvo pastebimas gana didelis kiaušinių brangimas (1 lentelė). Labiausiai kiaušiniai pabrango Bulgarijoje – 50,2 proc., o atpigo tik Slovėnijoje – 3,8 proc. Didžiausia ES jų didmeninė kaina 2008-ųjų sausio–vasario mėnesiais buvo Švedijoje (48 proc. viršijo ES vidurkį), o žemiausia – Nyderlanduose (18,6 proc. buvo mažesnė už ES vidurkį). Lietuviškų kiaušinių didmeninė kaina nebebuvo tokia konkurencinga ES kaip prieš metus. Ji 2008 metų sausio–vasario mėnesiais buvo 7,7 proc. didesnė nei ES vidurkis, nors prieš metus beveik 9 proc. nuo jo atsiliko.

1 lentelė / Table 1

**Šviežių L–M grupės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos ES valstybėse
2007 ir 2008 metų sausio–vasario mėnesiais, Lt/100 kg**
*Average wholesale prices of fresh eggs (group L–M) in EU countries
in January–February 2007 and 2008, Lt/100 kg*

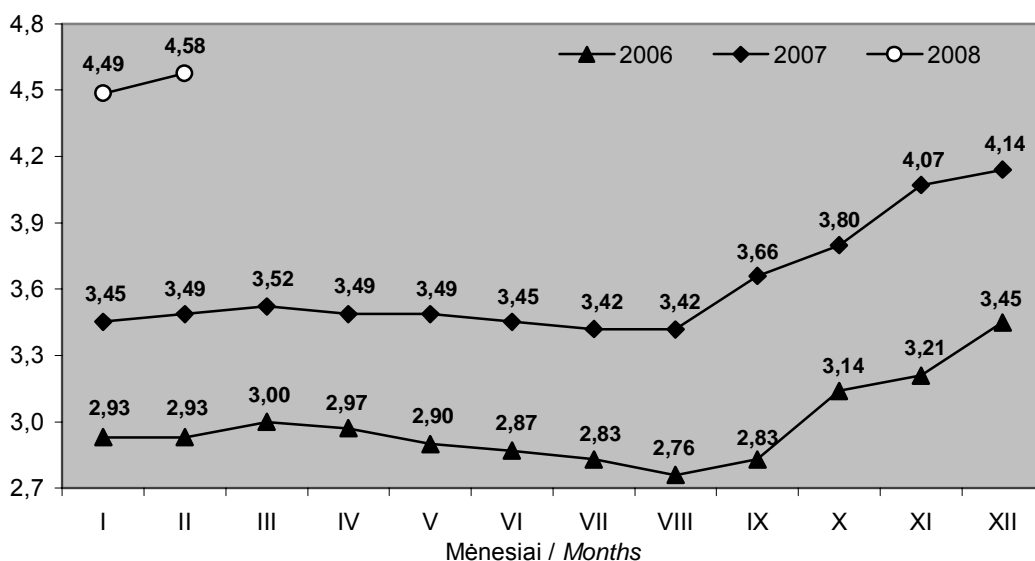
Šalis / Country	2007	2008	Pokytis, proc. Change, %
Nyderlandai / Netherlands	300,4	348,0	115,8
Belgija / Belgium	289,8	384,3	132,6
Ispanija / Spain	320,2	388,2	121,2
J. Karalystė / United Kingdom	383,3	392,5	102,4
Prancūzija / France	314,4	393,2	125,1
Malta / Malta	299,4	400,7	133,8
Portugalija / Portugal	338,2	401,4	118,7
Vokietija / Germany	324,6	404,5	124,6
Slovėnija / Slovenia	421,2	405,0	96,2
Slovakija / Slovakia	323,0	406,4	125,8
Austrija / Austria	334,4	412,5	123,3
Vengrija / Hungary	366,5	418,7	114,2
Bulgarija / Bulgaria	281,6	423,0	150,2
Estija / Estonia	302,7	423,4	139,9
Rumunija / Romania	362,7	427,1	117,7
Suomija / Finland	390,9	433,3	110,8
Čekija / Czech Republic	320,4	442,7	138,2
Lenkija / Poland	332,6	443,8	133,4
Latvija / Latvia	336,1	448,1	133,3
Lietuva / Lithuania	327,3	460,7	140,8
Graikija / Greece	365,0	471,1	129,1

Šalis / Country	2007	2008	Pokytis, proc. Change, %
Airija / Ireland	415,8	509,8	122,6
Kipras / Cyprus	398,2	534,0	134,1
Danija / Denmark	472,0	538,8	114,2
Italija / Italy	521,8	575,3	110,3
Švedija / Sweden	544,8	632,8	116,1
ES / EU	358,5	427,6	119,3

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Ir didmeninė, ir mažmeninė kiaušinių kaina Lietuvoje 2007 metais viršijo 2006-ųjų lygį. 2008-aisiais mažmeninė kiaušinių kaina Lietuvoje ir toliau auga. Šių metų sausio–vasario mėnesiais ji buvo beveik trečdaliu (30,5 proc.) didesnė nei pernai ir 54,6 proc. viršijo 2006-ųjų kainą (4 pav.). Kadangi didmeninė kiaušinių kaina sudaro didžiąją mažmeninės kainos dalį ir labai ją veikia (5 pav.), prognozuojama, kad mažmeninė kaina 2008-aisiais nuo kovo mėnesio iki metų vidurio gali sumažėti apie 4 proc., tačiau ir toliau išliks aukštesnė nei 2007 metais.

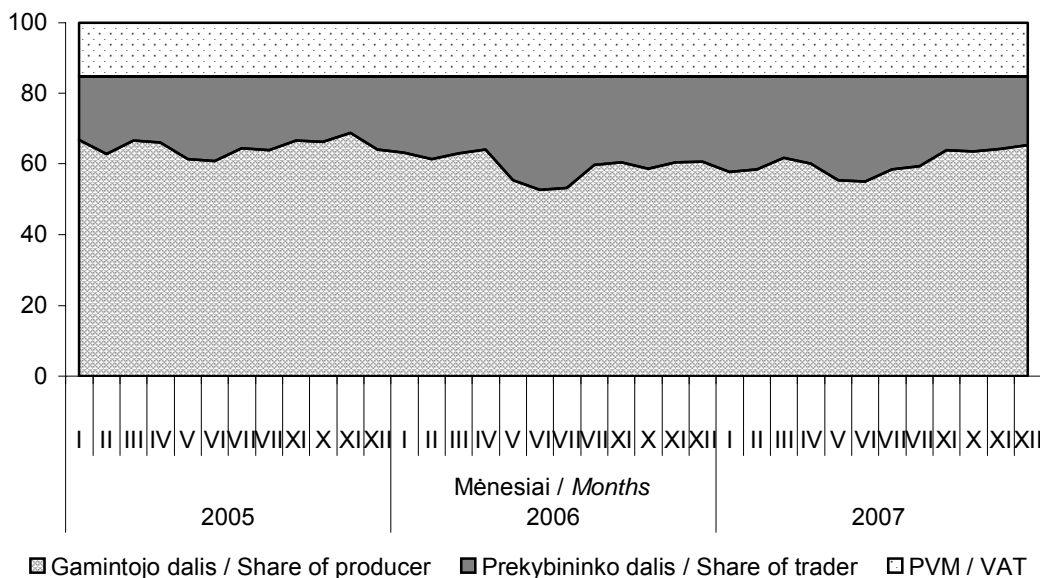
Žemės ūkio rūmų duomenimis, turguje kiaušinių kainos didėjo (su tam tikrais svyravimais) (6 pav.). 2007 metais turguje kiaušinių kaina vidutiniškai buvo 12,4 proc. didesnė nei 2006-aisiais, o per 2008-ųjų pirmuosius du mėnesius ji 19,2 proc. viršijo prieš metus tuo pačiu laikotarpiu buvusią kainą. Turguje kiaušinių kaina šiemet apie 4 proc. mažesnė nei prekybos centruose parduodamų.

4 pav. Mažmeninės kiaušinių kainos Lietuvoje 2006–2008 metais, Lt/10 vnt.

Figure 4. Retail prices of eggs in Lithuania in 2006–2008, Lt/10 pieces

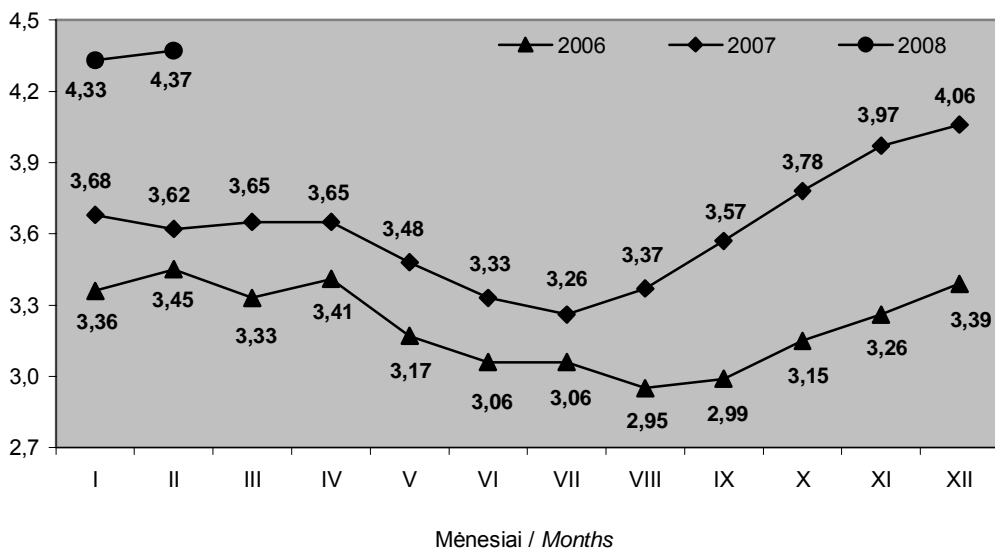
Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

5 pav. Kiaušinių kainų grandinė 2005–2007 metais, proc.

Figure 5. Structure of egg prices in 2005–2007, per cent

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

6 pav. Kiaušinių kainos Lietuvos turguose 2006–2008 metais, Lt/10 vnt.

Figure 6. Prices of eggs in local markets in Lithuania in 2006–2008, Lt/10 pieces

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

Visose trijose Baltijos šalyse kiaušiniai mažmeninėje prekyboje tiriamuoju laikotarpiu pabrango. Lietuvos ir Latvijos kiaušinių rinkos 2007 metais buvo labai panašios, ir jose kiaušinių kaina beveik 18,7 proc. viršijo kainą Estijoje. Estijos kiaušinių rinka išsiskyrė tuo, kad joje mažmeninė kiaušinių kaina visada buvo mažiausia ir didėti pradėjo maždaug metais vėliau nei Lietuvoje ar Latvijoje (2 lentelė).

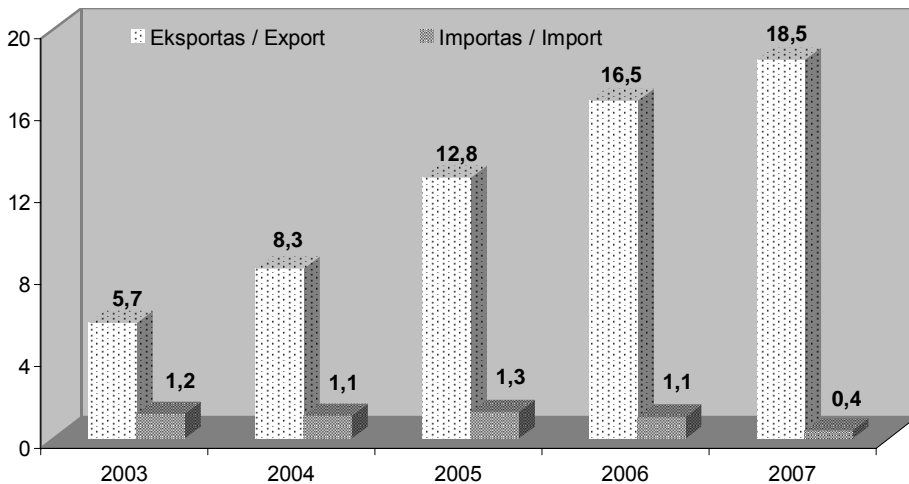
2 lentelė / Table 2

Vidutinės mažmeninės kiaušinių kainos Baltijos šalyse 2006 ir 2007 metais, Lt/10 vnt.
Average retail prices of eggs in the Baltic States in 2006 and 2007, Lt/10 pieces

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Lietuva / Lithuania	2,99	3,62	121,2
Latvija / Latvia	3,14	3,62	115,4
Estija / Estonia	2,75	3,05	110,9

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

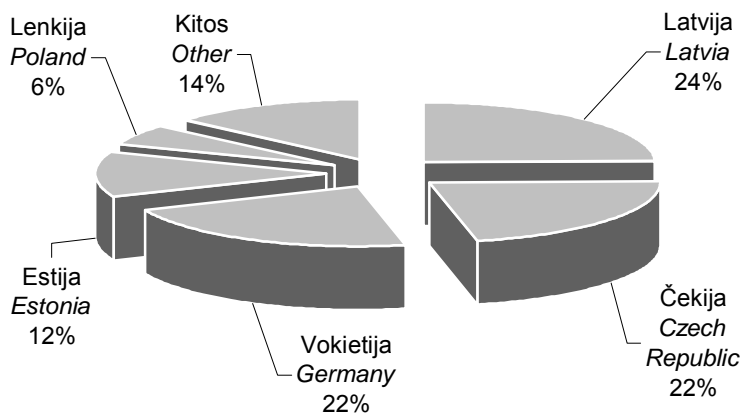
Užsienio prekyba. Pastarųjų metų užsienio prekybos naminių paukščių kiaušiniai balansas buvo teigiamas. Lietuvoje 2007 metais paukščių kiaušinių eksportas viršijo importą daugiau nei 46 kartus (7 pav.). Tiriamuoju laikotarpiu iš Lietuvos eksportuota apie 40,3 proc. surinktų kiaušinių (18,5 tūkst. t už 57,6 mln. Lt), arba 12,1 proc. daugiau ir už 29,9 proc. didesnę sumą nei prieš metus. Vidutinė vieno išvežtų kiaušinių kilogramo kaina buvo didesnė 0,43 Lt, arba 15,9 proc., nei 2006-aisiais.

7 pav. Lietuvos užsienio prekyba kiaušiniai 2003–2007 metais, tūkst. t
Figure 7. Lithuanian foreign trade in eggs in 2003–2007, thou t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Daugiausia naminių paukščių kiaušinių 2007-aisiais eksportuota į Latviją (4,6 tūkst. t), Čekiją (4,1 tūkst. t) ir Vokietiją (4,0 tūkst. t) (8 pav.). Iš viso kiaušinių iš Lietuvos išvežta į 16 ES šalių bei Rusiją ir Liberiją.

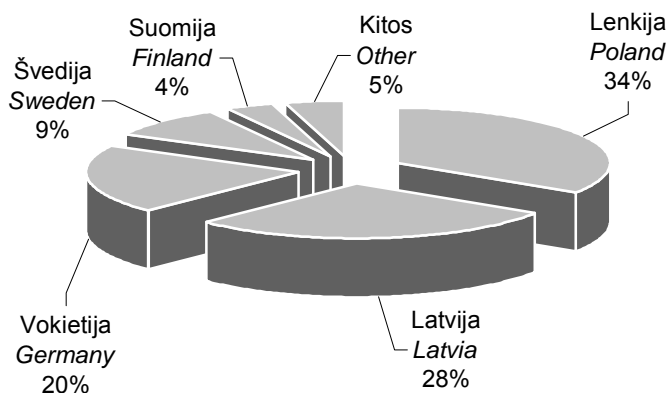

8 pav. Kiaušinių eksporto struktūra 2007 metais

Figure 8. Structure of egg exports in 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2007 metais naminių paukščių kiaušinių į Lietuvą įvežta iš 9 ES šalių, daugiausia iš Lenkijos (138,0 t), Latvijos (113,4 t) ir Vokietijos (82,5 t) (9 pav.).

9 pav. Kiaušinių importo struktūra 2007 metais

Figure 9. Structure of egg imports in 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

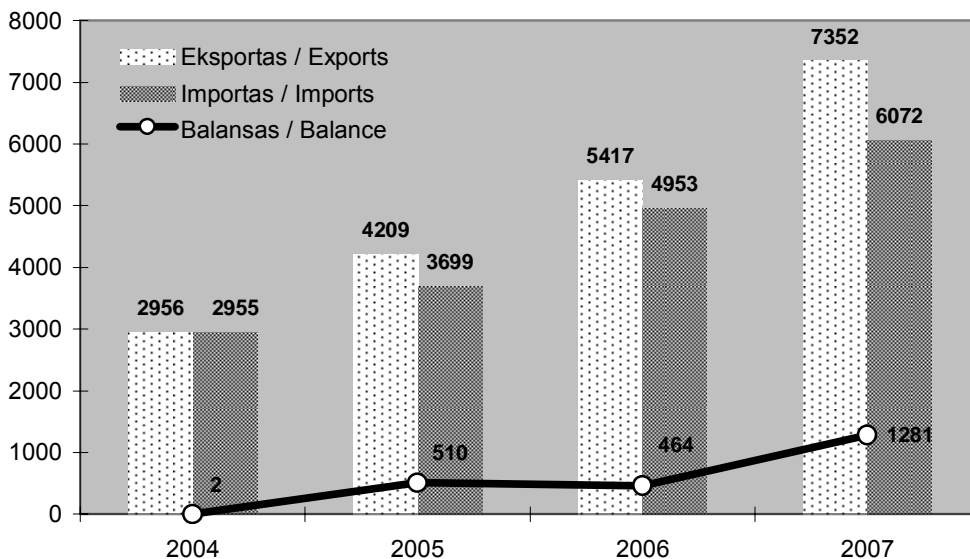
Per 2007 metus į mūsų šalį importuota 402,8 t kiaušinių už 3,8 mln. Lt. Tai sudaro apie 1 proc. Lietuvoje surenkamų kiaušinių. Šiais metais įvežta 62,6 proc. mažiau kiaušinių nei prieš metus. Tačiau vidutinė įvairaus apdorojimo vieno importuoto kiaušinių kilogramo kaina 2007 metais buvo 3,8 Lt, arba 67,9 proc., didesnė nei 2006-aisiais.

LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAIS
2007 METAIS
LITHUANIAN FOREIGN TRADE OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS
IN 2007

Tamara PETUCHOVA

Statistikos departamento duomenimis, 2007 metais iš Lietuvos eksportuota žemės ūkio ir maisto produktų už 7352 mln. Lt (1,36 karto daugiau nei 2006 m.), importuota už 6072 mln. Lt (1,23 karto daugiau). Prekybos balansas 2006 ir 2007 metais buvo teigiamas, tačiau 2007-aisiais jis siekė 1281 mln. Lt, palyginti su 2006 metais, 2,8 karto daugiau. Užsienio prekybos apyvarta išaugo beveik 30 proc.

1 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas, importas ir užsienio prekybos balansas
2004–2007 metais, mln. Lt

Figure 1. Exports, imports and foreign trade balance of agricultural and food products
in 2004–2007, mill. Lt

Prekyba žemės ūkio ir maisto produktais pastaraisiais metais sudaro vis didesnę visos Lietuvos užsienio prekybos dalį. 2004 metais ji buvo 11,5 proc., 2007-aisiais – jau 17,0 proc. Importo dalis 2004 metais sudarė 8,6 proc., 2007-aisiais – 10,0 proc. (1, 2 lentelės).

1 lentelė / Table 1

**Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto dalis visame Lietuvos eksporte
2004–2007 metais**

Share of agricultural and food products in total Lithuanian exports in 2004–2007

Metai Year	Visas eksportas, mln. Lt Total exports, mill. Lt	Žemės ir maisto produktų eksportas, mln. Lt Exports of agricultural and food products, mill. Lt	Žemės ir maisto produktų eksporto dalis visame eksporte, proc. Share of agricultural and food products in total exports, %
2004	25819,2	2956,5	11,5
2005	32767,3	4208,8	12,8
2006	38888,3	5416,6	13,9
2007	43234,3	7352,4	17,0

2 lentelė / Table 2

**Žemės ūkio ir maisto produktų importo dalis visame Lietuvos importe
2004–2007 metais**

Share of agricultural and food products in total Lithuanian imports in 2004–2007

Metai Year	Visas importas, mln. Lt Total imports, mill. Lt	Žemės ir maisto produktų importas, mln. Lt Imports of agricultural and food products, mill. Lt	Žemės ir maisto produktų importo dalis visame importe, proc. Share of agricultural and food products in total imports, %
2004	34383,6	2954,6	8,6
2005	43151,9	3699,1	8,6
2006	53274,6	4952,8	9,3
2007	60987,4	6071,8	10,0

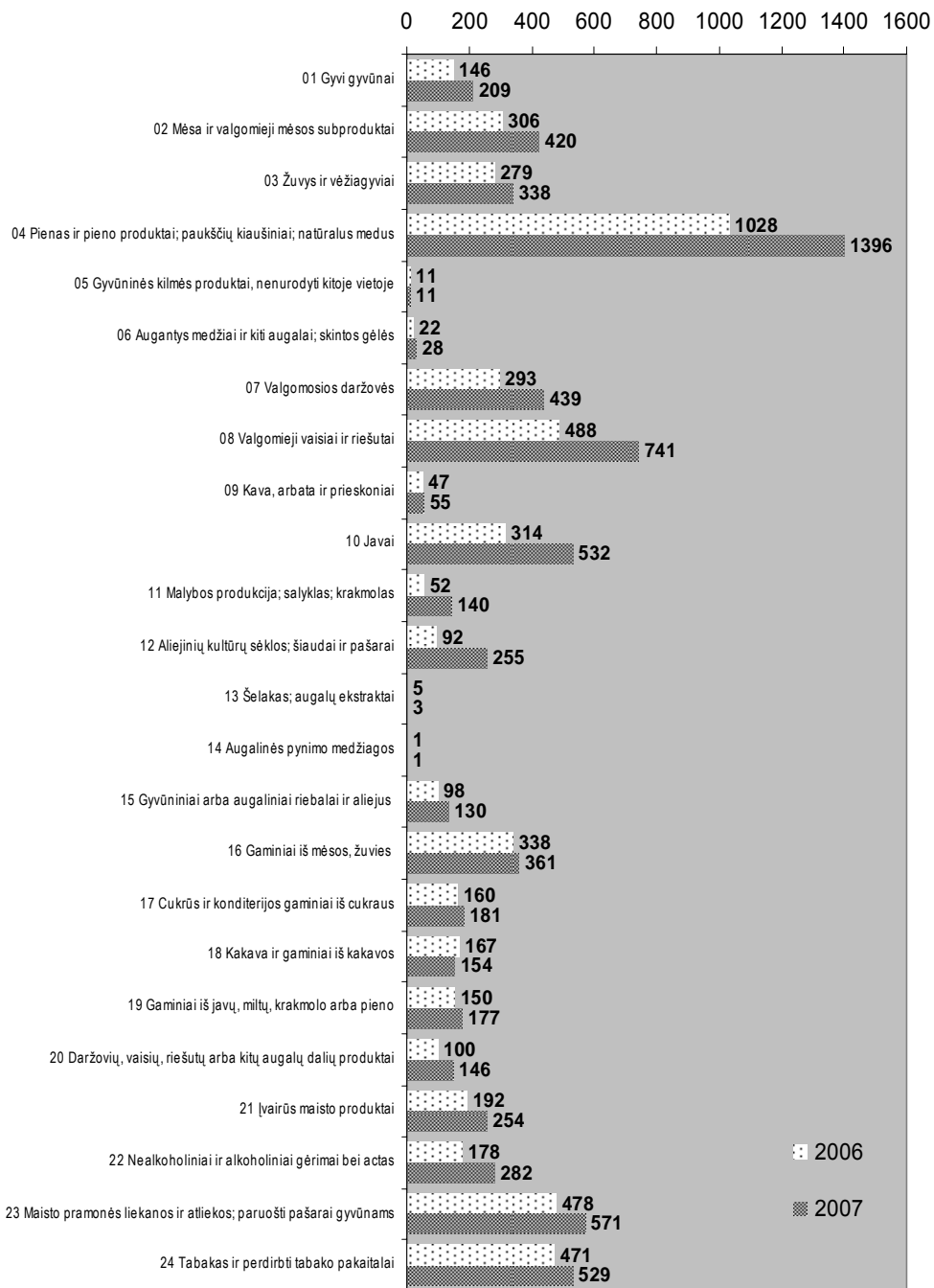
Padidėjo 21 iš 24 produktų grupių eksportas.

Tradiciskai daugiausia eksportuota pieno produktų – už 1334 mln. Lt, eksporto vertė buvo 36 proc. (352 mln. Lt) didesnė nei 2006 metais. Pieno produktų eksportas 2007 metais sudarė 18 proc. viso žemės ūkio maisto produktų eksporto. Pieno produktų eksporto struktūroje 48 proc. atiteko sūriams ir varškei (2006 m. – 58 proc.), 21 proc. – pienui ir grietinėlei, 17 proc. – pieno milteliams ir kondensuotam pienui.

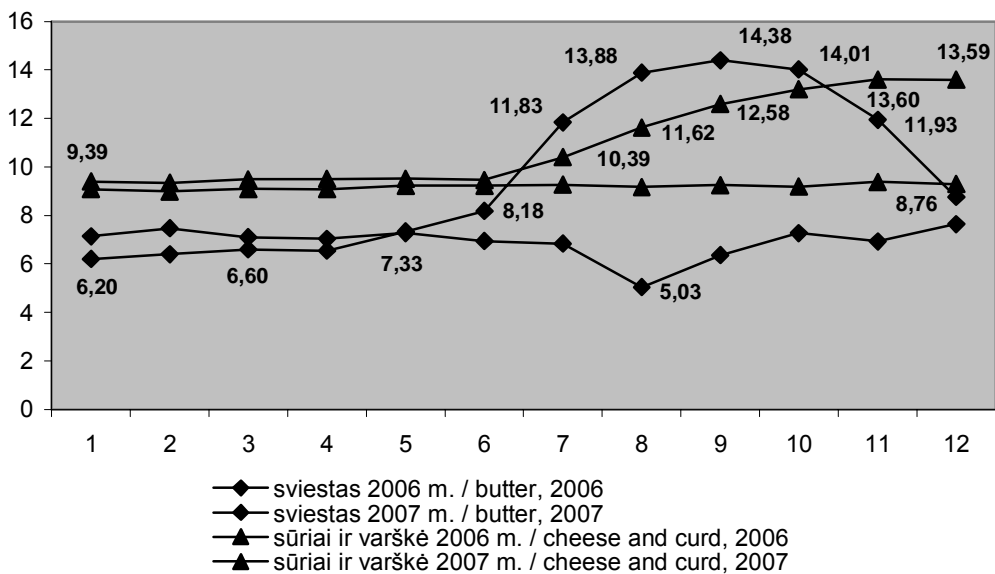
2007 metais gerokai padidėjo daugumos eksportuojamų pieno produktų pasaulinės kainos (pirmiausia dėl pieno supirkimo kainų augimo), kai kuriose šalyse – net iki 1,5 karto. Palyginti su 2006 metais, lieso pieno miltelių eksporto iš pagrindinių pasaulio šalių eksportuotojų vidutinė metinė kaina padidėjo beveik 1,8 karto¹, o iš Lietuvos išvežtų – 1,5 karto, sviesto – 25 proc., sūrių – 18 proc.

¹ Dairy: World Markets and Trade // USDA. Circular Series FD2-07, December 2007.

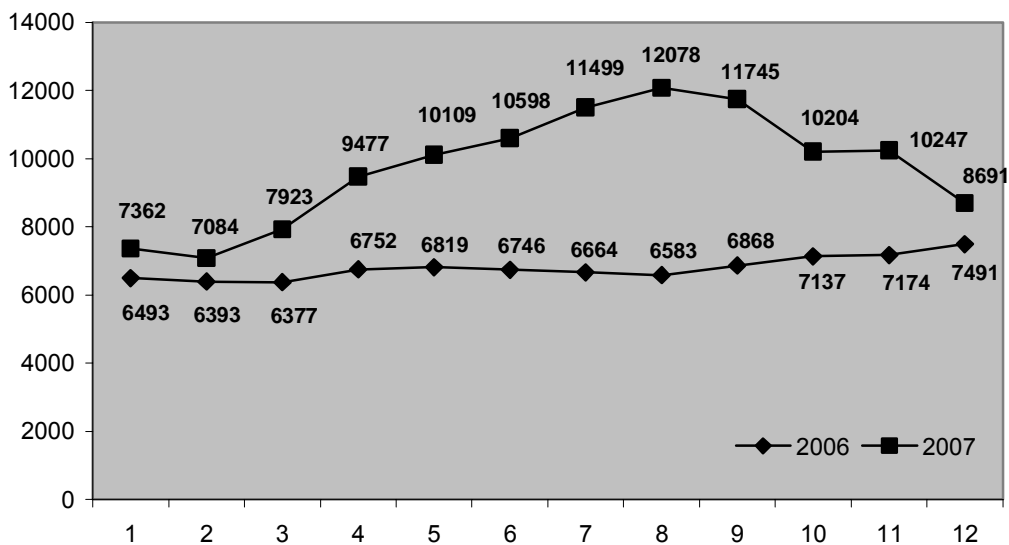

2 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas 2006 ir 2007 metais, mln. Lt
Figure 2. Exports of agricultural and food products in 2006 and 2007, mill. Lt

3 pav. Sviesto, sūrių ir varškės eksporto kainų dinamika 2006 ir 2007 metais, Lt/kg
 Figure 3. Prices of cheese and curd exported in 2006 and 2007, Lt/kg

4 pav. Lieso pieno miltelių eksporto kainų dinamika 2006 ir 2007 metais, Lt/t
 Figure 4. Export prices of skimmed milk powder exported in 2006 and 2007, Lt/t

Sūrių buvo eksportuota apie 60 tūkst. t, 4 proc. mažiau nei 2006 metais. Tačiau dėl išaugusių kainų eksporto vertė padidėjo 13 proc. Sviesto išvežta 8,7 tūkst. t (30 proc. mažiau), vertė sumažėjo 14 proc.

29 proc. pieno produktų eksportuota į Rusiją, 18 proc. – į Vokietiją, 13 proc. – į Italiją, 8,9 proc. – į Lenkiją, 8,6 proc. – į Nyderlandus. Į šias šalis išvežta daugiau kaip 78 proc. visų iš Lietuvos eksportuotų pieno produktų.

Antroje vietoje pagal eksporto apimtį – vaisiai ir uogos (10 proc. viso eksporto). Jų eksportuota už 741 mln. Lt. Palyginti su 2006 metais, šių produktų išvežta 1,5 karto daugiau. Daugiausia buvo eksportuota obuolių (41 proc. vaisių eksporto, 229 tūkst. t), šaldytų uogų (24 proc.). 63 proc. vaisių ir uogų eksportuota į Rusiją (daugiausia obuolių), 9,6 proc. – į Vokietiją (daugiausia šaldytų mėlynių).

Trečioje vietoje – paruošti pašarai gyvūnams. Eksportuota jų už 571 mln. Lt, 19 proc. daugiau nei 2006 metais (eksportas padidėjo 92 mln. Lt). Pagrindinės eksporto šalys – J. Karalystė, Vokietija, Rusija, Baltarusija.

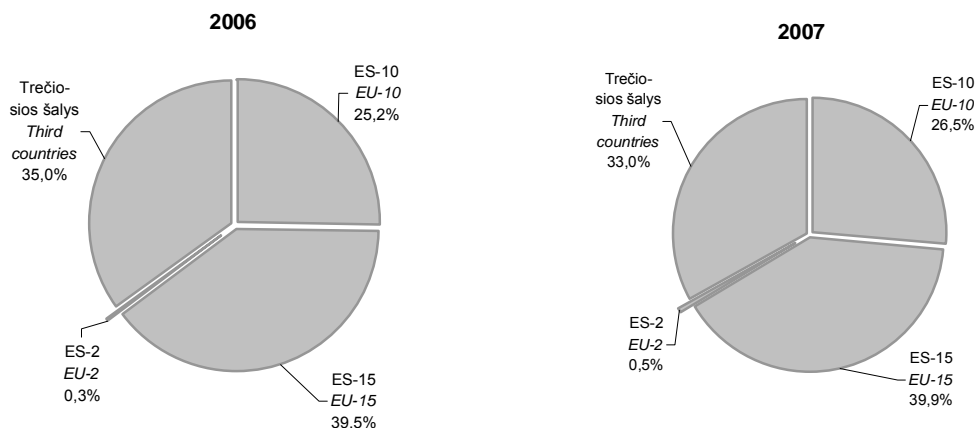
2007 metai išsiskyrė geru aukštos kokybės javų derliumi. Nors iš viso jų buvo eksportuota 719 tūkst. t, kiek mažiau nei 2006-aisias, vertė padidėjo 1,7 karto ir siekė 532 mln. Lt. 62 proc. javų eksportuota į Saudo Arabiją, Vokietiją, Maroką, Daniją. Daugiausia išvežta kviečių (435 tūkst. t) ir miežių (228 tūkst. t).

Tabako gaminių eksportuota už 529 mln. Lt. Palyginti su 2006 metais, jų eksporto vertė padidėjo 12 proc. (58 mln. Lt), sudarė 7,2 proc. viso 2007-ųjų žemės ūkio ir maisto produktų eksporto vertės.

Reikšmingų pokyčių įvyko ir kitų produktų eksporto srityje. Padidėjo gyvūnų, mėsos, salyklo, kviečių glitimo, apdorotų grūdų (lukštentų, traiškytų, perdirbtų į dribsnius ir kt.), rapsų sėklų, duonos, pyragų ir tešlos gaminių, paruoštų arba konservuotų daržovių, maisto produktų kūdikiams, valgomųjų ledų, padažų ir jų pusgaminių eksportas.

Iš keturių pagrindinių maisto produktų grupių 2007 metais daugiausia buvo eksportuota paruoštų maisto produktų, gėrimų ir tabako gaminių (IV grupė, 2,7 mlrd. Lt, padidėjo 19 proc.). Antroje vietoje – gyvi gyvūnai ir gyvūninės kilmės produktų grupės prekės (I grupė, 2,4 mlrd. Lt, 34 proc.), trečioje – augaliniai produktai (II grupė, 2,2 mlrd. Lt, 67 proc.).

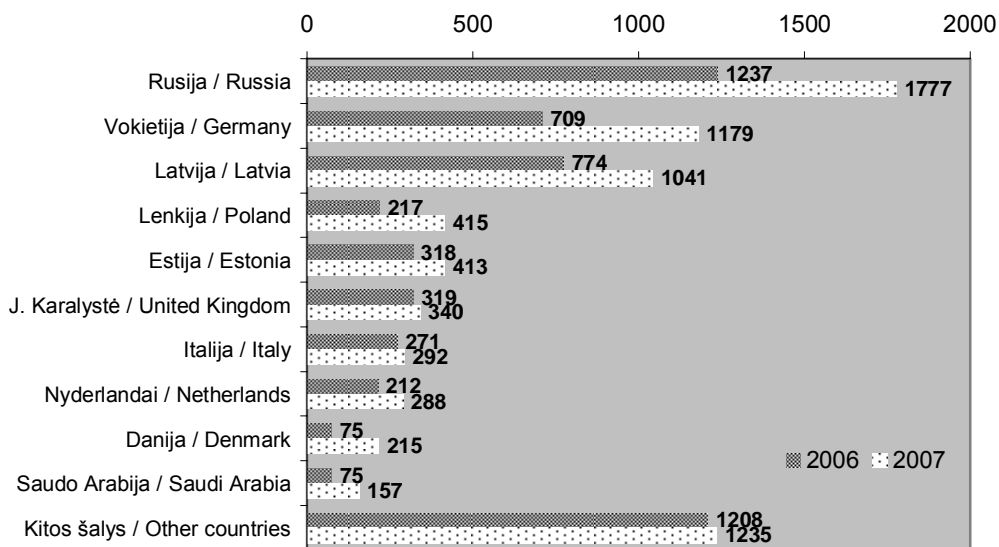
Per nagrinėjamą laikotarpį pasikeitė šalių grupavimas, nes 2007 m. sausio 1 d. į ES įstojus Bulgarijai ir Rumunijai, padidėjo ES narių skaičius. Straipsnyje naujausios narės išskirtos į ES-2 grupę. Žemės ūkio ir maisto produktų 2007 metų eksporto į keturias šalių grupes (trys iš jų sudarytos iš ES narių, į ketvirtą įeina likusios) analizė parodė, kad, palyginti su 2006 metais, eksporto į ES šalis senbuves (ES-15) dalis padidėjo 0,4 procentinio punkto, į naująsias ES šalis (ES-10) – 1,3 procentinio punkto, į ES-2 – 0,2 procentinio punkto. Tuo tarpu eksportas į trečiąsias šalis sumažėjo 2 procentiniais punktais (5 pav.). Eksportas į ES-15 padidėjo 1,4 karto (siekė 2937 mln. Lt), ES-10 – 1,4 karto (1950 mln. Lt), į trečiąsias šalis – 1,3 karto (2428 mln. Lt). Nors eksportas į Rumuniją ir Bulgariją sudarė tik 0,5 proc. viso eksporto, pažymėtina, kad, palyginti su 2006 metais, po įstojimo į ES jo vertė padidėjo 2,6 karto.

5 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto struktūra pagal šalių grupes 2006 ir 2007 metais

Figure 5. Structure of exports of agricultural and food products by country group in 2006 and 2007

Į ES-15 daugiausia eksportuota pieno ir pieno produktų, tabako gaminių ir įvairių 21 KN grupės maisto produktų, kurių 62 proc. sudarė ledai. Į ES-10 daugiausia eksportuota pieno ir jo produktų, paruoštų pašarų gyvūnams, tabako gaminių, į ES-2 – pieno produktų, gaminių iš kakavos, iš mėsos ir žuvų. Iš viso į ES rinką daugiausia išvežta pieno ir jo produktų, tabako gaminių, paruoštų pašarų gyvūnams, mėsos, žuvų ir gaminių iš jų.

6 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas pagal šalis 2006 ir 2007 metais, mln. Lt

Figure 6. Exports of agricultural and food products by country in 2006 and 2007, mill. Lt

Į trečiąsias šalis daugiausia eksportuota vaisių ir uogų, pieno produktų, grybų, pomidorų, javų.

2007 metais daugiausia žemės ūkio ir maisto produktų išvežta į Rusiją (21 proc.), Vokietiją (14 proc.), Latviją (12 proc.), Lenkiją, Estiją (po 4,8 proc.), J. Karalystę (4,0 proc.), Italiją, Nyderlandus (po 3,4 proc.). Daugiausia išaugo eksportas į Rusiją, Vokietiją, Latviją. Palyginti su 2006 metais, į Rusiją 2007-aisiais eksportuota prekių 1,4 karto daugiau, vertė padidėjo 545 mln. Lt. Daugiausia išvežta sūrių (už 341 mln. Lt, sudarė 19 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto į šią šalį), obuolių ir uogų (270 mln. Lt, 15 proc.), pievagrybių, paprikų ir kitų daržovių (133 mln. Lt, 7,5 proc.), vyno (112 mln. Lt, 6,3 proc.), jautienos (101 mln. Lt, 5,7 proc.), pomidorų (71 mln. Lt, 4,0 proc.). Šių produktų vertė sudarė 58 proc. visų eksportuotų į Rusiją produktų vertės.

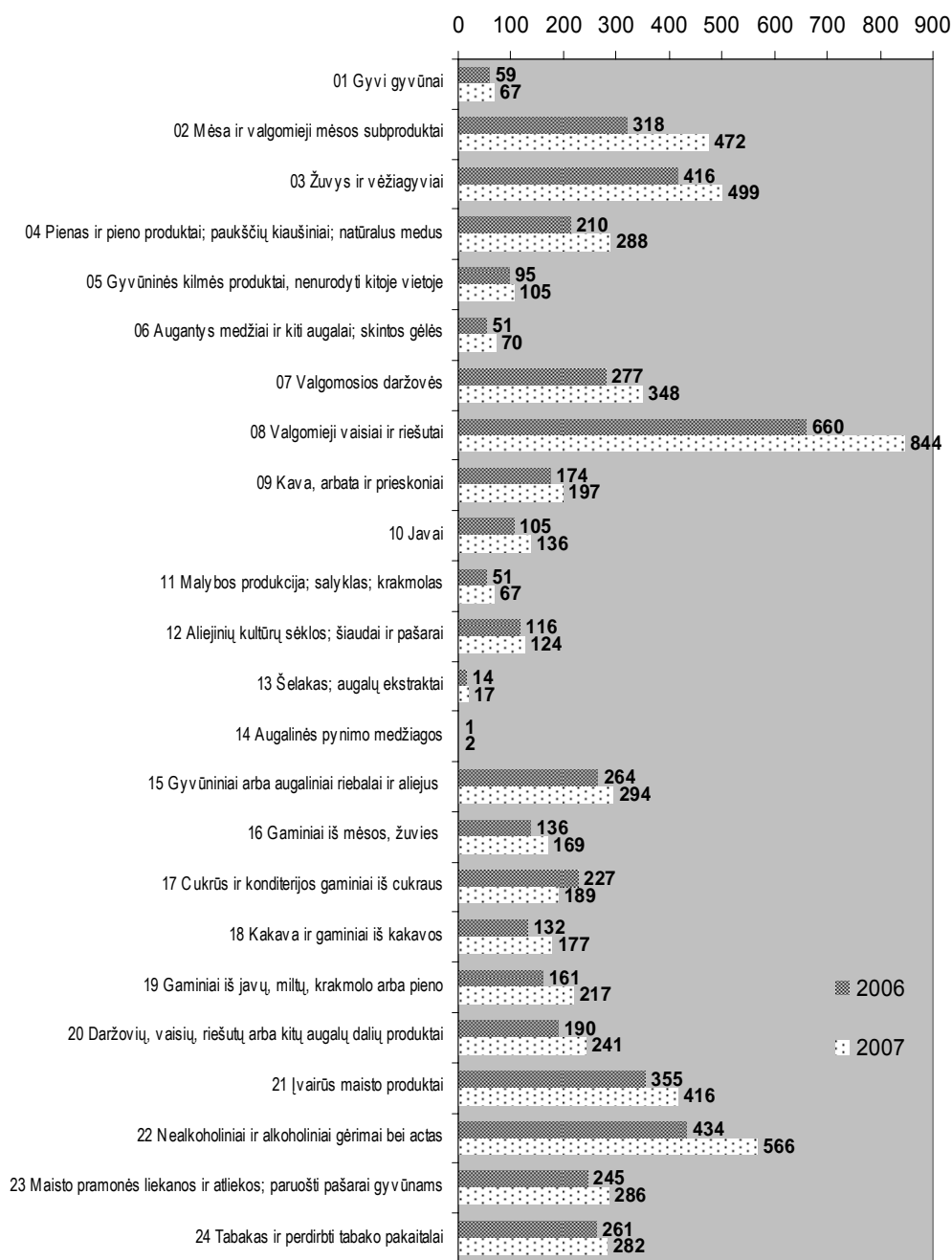
Gyvų kiaulių išvežta į Rusiją 3,4 karto daugiau nei 2006 metais (eksportuota 149 tūkst. vnt., už 62 mln. Lt, vertė padidėjo 2,9 karto), pomidorų – 2,2 karto daugiau (23,6 tūkst. t, vertė padidėjo 2,8 karto), obuolių – 1,2 karto daugiau (195 tūkst. t, vertė padidėjo 1,4 karto). Eksportuoto vyno vertė išaugo 2,4 karto.

Eksportas į Vokietiją, palyginti su 2006 metais, padidėjo 1,7 karto. 25 proc. eksporto į šią šalį sudarė cigaretės (288 mln. Lt, 1,8 karto daugiau nei 2006 m.), 12 proc. – grietinėlė (146 mln. Lt, 1,5 karto daugiau), 7,7 proc. – kačių ir šunų ėdalas (90 mln. Lt, 1,6 karto daugiau), 7,0 proc. – žuvų filė ir kita žuvų mėsa (82 mln. Lt, 1,3 karto daugiau), 6,4 proc. – gaminiai ir konservai iš žuvų (75 mln. Lt, 1,1 karto daugiau), 4,6 proc. – lieso pieno milteliai ir kondensuotas pienas be cukraus (54 mln. Lt, 1,7 karto daugiau), 4,0 proc. – rapsų sėklos (47 mln. Lt, 9,5 karto daugiau). 2007 metais į Vokietiją išvežta 60 tūkst. t kviečių ir 13 tūkst. t miežių, o 2006-aisiais kviečiai ir miežiai į šią šalį nebuvo vežami.

Į Latviją žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota 1,3 karto daugiau nei 2006 metais. 2,1 karto padidėjo cigarečių eksportas (išvežta už 186 mln. Lt, 18 proc. žemės ūkio ir maisto produktų eksporto į Latviją), 1,5 karto – įvairių maisto produktų (KN kodas 2106, didžiausią dalį sudarė maisto produktai kūdikiams, išvežta už 51 mln. Lt, sudarė 5,1 proc.). 1,7 karto daugiau buvo išvežta cukraus – 23 tūkst. t už 24 mln. Lt (5,0 proc. viso eksporto į Latviją). 5,2 proc. eksporto į Latviją sudarė kavos ekstraktai (jų išvežta už 44 mln. Lt), 3,8 proc. – paukštiena (6,6 tūkst. t už 38 mln. Lt), 3,6 proc. – šokoladas, 3,5 proc. – sūriai, kurių vertė buvo 1,2 karto didesnė nei 2006 metais.

Eksportas į Rusiją, Vokietiją ir Latviją sudarė beveik 47 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

2007 metais į Lietuvą importuota žemės ūkio ir maisto produktų už 6072 mln. Lt, 23 proc. daugiau nei per 2006-uosius. Iš visų 24 produktų grupių sumažėjo tik cukraus importas. Nors jo į Lietuvą importuota 3,9 karto mažiau nei per 2006 metus, vertė sumažėjo 1,7 karto. 2006 metais 74 proc. įvežto cukraus sudarė cukranendrių (importuota 94 tūkst. t) cukrus, kurio kaina buvo 4,4 karto mažesnė nei baltojo. 2007-aisiais cukranendrių cukrus nebuvo vežamas. Baltojo cukraus importuota beveik tiek pat ir už tą pačią kainą, kaip ir 2006 metais.

7 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas 2006 ir 2007 metais, mln. Lt
 Figure 7. Imports of agricultural and food products in 2006 and 2007, mill. Lt

2007 metais, kaip 2006-aisiais, daugiausia buvo įvežta vaisių ir riešutų (844 mln. Lt, 14 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo, 28 proc. daugiau), nealkoholinių ir alkoholinių gėrimų (566 mln. Lt, 9,3 proc., 1,3 karto), žuvų ir vėžiagyvių (499 mln. Lt, 8,2 proc., 1,2 karto). Daug buvo importuota mėsos (472 mln. Lt, 7,8 proc. viso importo, padidėjo beveik 1,5 karto), įvairių 21 KN grupės maisto produktų (416 mln. Lt, 6,9 proc., 17 proc.).

31 proc. vaisių ir riešutų importo sudarė obuoliai (259 mln. Lt, įvežta 183 tūkst. t, beveik 85 proc. jų – iš Lenkijos), 15 proc. – citrusiniai vaisiai. Pažymėtina, kad didelė dalis įvežtų į Lietuvą obuolių buvo reeksportuota. 30 proc. vaisių ir riešutų importo sudarė importas iš Lenkijos (253 mln. Lt), 13 proc. – iš Nyderlandų (107 mln. Lt), 10 proc. – iš Italijos (86 mln. Lt), 8,3 proc. – iš Ispanijos (70 mln. Lt), 6,5 proc. – iš Vokietijos (55 mln. Lt). Iš šių šalių įvežta 68 proc. visų importuotų vaisių ir riešutų.

Daugiausia gėrimų importuota iš Latvijos (18 proc. visų importuotų gėrimų vertės), Estijos (15 proc.), Lenkijos (12 proc.), Prancūzijos (8,1 proc.) ir Italijos (7,1 proc.). Daugiausia nealkoholinių gėrimų įvežta iš Lenkijos, Estijos, Latvijos, salyklinio alaus – iš Estijos, Latvijos, Vokietijos, Lenkijos, Danijos, alkoholinių gėrimų – iš Latvijos, Prancūzijos, Italijos, Estijos, Ispanijos, Vokietijos.

Žuvų ir vėžiagyvių importo struktūroje didžiausią dalį sudarė žuvų filė ir kita žuvų mėsa (49 proc. importo vertės), sušaldytos (25 proc.), šviežios ir atšaldytos (21 proc.) žuvis. Daugiausia žuvų filė atvežta iš Kazachstano, JAV, Islandijos, Kinijos, sušaldytų žuvų – iš Rusijos, Nyderlandų, Norvegijos, Ispanijos, šviežių bei atšaldytų žuvų – iš Švedijos, Latvijos, Vokietijos, Danijos.

Mėsos importuotas vertine išraiška buvo 1,5 karto didesnis nei 2006 metais. Daugiausia įvežta kiaulienos (48 tūkst. t už 257 mln. Lt, 55 proc. visos importuotos mėsos vertės) ir paukštienos (34 tūkst. t už 137 mln. Lt, 30 proc.). Dalis kiaulienos buvo reeksportuota. Paukštienos importuota beveik tiek pat, kaip ir 2006 metais, tačiau vidutinė kaina – 1,4 karto didesnė.

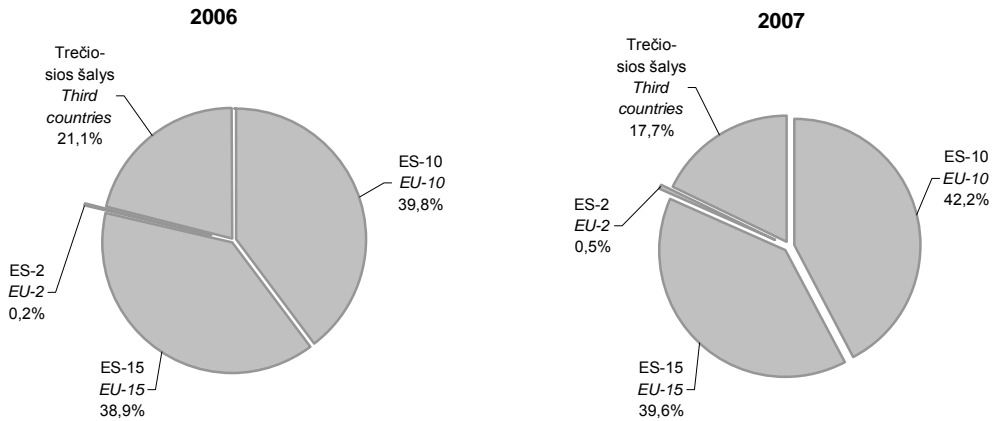
Nuo 2005 metų auga žaliavinio pieno ir grietinėlės, skirtų perdirbti, importas. 2005 metais importuota 0,7 tūkst. t už 0,5 mln. Lt, 2006-aisiais – 1,0 tūkst. t už 1,5 mln. Lt, 2007-aisiais – 2,7 tūkst. t už 5,1 mln. Lt. Daugiausia šių produktų įvežta iš Latvijos. Palyginti su 2006 metais, 2007-aisiais importuotų pieno produktų vertė padidėjo 1,4 karto, tačiau daugiau tai lėmė kainų augimas, o ne kiekio didėjimas.

Nors augalinio aliejaus 2007 metais buvo importuota 6 proc. mažiau, dėl kainų augimo vertė išaugo 11 proc. (kaina vidutiniškai padidėjo 18 proc.). Palyginti su 2006 metais, įvežtų 2007-aisiais gaminių ir konservų iš mėsos bei žuvų vertė padidėjo 23 proc., kakavos ir gaminių iš jos – 34 proc. 2007 metais importuota 25 tūkst. t duonos ir pyrago gaminių už 106 mln. Lt, 1,3 karto daugiau nei pernai.

Per nagrinėjamą laikotarpį daugiausia buvo importuota paruoštų maisto produktų, gėrimų ir tabako gaminių grupės prekių – už 2543 mln. Lt. Palyginti su 2006 metais, šių prekių importas išaugo 1,2 karto. Augalinės kilmės produktų importas buvo antroje vietoje ir padidėjo 1,2 karto. Daugiausia – 1,3 karto – išaugo gyvūninės kilmės produktų importas.

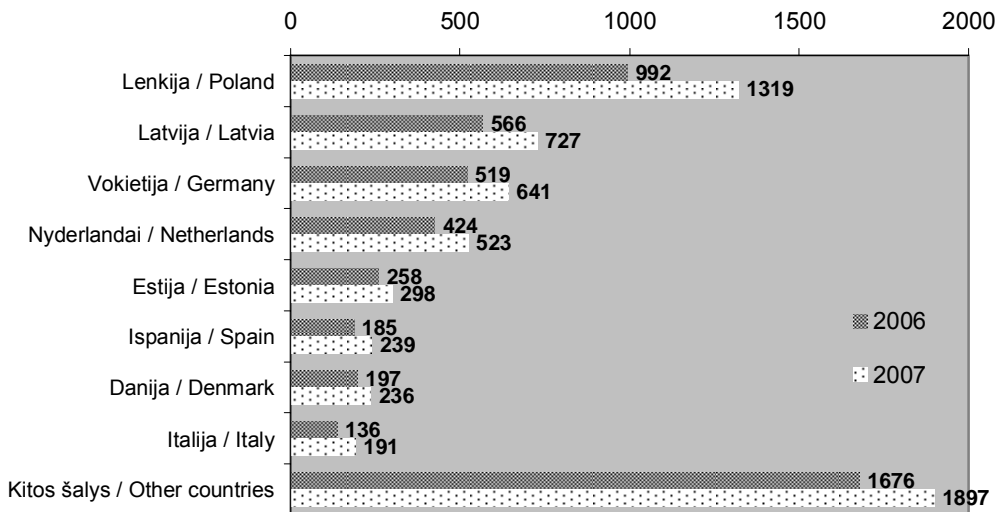
Importo iš ES-15 dalis padidėjo 0,7 procentinio punkto ir sudarė 39,6 proc. viso importo, o vertė išaugo 1,2 karto (sieki 2403 mln. Lt). Labiausiai, 2,4 procentinio punkto, padidėjo ES-10 dalis ir sudarė didžiausią importo dalį – 42,2 proc. Iš šios šalių grupės įvežta produktų už 2563 mln. Lt,

importo vertė išaugo 1,3 karto. 3,4 procentinio punkto sumažėjo importo iš trečiųjų šalių dalis, tačiau produktų importas padidėjo 30 mln. Lt ir siekė 1075 mln. Lt. Importas iš ES-2 padidėjo 2,7 karto, vertė siekė 30 mln. Lt.

8 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importo struktūra pagal šalių grupes 2006 ir 2007 metais

Figure 8. Structure of imports of agricultural and food products by country group in 2006 and 2007

9 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas pagal šalis 2006 ir 2007 metais, mln. Lt

Figure 9. Imports of agricultural and food products by country in 2006 and 2007, mill. Lt

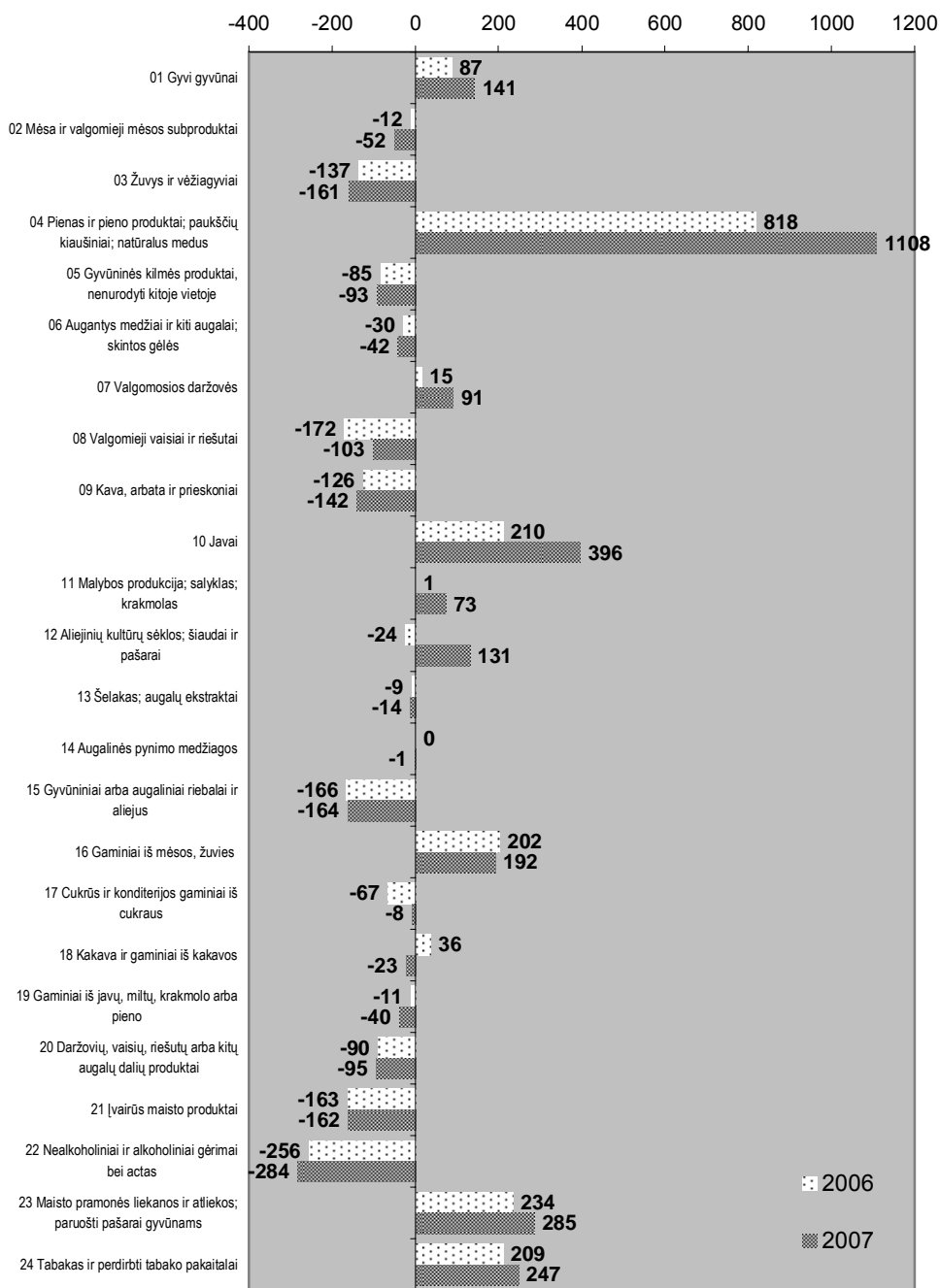
2007 metais daugiausia produktų importuota iš Lenkijos, Latvijos, Vokietijos, Nyderlandų, Estijos. Importas iš šių penkių šalių sudarė beveik 58 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo.

Importas iš Lenkijos 2007 metais siekė 1319 mln. Lt, sudarė 22 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo ir, palyginti su 2006-aisiais, išaugo 1,3 karto. Iš Lenkijos daugiausia buvo importuota obuolių – už 199 mln. Lt (155 tūkst. t, 16 proc. daugiau), kiaulienos – už 165 mln. Lt (32 tūkst. t, 1,7 karto daugiau), paukštienos – už 58 mln. Lt (12 tūkst. t, 1,5 karto daugiau), dešrų ir panašių produktų iš mėsos – už 47 mln. Lt (10 tūkst. t, 1,3 karto daugiau), mineralinių ir gazuotų vandenų – už 45 mln. Lt (vertė padidėjo 1,4 karto).

Importas iš Latvijos siekė 727 mln. Lt, sudarė 12 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo, palyginti su 2006-aisiais, išaugo 1,3 karto. Sparčiai didėja nekoncentruoto pieno ir grietinės importas (įvežta 147 tūkst. t už 152 mln. Lt, 24 proc. daugiau). Šių produktų importas sudarė 21 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo iš Latvijos. Cigarečių importas, sudaręs 9,4 proc. (už 67 mln. Lt), padidėjo 1,6 karto. Duonos, pyragų buvo importuota už 34 mln. Lt (1,2 karto daugiau), mineralinių ir gazuotų vandenų – už 27 mln. Lt (1,7 karto daugiau), nedenatūruoto etilo alkoholio – už 25 mln. Lt (16 proc. daugiau), šviežių ir atšaldytų žuvų – už 23 mln. Lt (11 proc. daugiau).

Importas iš Vokietijos siekė 641 mln. Lt, tai sudarė 11 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo į Lietuvą. Palyginti su 2006 metais, importas iš Vokietijos išaugo 1,2 karto. Daugiausia buvo įvežta kavos (4,4 tūkst. t už 45 mln. Lt), tačiau vertė buvo 9 proc. mažesnė nei 2006 metais. Antroje vietoje pagal importo vertę buvo gyvūniniai produktai, netinkami vartoti žmonių maistui (už 39 mln. Lt, padidėjo 1,2 karto). Daug buvo importuota įvairių 2106 KN grupės maisto produktų, kurių didelę dalį sudarė maisto produktai kūdikiams (už 39 mln. Lt, 1,2 karto daugiau), cigarečių (už 35 mln. Lt, 11 proc. daugiau), bananų (už 31 mln. Lt, 12,5 tūkst. t, 1,3 karto daugiau, vertė padidėjo 1,5 karto), kiaulienos (5,5 tūkst. t už 29 mln. Lt, 2 kartus daugiau, vertė padidėjo 1,9 karto).

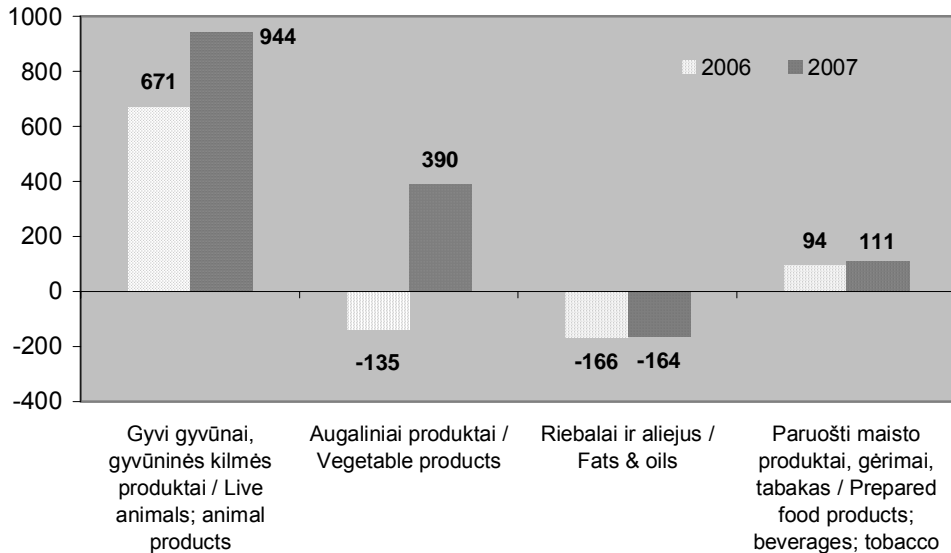
Užsienio prekybos žemės ir maisto produktais balansas 2007 metais buvo teigiamas, siekė 1281 mln. Lt ir viršijo 2006-ųjų balansą beveik 2,8 karto. Teigiamas buvo prekybos pienu ir jo produktais, javais, maisto pramonės atliekomis ir gyvūnų pašarais, tabako gaminiiais, gaminiiais iš mėsos ir žuvies, gyvais gyvūnais, aliejinių augalų sėklomis, daržovėmis, malybos produkcija balansas. Didžiausias neigiamas buvo prekybos gėrimais, aliejumi, įvairiais maisto produktais (21 KN grupė), žuvimis ir vėžiagyviais, kava balansas (10 pav.).

**10 pav. Žemės ir maisto produktų užsienio prekybos balansas
2006 ir 2007 metais, mln. Lt**

Figure 10. Balance of foreign trade of agricultural and food products in 2006 and 2007, mill. Lt

Prekybos pagal pagrindines produktų grupes analizė parodė, kad 2007 metais visų produktų grupių balansai gerėjo. Teigiamas buvo prekybos gyvais gyvūnais ir gyvūninės kilmės produktais (I grupė), augaliniais produktais (II grupė), paruoštais maisto produktais, gėrimais ir tabako gaminiiais (IV grupė) balansas (10 pav.). Palyginti su 2006-aisiais, prekybos I grupės produktais teigiamas balansas padidėjo 1,4 karto, II grupės – 2006-aisiais buvęs neigiamas 2007 metais tapo teigiamas, IV grupės – padidėjo 18 proc., III grupės – truputį sumažėjo neigiamas.

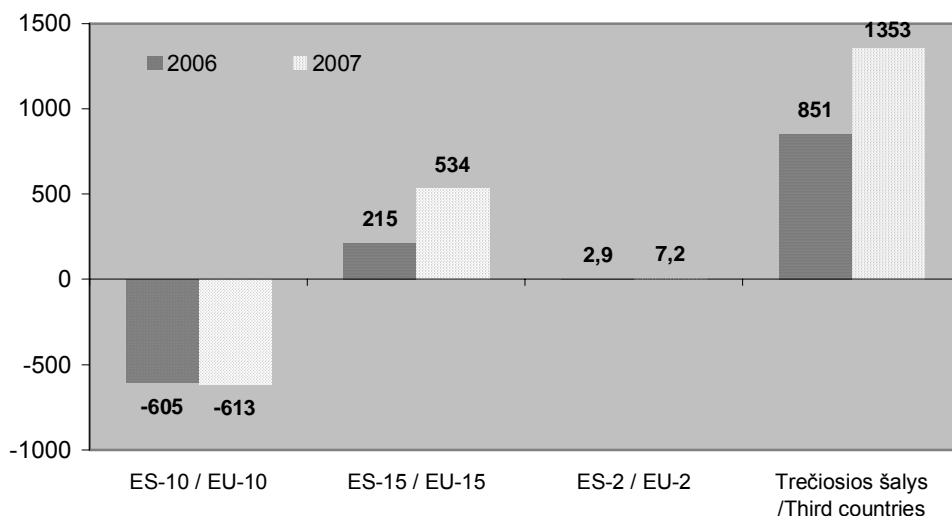

11 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybos balansas 2006 ir 2007 metais (pagal produktų grupes), mln. Lt

Figure 11. Balance of foreign trade of agricultural and food products (by product group) in 2006 and 2007, mill. Lt

Prekybos pagal šalių grupes analizė parodė, kad, palyginti su 2006 metais, 2,5 karto padidėjo teigiamas prekybos su ES-15 balansas, 2,4 karto – prekybos su ES-2. Prekybos su ES-10 balansas išliko neigiamas ir viršijo 2006-ųjų rezultatą 1,4 proc. Prekybos ES-27 vidaus rinkoje balansas buvo neigiamas ir siekė –72 mln. Lt. Didžiausias teigiamas buvo prekybos su trečiosiomis šalimis balansas, palyginti su 2006 metais, jis padidėjo 1,6 karto ir lėmė teigiamą 2007-ųjų užsienio prekybos balansą.

2007 metų užsienio prekybos apyvartos analizė pagal šalių grupes parodė, kad didžiausia apyvarta buvo prekiaujant su ES-15 (siekė 5340 mln. Lt, palyginti su 2006 m., padidėjo 1,3 karto). Antroje pagal apyvartą vietoje buvo prekyba su ES-10 (4514 mln. Lt, 1,35 karto). Nors prekyba su Bulgarija ir Rumunija sudaro labai nedidelę užsienio prekybos dalį, ji vystosi labai sparčiai: per 2007 metus apyvarta išaugo 2,6 karto. Iš viso prekybos su ES šalimis apyvarta padidėjo 34 proc. Prekybos su trečiosiomis šalimis apyvarta siekė 3503 mln. Lt, padidėjo 1,2 karto. Didžiausia apyvartos dalis – 74 proc. – atiteko ES-27.

**12 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybos balansas
2006 ir 2007 metais (pagal šalių grupes), mln. Lt**

Figure 12. Balance of foreign trade of agricultural and food products (by country group) in 2006 and 2007, mill. Lt

Svarbiausi 2007 metų užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais partneriai buvo Rusija (apyvarta sudarė 1936 mln. Lt, 14,4 proc. visos šių produktų prekybos), Vokietija (1821 mln. Lt, 13,6 proc.), Latvija (1768 mln. Lt, 13,2 proc.), Lenkija (1734 mln. Lt, 12,9 proc.), Nyderlandai (811 mln. Lt, 6,0 proc.), Estija (712 mln. Lt, 5,3 proc.). Didžiausias teigiamas balansas buvo prekiaujant su Rusija (1618 mln. Lt), Vokietija (538 mln. Lt), Latvija (314 mln. Lt), J. Karalyste (279 mln. Lt), Saudo Arabija (157 mln. Lt), didžiausias deficitas – su Lenkija (–905 mln. Lt), Nyderlandais (–236 mln. Lt), Ispanija (–142 mln. Lt), Ukraina (–111 mln. Lt), Vengrija (–102 mln. Lt).

Summary

The value of agricultural and food products exported in 2007 amounted to 7352.4 mill. Lt and, compared to 2006, went up by 1.36 times. The imports reached 6071.8 mill. Lt and increased by 1.23 times. Lithuanian foreign trade turnover increased by 29.5 per cent in comparison with 2006, and the positive balance amounted to 1280.7 mill. Lt.

The largest amounts exported made up dairy products, fruits, prepared animal fodder, cereals. The exports into the EU-27 countries made up 67 per cent of the total exports of agricultural and food products, and the imports from these countries accounted for 82 per cent of the total imports. Russia, Germany, Latvia, Estonia, United Kingdom, Italy, Netherlands were the major countries of Lithuanian exports while the largest amounts were imported from Poland, Latvia, Germany, Netherlands, Estonia, Spain, Denmark. The largest turnover was in trade with Russia, Germany, Latvia, Poland, Netherlands, Estonia.

**ŽEMĖS RINKOS POKYČIŲ LIETUVOJE,
LATVIJOJE IR LENKIJOJE ANALIZĖ
ANALYSIS OF CHANGES IN THE LAND MARKET
IN LITHUANIA, LATVIA AND POLAND**

Artūras LAKIS

Žemės ūkio paskirties žemės rinka Lietuvoje po nepriklausomybės atkūrimo vystėsi labai vangiai. Žemės ūkis nebuvo laikomas perspektyvia veiklos sritimi, o žemės ūkio paskirties žemė – paklausia preke. Tik po 2000 metų ši rinka suaktyvėjo, o pastaraisiais metais sparčiai vystėsi – augo žemės kainos, didėjo perleidžiamų sklypų skaičius. Tai daugiausia siejama su įstojimu į ES.

Lietuva, kaip ir artimiausios kaimynės Latvija ir Lenkija, į ES įstėjo tuo pačiu metu, tačiau anksčiau susiklosčiusios kaimo tradicijos bei politiniai sprendimai dėl žemės ūkio reformos prioritetų ir krypčių sukūrė savitą ūkių struktūrą bei skirtingą situaciją žemės rinkoje. Šiame straipsnyje nagrinėjama situacija šių šalių žemės ūkio paskirties žemės rinkoje, siekiant išskirti jos formavimo ypatumus.

1 lentelėje pateikta šalių ūkių charakteristika, susiformavusi iki 2005 metų. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, siekiant tiksliau įvertinti padėtį šalyse, analizuoti tik tų ūkių duomenys, kurių ekonominis dydis yra ne mažesnis nei 1 europinio dydžio vienetas (EDV). 2005 metais Lietuvoje iš 253,0 tūkst. ūkių tokių buvo 129,0 tūkst., t. y. apie 51 proc., Lenkijoje iš 2476,5 tūkst. – 1082,7 tūkst., apie 44 proc., o Latvijoje iš 128,7 tūkst. ūkių – 45,0 tūkst., apie 35 proc.

1 lentelė / Table 1

Ūkių, kurių ekonominis dydis ne mažesnis nei 1 EDV, charakteristika 2005 metais

Characteristics of the farms of economic size not less than 1 ESU in 2005

Rodikliai / Indicators	Lietuva <i>Lithuania</i>	Latvija <i>Latvia</i>	Lenkija <i>Poland</i>
Ūkių skaičius, vnt. / <i>Number of farms</i>	129000	45000	1082700
Ūkių valdomas žemės plotas, mln. ha <i>Area of possessed land, mill. ha</i>	2,3	1,3	13,1
Vidutinis ūkio dydis, ha / <i>Average farm size, ha</i>	18,2	29,0	12,1
Ūkių dalis, proc.: / <i>Percentage of farms, which:</i>			
valdančių < 5 ha žemės / <i>land area < 5 ha</i>	22	14	35
valdančių > 50 ha žemės / <i>land area > 50 ha</i>	5	10	2
gaminančių produkciją savo reikmėms <i>produce for own needs</i>	30	53	21
gavusių paramą investicijoms <i>grant-aided for investments</i>	1	14	6
Ūkininkai > 55 m. / <i>Farmers > 55 years old</i>	50	46	21
Ūkininkai < 35 m. / <i>Farmers < 35 years old</i>	6	7	18

Latvijoje vidutinis ūkis didžiausias – 29,0 ha, Lietuvoje – 18,2 ha, Lenkijoje – 12,1 ha. Pastarojoje net 35 proc. ūkių valdė mažiau nei 5 ha žemės, Lietuvoje tokių ūkių buvo 22 proc., o Latvijoje – 14 proc. Tuo tarpu ūkių, turinčių daugiau kaip 50 ha žemės, Latvijoje buvo 10 proc., Lietuvoje – 5 proc., Lenkijoje – tik 2 proc.

Nepaisant to, kad Latvijoje vidutinis ūkio dydis yra didžiausias, daugiau kaip pusė ūkių – 53 proc. produkciją gamino beveik vien tik savo reikmėms. Lietuvoje tokių ūkių buvo 30 proc., Lenkijoje – 21 proc. Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį ir į vidutinį ūkininkaujančiųjų amžių. Pagal šį rodiklį Lietuva – seniausių ūkininkų kraštas, čia pusė visų ūkininkaujančiųjų yra vyresni nei 55 metų, o jaunesnių nei 35 metų ūkininkų – tik 6 proc. Panašiai yra ir Latvijoje, kur vyresni nei 55 metų ūkininkai sudaro 46 proc., o jaunesni nei 35-erių – 7 proc. Lenkijoje ūkininkų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes tolygesnis, čia vyresni nei 55 metų ūkininkai sudaro 21 proc., o jaunesni nei 35-erių – 18 proc. visų ūkininkaujančių.

Pažymėtini ir dideli skirtumai pagal paramos investicijoms pasiskirstymo rodiklį. Iki 2005 metų paramą investicijoms gavo 14 proc. Latvijos ūkių, Lenkijoje tokių ūkių buvo 6 proc., o Lietuvoje – tik 1 proc.

Kaip jau minėta, tokią skirtingą situaciją lėmė nevienodos istoriškai susiklosčiusios ūkininkavimo tradicijos šalyse ir po 1990 metų priimti skirtingi sprendimai, reguliuojantys žemės ūkio politiką.

Nekilnojamojo turto rinka **Latvijos** kaimo vietovėse pradėjo formotis 1990 metų pabaigoje, priėmus įstatymą dėl Latvijos Respublikos kaimo teritorijų žemės reformos, ir iki dabar galima būtų išskirti tris jos vystymosi periodus.

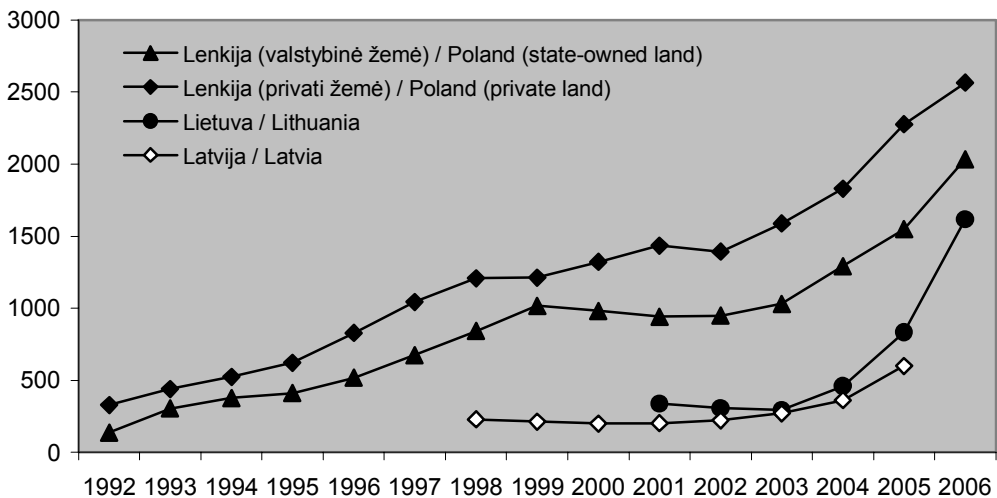
Pirmajame periode (10-ojo dešimtmečio pradžia) kaimo vietovių gyventojai buvo nusiteikę pasilikti gyventi šiose vietovėse ir ūkininkauti, tačiau žemės ūkio veikla nebuvo efektyvi, kadangi nebuvo sukurta žemės ūkio produkcijos rinka, produkcijos kainos buvo žemos, trūko valstybės subsidijų. Nekilnojamojo turto rinka nebuvo vertinama kaip rinka tikrąją to žodžio prasme. Rinkos objektų nebuvo daug, beveik visi sandoriai vyko dėl objektų, esančių šalia didelių miestų ir pajūrio regionuose. Daugumos sandėrių kainos buvo atsitiktinės, nes trūko informacijos, kad būtų galima nustatyti tikrąją objekto vertę.

Antrajame periode (10-ojo dešimtmečio antroji pusė) aktyviau pradėjo formotis privati nuosavybė ir daugėti rinkos objektų. Nekilnojamojo turto rinka tapo žymiai aktyvesnė nei dešimtmečio pradžioje. Pirminė informacija apie nekilnojamojo turto kainas pasidarė prieinama visiems rinkos dalyviams, o kaina realiai atspindėjo objekto vertę. Žemės ūkio paskirties žemė vis dar nebuvo paklausi, kadangi ankstesnės problemos dėl žemės ūkio produkcijos dar nebuvo neišspręstos. prekyboje dominavo tik ta žemė, kurią galima buvo naudoti ne žemės ūkio veiklai, o kitais tikslais: transformuoti į statyboms skirtus sklypus, miško plotai, žemė pajūrio regionuose bei gražaus gamtovaizdžio vietovės.

2000 m. sausio 1 d. duomenimis, 37,4 proc. visos Latvijos žemės (6458,8 tūkst. ha) priklausė fiziniams asmenims, 0,9 proc. – savivaldybėms, 0,8 proc. – įmonėms, 0,3 proc. – valstybinėms institucijoms, 60,6 proc. – valstybei. 31,8 proc. valstybei priklausančios žemės naudojo privatūs asmenys, 3,0 proc. – įmonės, 10,2 proc. – savivaldybės, 48,2 proc. – valstybinės institucijos, o 6,8 proc. (266,1 tūkst. ha) sudarė nenaudojama žemė.

Po 2000-ųjų Latvija pradėjo ruošti integracijai į ES. Pagal įstatymą dėl žemės privatizavimo kaimo vietovėse nuo 2011 m. gegužės 1 d. kitų ES šalių piliečiai ir juridiniai asmenys žemę galės įsigyti tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir Latvijos piliečiai. Ši aplinkybė padarė stiprų poveikį nekilnojamo turto rinkai ne tik kaimo vietovėse, bet ir miestuose. Nekilnojamo turto rinka tapo aktyvi ir nenuspėjama. Žemė pajūrio regionuose ir rekreacinėse zonose vis dar dominuoja rinkoje, tačiau atsiranda teigiamos tendencijos ir prekybos žemės ūkio paskirties žeme srityje. Valstybė suformavo programą, skirtą efektyviam žemės ūkio paskirties žemės naudojimui (kaip pagalba tradicinei žemės ūkio veiklai), iš ES fondų pradėtos mokėti subsidijos žemės ūkiui. Žemės ūkio paskirties žemės paklausa padidėjo, pradėjo augti ir žemės kainos. Šį periodą galima pavadinti žemės rinkos vystymosi pradžia.

Žemės ūkio paskirties žemės kainos Latvijoje (1 pav.) iki 2000 metų krito, o augti pradėjo nuo 2001 metų, ypač spartus augimas pastebimas nuo 2003-ųjų. Nekilnojamo turto specialistai Latvijos įstojimą į ES nurodo kaip pagrindinę žemės kainos augimo priežastį.

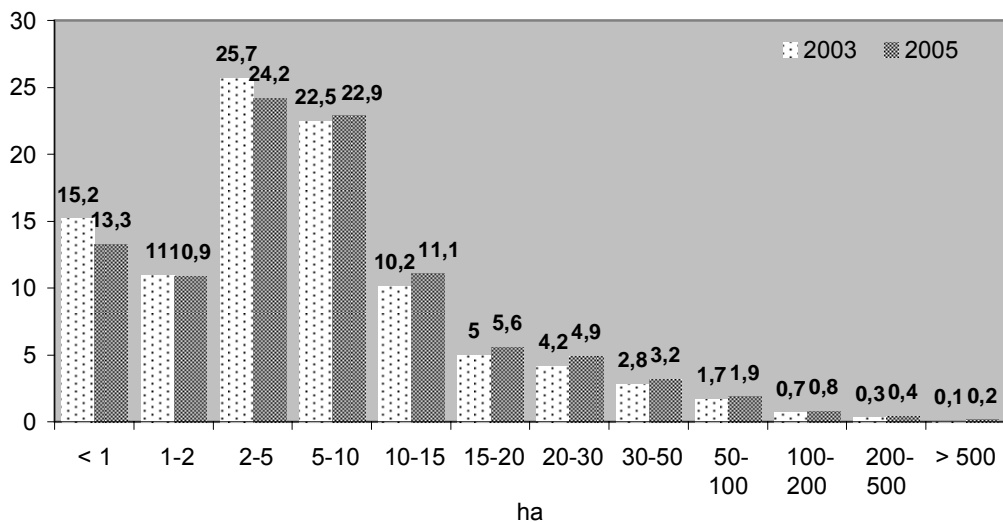
1 pav. Vidutinės žemės ūkio paskirties žemės kainos* Lenkijoje, Lietuvoje ir Latvijoje 1992–2006 metais, eurai/ha

Figure 1. Average prices* of land used for agricultural activities in Poland, Lithuania and Latvia in 1992–2006, EUR/ha

* Kainos perskaičiuotos pagal oficialius nacionalinių bankų 2007 m. lapkričio 8 d. kursus
Prices according to official exchange rates of corresponding national banks of 8 November 2007.

Nagrinėjant ūkių struktūrą pagal žemės plotą, pažymėtina, kad beveik pusė ūkių Latvijoje valdo iki 5 ha žemės, tačiau nuo 2003 iki 2005 metų šios grupės dalis bendrame ūkių skaičiuje mažėjo (2 pav.), didėjant stambesnių ūkių skaičiui.

Lenkijoje, remiantis 1991 m. spalio 19 d. Vyriausybės nutarimu dėl valstybei priklausančio žemės ūkio turto valdymo, buvo įkurta Žemės ūkio turto agentūra, kuri vykdo daugiausia su šio turto restruktūrizavimu ir privatizavimu susijusias užduotis, dažniausiai šį turtą parduodama ar nuomodama.

2 pav. Latvijas ūkiu struktūra pagal zemes plotu 2003 ir 2005 metais, proc.

Figure 2. Structures of farms by land area in Latvia in 2003 and 2005, per cent

Šiai institucijai buvo perduotas valstybinis turtas, kurį sudarė 4,7 mln. ha žemės, o aktyvai siekė 8,6 mlrd. zlotų. Agentūra savo sprendimus derino su keletą dešimtmečių ES vykdyta politika, skirta šeimos ūkio plėtrai. ES tai išdėstyta 1968 metais priimtame vadinamajame Mansholto plane. Šis planas apima visapusišką ūkių struktūros pagerinimą, siekiant padidinti ūkių plotus, eliminuojant silpnus ir neefektyvius ūkius. Lenkijoje, nepaisant agentūros pastangų, mažų ūkių skaičius vis dar pernelyg didelis, o ūkių stambėjimas lėtas. Pagal 2003 m. balandžio 11 d. Vyriausybės nutarimą dėl žemės ūkio sistemos formavimo agentūrai buvo pavesta rūpintis, kad žemės ūkio veikla naujai užsiimtų atitinkamą kvalifikaciją turintys asmenys.

Lenkijos narystė ES pakeitė prekybos žemės ūkio paskirties žeme sąlygas, kur stiprią įtaką daro didelis pasiūlos ir paklausos neatitikimas, nes norinčių pirkti žemę yra daug daugiau nei linkusių ją parduoti. Lenkijos ekspertų nuomone, ES bendrosios žemės ūkio politikos priemonių įgyvendinimas ir tiesioginių išmokų laukimas prisidėjo prie žemės rinkos sąstingio, nes potencialūs žemės pardavėjai laukė žemės kainos kilimo. 2003 metais žemės pirkimo–pardavimo sandorių skaičius buvo beveik 6 proc. mažesnis negu 2002-aisiais. Panaši situacija išliko 2004 ir 2005 metais, kol pirmoji patirtis, parodžiusi, kad gaunama nauda priklauso nuo turimo žemės kiekio, nežymiai pagyvino prekybą žemės ūkio paskirties žeme. 2005 metais, palyginti su 2004-aisiais, žemės pirkimo–pardavimo sandorių skaičius padidėjo 0,3 proc. Privačios žemės pardavimo sandorių skaičius išaugo 5,4 proc., o valstybei priklausančios žemės nukrito 17,4 proc.

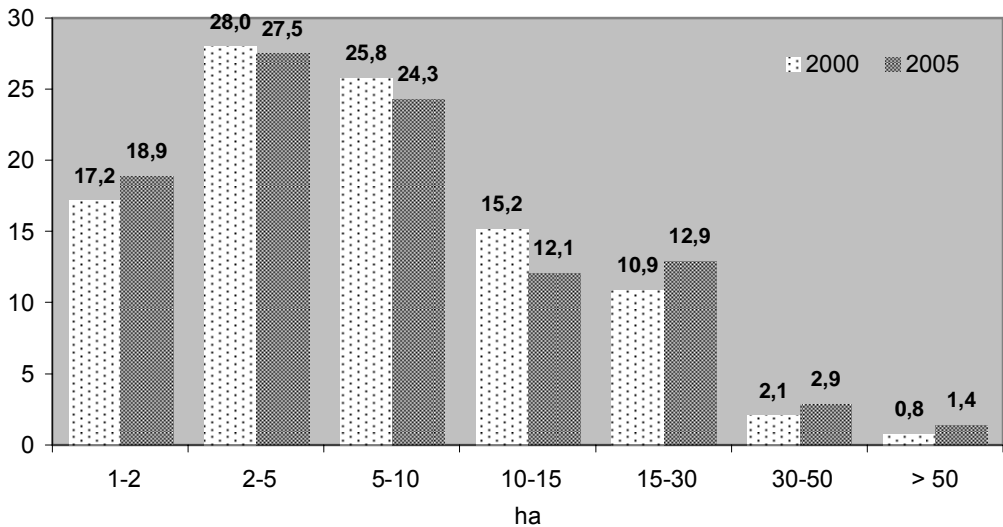
2006 metais žemės pirkimo–pardavimo sandorių buvo sudaryta 84,1 tūkst., tai 7,7 tūkst. sandorių, arba 10 proc. daugiau nei ankstesniais metais. Iki 2006 metų pabaigos agentūra iš turėtų 4,7 mln. ha perleido daugiau kaip 44 proc. (2 mln. ha) žemės, didžiąją dalį likusios žemės (1,9 mln. ha) agentūra nuomoja. Minėtos tendencijos buvo lydimos besitęsiančio žemės kainos augimo, kuris ypač paspartėjo Lenkijai tapus ES nare. Sparčiai augo ne tik ūkininkų, bet ir valstybinės žemės pardavimo kaina (1 pav.).

Ir privačios, ir valstybinės žemės kainos Lenkijoje kyla nuo pat privatizacijos proceso pradžios. Pirmaisiais metais nominalų žemės kainos augimą mažino aukšta infliacija (per 1992–1999 m. su-

mažėjo nuo 43,0 iki 7,3 proc.). 1999–2003 metais buvo stebima žemės kainos stabilizacija, o 2004–2006 metais ji vėl augo, esant 6,7 proc. metinei infliacijai. 2006 metais, palyginti su 2004-aisiais, 1 ha žemės kaina išaugo 57,5 proc. (nuo 4682 iki 7374 zlotų). Nepaisant šių pokyčių, vis dar aki-vaizdus skirtumas tarp valstybės ir ūkininkų parduodamos žemės kainos, tačiau jis mažėja, 1992 metais privačios žemės kaina buvo 2,4 karto didesnė nei valstybinės, 1999 metais skirtumas sumažėjo iki 44 proc., o 2006-aisiais – jau iki 26 proc.

Tenka pažymėti, kad prastesnės kokybės žemės kaina didėjo sparčiau. Vidutinis žemos kokybės žemės kainos augimas beveik du kartus spartesnis nei aukštesnės kokybės atspindi tendenciją, kad žemė perkama veiklai, nesusijusiai su žemės ūkio gamyba. Daugiausia naudos laukiama iš nuosavybės teisių (išmoku, galimybės gauti subsidijas apšodinti mišku ir pan.), o ne iš žemės ūkio produkcijos gamybos.

3 pav. Lenkijos ūkių struktūra pagal žemės plotą 2000 ir 2005 metais, proc.

Figure 3. Structures of farms by land area in Poland in 2000 and 2005, per cent

Lenkijos specialistų nuomone, nepaisant agentūros veiklos siekiant paveikti ūkių stambėjimo procesus, kyla reali grėsmė, kad egzistuojanti ūkių struktūra mažai keisis dėl pradėtos taikyti ES išmoku sistemos ir kitų paramos žemės ūkiui formų. Palyginti lengvas priėjimas prie paramos fondų palaiko smulkių nekomercinių ūkių egzistavimą, stabdydamas ūkių plėtros procesus ir didindamas asmenų, nesusijusių su žemės ūkio veikla, susidomėjimą žemės ūkio paskirties žeme, nesiekiant gaminti produkcijos, o tikintis, kad vien žemės turėjimas atneš kasmetinių negamybinių pajamų.

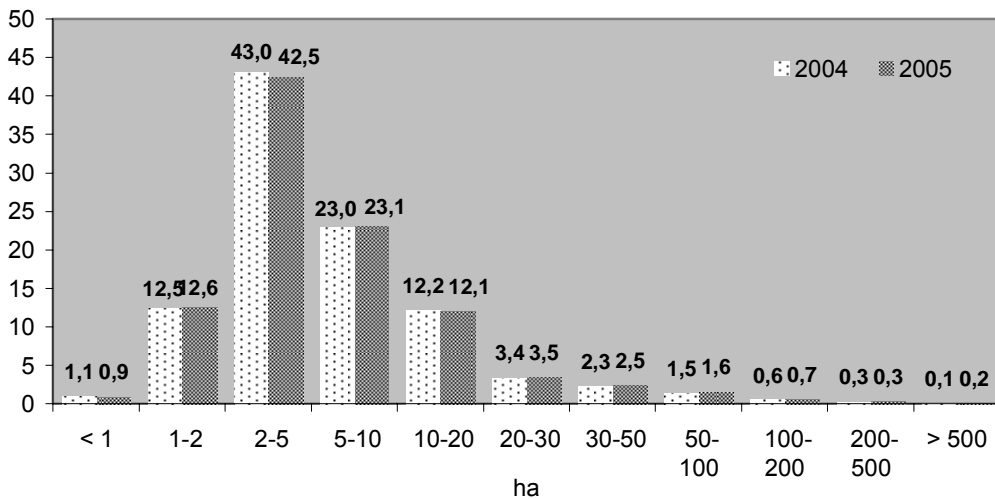
Nuo 2000 iki 2005 metų mažėjo smulkių ūkių, turinčių 2–15 ha žemės. Tuo tarpu mažiausių ūkių, turinčių iki 2 ha žemės, kaip ir didesnių, valdančių daugiau kaip 15 ha žemės, skaičius didėjo (3 pav.).

Lietuva iš savo kaimynių išsiskiria tuo, kad žemės reformą pradėjo priimdama įstatymą, numatantį nuosavybės teisių į nekilnojamąjį turtą atkūrimą. Žemės grąžinimas buvusiems savininkams ar jų paveldėtojams buvo pradėtas 1992 metais ir iki šiol vis dar nėra užbaigtas. Pagal Žemės ūkio ministerijos informaciją nuo žemės reformos pradžios iki 2007 m. spalio 1 d. pateikta 718 tūkst. piliečių prašymų atkurti nuosavybės teises į 3,99 mln. ha žemės kaimo vietovėse. Iki spalio 1 d. 705,5 tūkst. piliečių nuosavybės teisės atkurtos į 3,85 mln. ha žemės. Tai sudaro 96,13 proc. pilie-

čių prašymuose nurodyto ploto, į kurį pateikti visi nuosavybės teisę įrodantys ir giminystės ryšį su turėtos žemės savininku patvirtinantys dokumentai. Procesas užsitęsė todėl, kad nuolat buvo kaitaliojamos esminės įstatymo nuostatos, atliekama žemės reformos darbus vykdančių institucijų reorganizacija, be to, trūkstant reikiamų dokumentų, daliai žemę susigražinti norinčių asmenų savo teises reikėjo įrodinėti teisme. Taigi, nors žemės nuosavybės atkūrimo procesas Lietuvoje artėja į pabaigą, o 8 iš 10 apskričių iš esmės baigtas, atskiri užsitęsusių žemės nuosavybės atkūrimo atvejai bus sprendžiami ir 2008 metais.

Lietuvoje, panašiai kaip ir Latvijoje, žemės ūkio paskirties žemės rinka aktyviau formuotis pradėjo tik po 2000 metų. Tačiau skirtingai nei kaimyninėse šalyse, vidutinė žemės kaina 2001–2003 metais netgi nukrito, nors rinkos aktyvumas didėjo. Ir tik nuo 2004 metų, akivaizdžiai įsitikinus ES teikiamos paramos žemės ūkiui sistemos privalumais, žemės kaina pradėjo sparčiai kilti (1 pav.).

Lietuvos ūkių struktūrai nemažos įtakos turėjo minėtas įstatymas dėl nuosavybės teisių į žemę atkūrimo. Žemės grąžinimas labai prisidėjo prie to, kad pastaraisiais metais nuolat daugėjo naujų žemės savininkų (vien tik nuo 2004 m. iki 2006 m. kaimo valdų savininkų skaičius išaugo beveik 5 proc. – nuo 320,4 tūkst. iki 335,5 tūkst.). Nagrinėjant ūkių struktūrą pagal valdomą žemės plotą, matyti, kad daugiau kaip 56 proc. visų ūkių turi ne daugiau kaip 5 ha žemės. Tačiau panašiai kaip ir Latvijoje, šios grupės ūkininkų skaičius mažėja (4 pav.).

4 pav. Lietuvos ūkių struktūra pagal žemės plotą 2004 ir 2005 metais, proc.
 Figure 4. Structures of farms by land area in Lithuania in 2004 and 2005, per cent

Apibendrinat Lietuvos, Latvijos ir Lenkijos žemės rinkos šalims įstojus į ES pokyčius, galima konstatuoti, kad šiose šalyse vyravo panašios tendencijos – žemės rinka sparčiai vystėsi, ženkliai padidėjo žemės pirkimo–pardavimo sandorių skaičius, kasmet kilo žemės ūkio paskirties žemės kaina. Tačiau žemės kainų lygis yra skirtingas. Šiuos skirtumus lėmė kiekvienos šalies ypatumai.

Lenkija nebuvo praradusi nepriklausomybės, šalies valdymo organizacinė struktūra buvo nusistovėjusi, reformas, kuriančias laisvosios rinkos principus ekonomikoje (tuo pačiu ir žemės ūkyje), galėjo pradėti būdama palankesnėje situacijoje nei Lietuva ar Latvija, todėl ir žemės rinka čia pradėjo formuotis beveik dešimtmečiu anksčiau. Nagrinėjant žemės kainų dinamiką, galima pastebėti, kad žemės kainos Lietuvoje ir Latvijoje nedaug skiriasi nuo kainų, buvusių Lenkijoje prieš dešimtmetį.

Be to, kiekviena šalis turi ryškių išskirtinių bruožų. Pavyzdžiui, Latvija išsiskiria tuo, kad nuo 2003 iki 2005 metų vidutiniškai ūkio valdomas žemės plotas padidėjo net 27 proc. Tuo tarpu Lenkijoje 52 proc. žemės ūkio paskirties žemės priklauso ūkiams, valdantiems mažiau kaip po 20 ha žemės. Lietuvoje, mažiau kaip 5 proc. ūkių kultivuoja beveik 50 proc. žemės ūkio paskirties žemės.

Literatūra

1. Valstybės įmonės „Registru centras“ pateikti duomenys
2. Valstybės įmonės „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“ pateikti duomenys
3. Statistics in Focus. Agriculture and fisheries. Issue number 16/2006 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NN-06-016/EN/KS-NN-06-016-EN.PDF>
4. Statistics in Focus. Agriculture and fisheries. Issue number 12/2006 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NN-06-012/EN/KS-NN-06-012-EN.PDF>
5. Statistics in Focus. Agriculture and fisheries. Issue number 10/2006 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NN-06-010/EN/KS-NN-06-010-EN.PDF>
6. The influence of EU agricultural policy on land use and rural development. Collection of seminar papers. Research Institute of Agricultural Economics, Prague, 2007 m.
7. Rudule-Jansone A., Jansons U., Geipele I. Land for agriculture and field land in Latvia: market review [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.lzuu.lt/rural_development/rd2005/CD/Papers%20in%20PDF/S2_PDF/S2_10.pdf>
8. Wrzochalska A. The living standards of rural families one year after the EU accession [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.ierigz.waw.pl/documents/Raport_PW_36_1.pdf>
9. Agricultural and rural area of Latvia, 2006. Ministry of Agriculture Republic of Latvia [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <[http://www.zm.gov.lv/doc_upl/ZM_Gada_parskats_LOW\(2\).pdf](http://www.zm.gov.lv/doc_upl/ZM_Gada_parskats_LOW(2).pdf)>

Summary

After Lithuania regained its independence, the market of land used for agricultural activities developed slowly. Agriculture was not among promising activities, and land used for agricultural activities was not in great demand. Only since the year 2000 this market became more active, and in the latter years its development has been rapid: land prices were going up, the number of transferred parcels was increasing. Such a development is mainly caused by the EU accession.

Lithuania as well as the nearest neighbours Latvia and Poland joined the EU at the same time, but heretofore formed rural traditions and adopted political decisions on agricultural reform priorities and trends has made peculiar farm structure and different situation on the land market. The article deals with the situation on the market of land used for agricultural activities in these countries aiming to identify peculiarities of the land market formation.

The analysis showed that after EU accession, the tendencies for land market development in Lithuania, Latvia and Poland were similar: the land market was developing rapidly, the number of land purchase-sale transactions increased, and the prices of land used for agricultural activities annually were going up. However, a level of land prices is different. These differences were caused by peculiarities of an individual country. Poland has never lost its independence, the organisational structure of country's government was well-established; therefore, this country could start formation of free-market economy being in more favourable situation than Lithuania or Latvia. As a result, the formation of land market in Poland started almost by a decade earlier than in other analysed countries. As regards a dynamics of land prices, in Lithuania and Latvia they are similar to the prices that were in Poland ten years ago.

VALSTYBĖS PARAMA VEISLININKYSTEI ES ŠALYSE *STATE AID FOR BREEDING IN THE EU COUNTRIES*

Agnė ČIAPAITĖ, Vilma DAPKUTĖ

2006 metais ES institucijos priėmė teisės aktus, reglamentuojančius ES vidaus rinkos liberalizavimą ir aiškiai apibrėžiančius valstybės paramos teikimo sritis. Dėl rinkos iškraipymo ir tuo pačiu sąžiningos konkurencijos neužtikrinimo valstybės parama veisliniams gyvuliams įsigyti tapo negalima, nes vadinamajame Išimties reglamente* yra nurodytas tiesioginis šios pagalbos rūšies draudimas. Tai reiškia, kad ilgą laiką Lietuvoje taikytos paramos schemos veisliniams gyvuliams įsigyti negalės būti pripažintos tinkama valstybės pagalba.

Lietuvoje parama veisliniams gyvuliams įsigyti teikiama nuo 1994 metų. Ji sudarė didelę dalį paramos, teikiamos visam veislininkystės sektoriui, pavyzdžiui, 2007 metais veisliniams gyvuliams įsigyti buvo skirta 7,8 mln. Lt, t. y. daugiau kaip trečdalis veislininkystei skirtos paramos. ES reguliavimas lemia, kad negalint teikti valstybės paramos gyvuliams įsigyti, paramos veislininkystei kryptys turės būti keičiamos. Įgyvendinant šį uždavinį, reikia atsižvelgti ne tik į padėtį Lietuvos veislininkystės sektoriuje, bet ir į užsienio šalių gerą patirtį. Tuo tikslu Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas (LAEI) atliko tyrimą apie veislininkystės sektoriaus bei paramos teikimo jam vystymosi tendencijas ir perspektyvas ES valstybėse.

Kol nebuvo įsigaliojęs draudimas remti veislinių gyvulių įsigijimą, daugelis ES šalių narių, siekdamos gerinti veislinių gyvulių genetinį potencialą, aktyviai rėmė veislininkystės sektorių. Visų pirma jos tai darė kompensuodamos dalį išlaidų, patiriamų **įsigyjant aukštos genetinės vertės veislinius** gyvulius. 2002 metais Prancūzijos Šer regione buvo remiamas veislinių gyvulių įsigijimas, kompensuojant 15 proc. įsigijimo išlaidų. Atskirais atvejais buvo skiriama didesnė parama, tačiau neviršijanti 40 proc. gyvulio įsigijimo išlaidų. 2006 metais ši paramos schema tame pačiame regione buvo atnaujinta dar vieneriems metams. 2002 metais paramos schemos buvo pradėtos taikyti Italijos Umbrijos regione, Ispanijoje bei Austrijoje, finansuojant 40 proc. tinkamų išlaidų pirmą kartą įsigyjant aukštos veislinės vertės gyvulių. 2006–2007 metais mėšinių galvijų įsigijimas buvo remiamas J. Karalystėje vykdant kokybiškos jautienos programą. Latvijoje 2005–2006 metais taip pat buvo kompensuojama 40 proc. (mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse – 50 proc.) gyvulių įsigijimo išlaidų. Atsižvelgiant į tai, kad Latvijoje yra mažai aukštos veislinės vertės gyvulių, viena iš sąlygų gauti valstybės paramą buvo veislinių gyvulių įsigijimas iš užsienio, taip gerinant vietinių populiacijų gyvulius. Kai kuriose šalyse parama veislinių gyvulių įsigijimui buvo teikiama neterminuotai, tačiau pabrėžiant, kad pasikeitus reguliavimui, paramos nuostatos turės būti peržiūrimos. Įsigaliojus Išimties reglamentui, paramos teikimas tapo negalimas.

Lietuvoje šios rūšies parama buvo teikiama iki 2007 metų, mokant iki 50 proc., bet ne daugiau kaip maksimalią sumą, nustatytą atskirai gyvulio rūšiai ir neviršijant tų metų šiai paramos priemonei patvirtinto biudžeto. Skirtingai nei Latvijoje, nepaisant neaukštos vietinių galvijų veislinės vertės, Lietuvoje nebuvo numatyta sąlyga, kad veislinių galvijų su parama galima įsigyti tik iš užsienio. Pageidaujančių gauti paramą skaičius daugiau nei dvigubai viršijo galimybes. Todėl parama per ilgą jos taikymo laikotarpį nedavė pageidaujamų rezultatų.

* 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1857/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo mažoms ir vidutinėms įmonėms, kurios verčiasi žemės ūkio produktų gamyba, iš dalies keičiantis reglamentą (EB) Nr. 70/2001.

Draudimas teikti paramą veisliniams gyvuliams įsigyti nėra absoliutus ir netaikomas tuo atveju, jei siekiama **išsaugoti nykstančių vietinių veislių gyvulius**. Daugelyje ES šalių narių yra gyvulių rūšių, kurių populiacijos yra mažos ar ties išnykimo riba. Siekiant išsaugoti genofondines gyvulių rūšis, kai kuriose šalyse remiamas vietinių retesnių veislių gyvulių įsigijimas. 2006 metais Italijos Toskanos regione pagal vietinių veislių gyvulių, kuriems gresia išnykimas, apsaugos programą buvo teikiama parama kompensuojant 40 proc. vyriškos ir 25 proc. moteriškos lyties veislinių gyvulių pirkimo išlaidų. Italijos Molisos regione 2004–2009 metais teikiama 40 proc. pagalba *Pentro* veislės arklių įsigijimui.

Parama veisliniams gyvuliams įsigyti yra tik vienas iš veislininkystę skatinančių elementų, todėl ES šalyse parama veislininkystei juo neapsiriboja. Vienas svarbiausių veiksnių, sudarančių sąlygas selekcijos programų vykdymui, yra **gyvulių genetinės kokybės ir produktyvumo vertinimas**. Todėl daugelyje šalių (Austrijoje, Ispanijoje, Vokietijoje ir kt.) šie tyrimai remiami iš valstybės biudžeto. Parama teikiama tyrimų, atliekamų trečiųjų asmenų arba jų vardu, išlaidoms kompensuoti. Paramos dydis svyruoja nuo 50 iki 70 proc. (išskyrus Kiprą, kur kompensuojama tik 20 proc. tyrimų išlaidų). Lietuvoje sumokama iki 70 proc., t. y. maksimali ES leidžiama dalis, išlaidų už gyvulių produktyvumo vertinimą. Tačiau kai kurių šalių patirtis (pvz., Prancūzijos, Suomijos) rodo, kad ir nutraukus galvijų produktyvumo kontrolės rėmimą, šių šalių kontroliuojamų galvijų skaičius nesumažėjo ir nebuvo padaryta neigiamos įtakos veislininkystės rodikliams.

Ne mažiau svarbus gyvulių veislininkystės elementas yra duomenų apie veislinius gyvulius kaupimas, todėl ES teisės aktuose **veislinių gyvulių kilmės knygų** tvarkymo rėmimas laikomas prioritetine sritimi. Parama, kuri dengia iki 100 proc. administracinių išlaidų, susijusių su gyvulių kilmės knygų parengimu ir tvarkymu gyvulininkystės sektoriuje, laikoma suderinama su bendrąja rinka. Daugelyje ES šalių asociacijos tvarko kilmės knygas, tačiau rėmimo apimtys ir sąlygos skirtingos. Kilmės knygų tvarkymo administracinės išlaidos dengiamos Vokietijoje, Austrijoje, Ispanijoje, kompensuojant 55–80 proc. knygų parengimo ir tvarkymo išlaidų. Kipre 2006 metais, siekiant sustiprinti naujai įsikūrusią Kipro holšteinų-fryzų galvijų asociaciją, buvo pradėta valstybės pagalbos schema penkeriems metams, pagal kurią kilmės knygos pradėjimui gali būti skiriama iki 4210 eurų, padengiant dalį administracinių išlaidų, tiesiogiai susijusių su kilmės knygos tvarkymu. Lietuvoje pagal paramos veislininkystei taisyklės gali būti apmokama iki 100 proc. gyvulių asociacijų tvarkomų kilmės knygų parengimo ir tvarkymo išlaidų.

Veislininkystės metodai nuolat vystosi ir tobulėja, todėl siekiant skatinti inovacijas ir pažangą šioje srityje, Išimties reglamente numatyta paramos **naujoviškų veislininkystės metodų ar būdų diegimo** galimybė. Austrijoje pagal paramos gyvuliams laikyti ir veisti schemą galima kompensuoti iki 40 proc. išlaidų, susijusių su tokių metodų pritaikymu. Lietuvoje pagal paramos veislininkystei taisyklės taip pat remiamas naujoviškų metodų taikymas, tačiau negali būti kompensuojamos išlaidos, susijusios su dirbtiniu apvaisinimu.

Didelis dėmesys ES skiriamas informavimo/viešinimo priemonėms. Išimties reglamente leidžiama padengti iki 100 proc. **išlaidų, susijusių su konkursų, parodų, mugių ir forumų organizavimu** bei dalyvavimu juose, siekiant pasikeisti veiklos informacija. Vokietijoje kompensuojama iki 50 proc. organizavimo ir dalyvavimo avių, ožkų bei kitų mažųjų gyvulių parodose ir varžybose išlaidų. Austrijoje nenumatyti paramos apribojimai pagal gyvulių rūšis, bet subsidijuojama iki 50 proc. tinkamų išlaidų mažoms ir vidutinėms įmonėms, tačiau ne daugiau kaip 100 tūkst. eurų per trejus metus. Lenkijoje apsiribota paramos teikimu grynaveislių ir arabų veislės žirgų savininkams už žirgų dalyvavimą varžybose, kuriose vertinami arkliai; maksimali paramos suma – 820 zlotų.

Nors daugelyje ES šalių, ypač narių senbuvių, veislininkystės sektoriuje veikia stiprios asociacijos arba kooperatyvai, dažnai ir joms teikiama įvairi parama. Pavyzdžiui, Prancūzijos galvijų ir avių augintojų asociacijoms buvo kompensuojama iki 40 proc. informacijos centralizuoto kaupimo bei valdymo ir sklaidos sistemos, turinčios užtikrinti spartesnę informacijos judėjimą tarp asociacijų ir ūkininkų ir dėl to geresnę rinkodarą, kūrimo išlaidų. Šioje šalyje buvo teikiama parama galvijų, avių ir kiaulių augintojų organizacijų susijungimui, kompensuojant per 3 metus nuo 60 iki 100 proc. su tuo susijusių išlaidų.

ES valstybės narės, siekdamos gerinti veislininkystės rodiklius, nustato skirtingas paramos apimtis ir kryptis, tačiau visose aiški tendencija teikti trumpalaikę paramą 1–2 metų laikotarpiui, per kurį turi būti pasiektas paramos tikslas. Veislininkystės reguliavimas ES vis labiau liberalizuojamas, pabrėžiama, kad veislininkystės sistemos dalyviai turi veikti konkurencingoje bendrojoje rinkoje, neiškraipant jos valstybės pagalbos priemonėmis. Valstybės paramos sritys veislininkystės sektoriuje siaurinamos, o kai kurios paramos rūšys, pavyzdžiui, parama veisliniams gyvūnams įsigyti pagal Išimties reglamentą, draudžiamos. ES šalių biudžeto dalis, skirta veislininkystės programų rėmimui, kasmet mažėja, tačiau paramos apimčių mažėjimas nedaro neigiamos įtakos toliau gerėjantiems veislininkystės rodikliams.

Keičiantis ES valstybės paramos politikai gyvulininkystės srityje, Lietuvoje, kaip ir kitose ES šalyse, veislininkystės rėmimo apimtys mažės. Todėl kryptingam veislininkystės vystymuisi Lietuvoje yra būtina privataus sektoriaus iniciatyva. Veislininkystės programų įgyvendinimas, ūkininkams neveikiant kartu, yra neefektyvus, todėl ši funkcija turi būti vykdoma per ūkininkų susivienijimus (asociacijas, kooperatyvus). Veislininkystės rodiklių augimas galimas tik bendradarbiaujant, kryptingai dirbant, tokiu būdu ne tik keliant gyvulių veislinę vertę, bet ir sumažinant veislininkystės išlaidas. Atsižvelgiant į tai, kad dauguma asociacijų, išskyrus arklų, nėra stiprios (mažas jų narių skaičius), valstybės parama, kuri buvo skiriama veisliniams gyvuliams įsigyti, turėtų būti perskirstoma visų pirma siekiant paremti ir sustiprinti asociacijas, kaip pagrindines valstybės funkcijų veislininkystės srityje perėmėjas, ir svarbiausias ateities veislininkystės institucijas. Perskirstant paramą, būtina numatyti asociacijų rėmimo kryptis, išskirti finansavimo prioritetus, apimtis ir aiškiai suformuluoti selekcijos programų tikslus. Parama, teikiama asociacijoms, neturėtų būti nuolatinė ir neterminuota. Šiai paramai būtina numatyti laikotarpį ir rezultatą, kurį reikia pasiekti, nes asociacijos turi būti skatinamos dirbti savarankiškai, be valstybės paramos, taip ugdant ūkininkų gebėjimus veikti konkurencingoje ES veislininkystės rinkoje.

LITERATŪRA

1. 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1857/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo mažoms ir vidutinėms įmonėms, kurios verčiasi žemės ūkio produktų gamyba, iš dalies keičiantis reglamentą (EB) Nr. 70/2001
2. State aid register [interaktyvus] [žiūrėta 2008-02-12]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/register/ii/.
3. International Bull Evaluation service [interaktyvus] [žiūrėta 2008-02-12]. Prieiga per internetą: http://www-interbull.slu.se/Form_ID/framesida-ID.htm.
4. Union Nationale des Coopératives agricoles d'Élevage et d'Insémination Animale [interaktyvus] [žiūrėta 2008-02-10]. Prieiga per internetą: <http://www.unceia.fr>.
5. Institut d'élevage [interaktyvus] [žiūrėta 2008-02-10]. Prieiga per internetą: <http://www.inst-elevage.asso.fr>.
6. Rinderzucht Austria [interaktyvus] [žiūrėta 2008-02-12]. Prieiga per internetą: <http://www.zar.at>.
7. Arbeitsgemeinschaft Deutscher Rinderzüchter [interaktyvus] [žiūrėta 2008-02-12]. Prieiga per internetą: http://www.adr-web.de/home_gb.html.

8. Danish Agricultural Advisory Service [interaktyvus] [žiūrėta 2008-02-10]. Prieiga per internetą: <http://www.lr.dk/>.
9. Estonian animal recording centre [interaktyvus] [žiūrėta 2008-02-12]. Prieiga per internetą: <http://www.jkkeskus.ee/>
10. ProAgria Group [interaktyvus] [žiūrėta 2008-02-15]. Prieiga per internetą: <http://www.proagria.fi>.
11. International Committee for Animal Recording [interaktyvus] [žiūrėta 2008-02-15]. Prieiga per internetą: <http://www.icar.org>.
12. Žemės ūkio ministerija, Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba, Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras. Kontroliuojamų gyvulių bandų produktyvumo 2005-2006 metų apyskaita 69. 2007
13. Lietuvos veterinarijos akademijos Gyvulininkystės institutas. Gyvulių ir paukščių vertinimo metodų sistemų analizė. 2006
14. Lietuvos veterinarijos akademijos Gyvulininkystės institutas. Gyvulių veislinės vertės nustatymo, parodų-aukcionų rengimo centro įkūrimo galimybių studija. 2006
15. Marktbilanz Vieh und Fleisch. 2006

Summary

In 2006 EU institutions adopted amendments of state aid extension scope and directions (Commission Regulation (EC) No 1857/2006 of 15 December 2006 on the application of Articles 87 and 88 of the Treaty to State aid to small and medium-sized enterprises active in the production of agricultural products and amending Regulation (EC) No 70/2001). To avoid market distortion, the state aid for the acquisition of breeding animals has become inadequate. Since in Lithuania this kind of support is more than one third of the total state aid for the breeding sector, directions of the state aid should be changed. To make these changes effective, national situation and EU benchmarking in the sector should be carefully considered. Therefore, at the Lithuanian Institute of Agrarian Economics was carried out research on the situation in the breeding sector and state support tendencies in other EU countries.

Many EU countries had supported the purchase of breeding animals before the amendments forbidding it were adopted. At present this kind of support is available only for the acquisition of rare-breed animals. The main state aid directions in the sector are as follows: support for determining the genetic quality and yield of animals; establishment and maintenance of herd books; introduction of innovatory breeding techniques or practices and organisation of competitions; organisation of and participation in exhibitions and fairs. EU countries practice various aid directions and scopes, but most of them have a clear tendency to give a short-term (1–2 years) support. The emphasis is made on creating strong private market players who in future could improve the situation in this sector themselves; the areas of state support are being narrowed and the amounts are being reduced. But this does not make a negative impact on the improvement of breeding results.

As EU policy towards the state aid in the breeding sector changes, Lithuania also has to reduce the scope of support. As a result, private initiatives are necessary to develop this sector effectively. Considering that in Lithuania they are very weak and cannot handle the improvement process, the state should concentrate on supporting the strengthening and increase of breeding associations as the key successors of state functions in the sector and the main future breeding institutions. The scope, priority directions, tasks and time-periods of the support should be well-defined in order to make the aid effective at the maximum.

**LIETUVOS ŽUVŲ PRODUKTŲ GAMYBOS IR UŽSIENIO
PREKYBOS TENDENCIJOS
TENDENCIES FOR PRODUCTION AND FOREIGN TRADE
OF FISHERY PRODUCTS IN LITHUANIA**

Ovidija EIČAITĖ, Arina MOTOVA

Kombinuotoje nomenklatūroje 03 skirsnyje nurodomų žuvų eksportas ir importas sudaro apie 0,8 proc. bendrojo šalies eksporto ir importo. 1604 ir 1605 pozicijose nurodomų gaminių arba konservų iš žuvų eksportas sudaro apie 11 proc. paruoštų maisto produktų eksporto, o importas – apie 3 proc. paruoštų maisto produktų importo. Tai rodo, kad žuvininkystė yra svarbi maisto sektoriaus dalis.

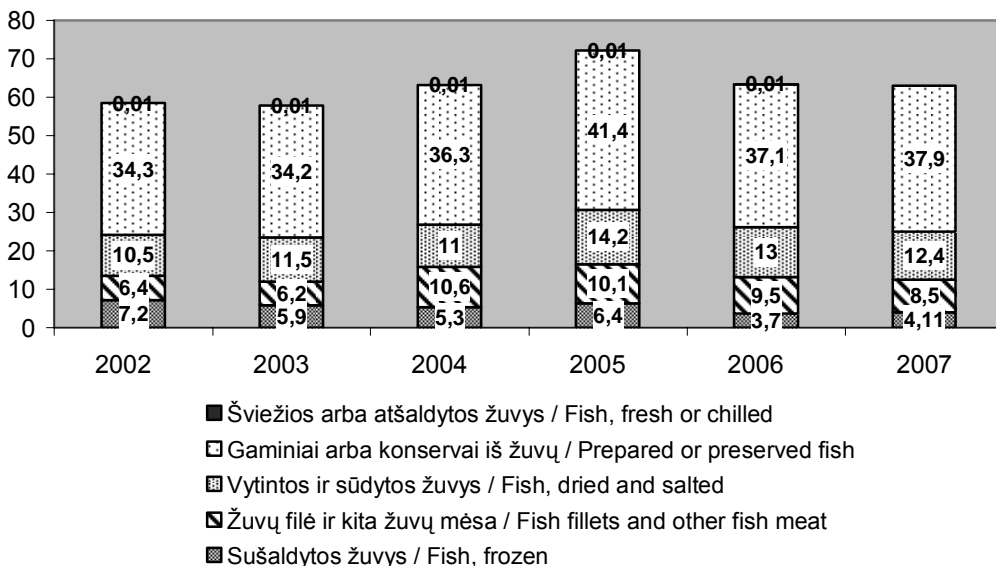
Šio straipsnio tikslas – remiantis Statistikos departamento prie LRV ir Jungtinių Tautų prekybos duomenų bazės informacija, išanalizuoti žuvų produktų gamybą Lietuvoje ir šalies užsienio prekybą žuvų produktais 2002–2007 metais. Straipsnyje nagrinėjamos svarbiausios prielaidos, nulėmusios žuvų produktų gamybos Lietuvoje raidą, šalies užsienio prekybos žuvų produktais plėtrą ir partnerių kaitą. Rengiant straipsnį, naudoti empirinės duomenų analizės ir sintezės, statistinio grupavimo, palyginimo ir loginio vertinimo metodai. Jungtinių Tautų prekybos duomenų bazėje užsienio prekybos vertė pateikiama Jungtinių Amerikos Valstijų doleriais, kurių konvertavimui į litus naudotas atitinkamų metų vidutinis valiutos kursas, pateikiamas Lietuvos Centrinio banko interneto svetainėje.

Žuvų produktų gamyba. Po nepriklausomybės atkūrimo, pereinant prie rinkos ekonomikos, žuvų perdirbimo pramonė patyrė didelių pokyčių. Tuo metu veikusios stambios valstybinės žuvų perdirbimo įmonės nesugebėjo prisitaikyti prie naujų reikalavimų, todėl buvo priverstos pasitraukti iš rinkos, o vietoje jų kūrėsi naujos mažos ir vidutinės įmonės. Žuvų perdirbimo įmonėse buvo įdiegtos pažangios gamybos technologijos, pradėti gaminti paklausūs žuvų produktai ir taikyti nauji rinkodaros metodai. Rengiantis narystei ES, buvo sutelktos pastangos, kad Lietuvoje gaminami žuvų produktai būtų konkurencingi bendrojoje ES rinkoje. ES teisės aktuose numatyti griežti maisto produktų saugos ir kokybės reikalavimai. ES parama pagal SAPARD, tiesioginės užsienio investicijos ir nuosavas kapitalas padėjo žuvų perdirbimo įmonėms prisitaikyti prie tų reikalavimų. 2001 metais tik 10 iš 90 šalies žuvų perdirbimo įmonių turėjo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sertifikatus, suteikiančius teisę gaminti ir tiekti žuvų produktus į bendrąją ES rinką. 2004 metais šalyje veikė 38 žuvų perdirbimo įmonės, iš kurių jau 27 buvo suteikta tokia teisė, dar 3 nustatytas pereinamasis laikotarpis, per kurį jos turėjo įgyvendinti kokybės reikalavimus. 2006 metais teisę gaminti ir tiekti žuvų produktus į ES rinką turėjo 29 iš 35 Lietuvoje veikiančių žuvų perdirbimo įmonių, 1 įmonei nustatytas pereinamasis laikotarpis.

2002–2007 metais žuvų produktų gamyba Lietuvos žuvų perdirbimo įmonėse padidėjo nuo 58,4 iki 62,9 tūkst. t, arba 7,7 proc. (1 pav.). Tačiau gamybos augimo tempas nebuvo stabilus. Išskiriami 3 gamybos raidos laikotarpiai: 1) nežymus mažėjimas (nuo 58,4 iki 57,8 tūkst. t 2002–2003 m.), 2) spartus augimas (nuo 63,2 iki 72,1 tūkst. t 2004–2005 m.), 3) mažėjimas (nuo 63,3 iki 62,9 tūkst. t 2006–2007 m.).

2002–2007 metais žuvų produktų gamybos struktūroje didžiausią dalį sudarė gaminiai arba konservai iš žuvų (vidutiniškai apie 60 proc.) bei vytintos ir sūdytos žuvys (20 proc.). Gaminiai arba konservai iš žuvų, vytintos ir sūdytos žuvys yra didelę pridėtinę vertę turintys žuvų produktai, o šviežios arba atšaldytos, sušaldytos žuvys, žuvų filė ir kita žuvų mėsa yra žaliava tolimesniam žuvų perdirbimui. Žuvų produktų gamybos struktūra rodo, kad Lietuvos žuvų perdirbimo įmonės orientuojasi į didelę pridėtinę vertę turinčių žuvų produktų gamybą. 2007 metais, palyginti su 2002-aisiais, sušaldytų žuvų pagaminta beveik 2 kartus mažiau. Tai susiję su menkių žvejybos sumažėjimu Baltijos jūroje ir su tuo, kad padidėjo žaliavos perdirbimo laipsnis.

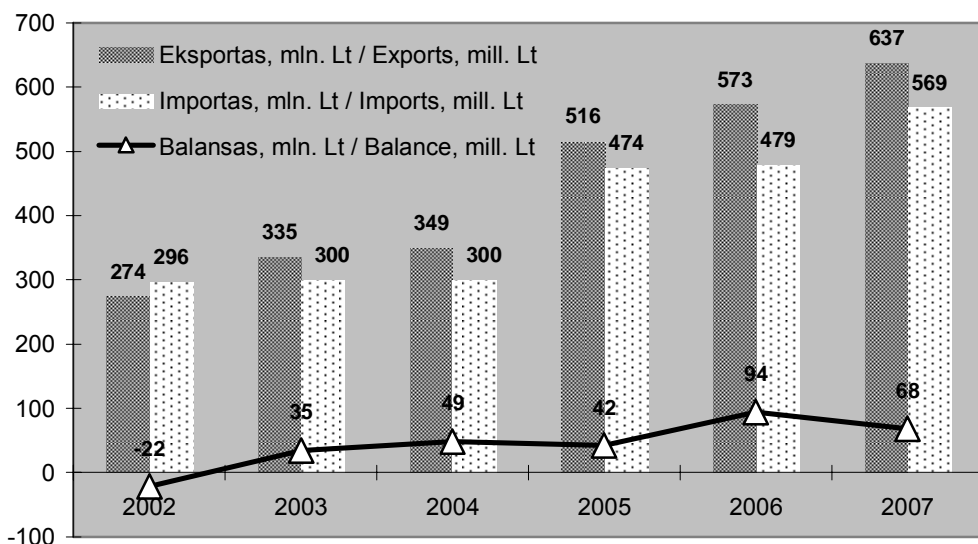

1 pav. Žuvų produktų gamybos dinamika ir struktūra 2002–2007 metais, tūkst. t
Figure 1. Dynamics and structures of production of fish products in 2002–2007, thou. t

Užsienio prekyba žuvų produktais. Lietuvos užsienio prekybos žuvų produktais raidai 2002–2007 metais didžiausios įtakos turėjo politiniai, socialiniai ir ekonominiai pokyčiai, iš kurių svarbiausi – integracija į Pasaulinę prekybos organizaciją ir ES, dvišaliai ir regioniniai laisvosios prekybos susitarimai, žaliavos žuvų perdirbimo pramonei pasiūla ir paklausa tarptautinėse rinkose.

2002 metais Lietuvos užsienio prekybos žuvų produktais balansas buvo neigiamas, o 2003–2007 metais – teigiamas (2 pav.). Analizuojamuoju laikotarpiu žuvų produktų eksporto ir importo apimtys vertine išraiška didėjo, tačiau eksporto sparčiau (vidutiniškai 19 proc. per metus) nei importo (16 proc.). Todėl užsienio prekybos žuvų produktais balansas analizuojamuoju laikotarpiu padidėjo nuo –22 mln. Lt iki 68 mln. Lt.

2002–2007 metais iš Lietuvos eksportuojamų žuvų produktų vertė padidėjo nuo 274 mln. Lt iki 637 mln. Lt, arba 2,3 karto. Ši augimą lėmė šalies žuvų perdirbimo pramonės plėtra ir galimybės veikti išsiplėtusioje ES rinkoje.

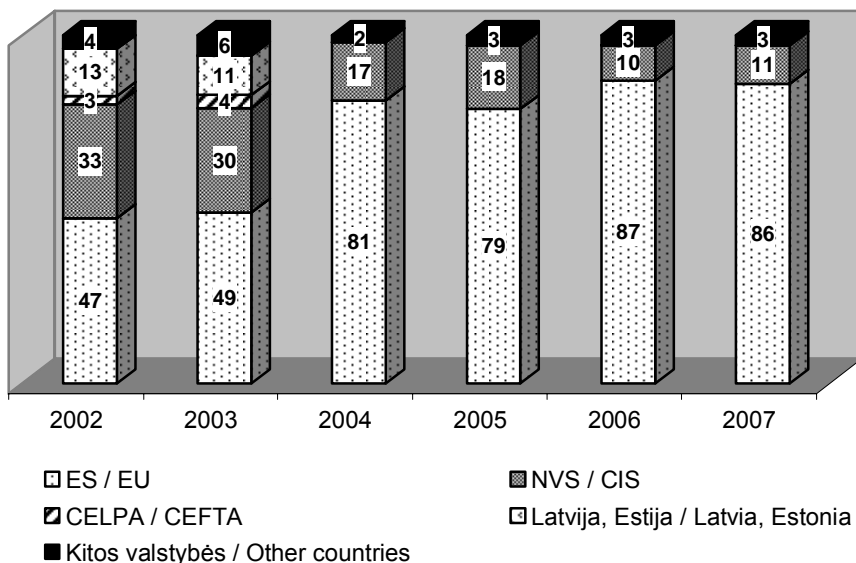
2 pav. Žuvų produktų eksportas, importas ir užsienio prekybos balansas 2002–2007 metais, mln. Lt
 Figure 2. Exports, imports and foreign trade balance of fish products in 2002–2007, mill. Lt

2002–2007 metais svarbiausia žuvų produktų eksporto partnere tapo ES. Per visą analizuojamąjį laikotarpį žuvų produktų eksportas į šį regioną didėjo. 2002 metais ES teko 47 proc., 2004-aisiais – 81 proc., 2006-aisiais – 86 proc. šalies eksportuojamų žuvų produktų vertės (3 pav.). Lietuvai įstojus į ES, šalies žuvų perdirbimo įmonės laisvai, be jokių apribojimų ar muitų, galėjo išvežti savo produktus į bet kurią ES valstybę narę. Be to, supaprastinus ES sienų kirtimo procedūras, atsirado galimybė žuvų produktus pristatyti daug greičiau. Kadangi kai kurių žuvų produktų galiojimo laikas yra trumpas, greitesnis pervežimas suaktyvino prekybą. Pagrindinės ES šalys narės, į kurias daugiausia 2002–2007 metais buvo eksportuojama žuvų produktų: Vokietija, Prancūzija, J. Karalystė ir Danija. Svarbios žuvų produktų eksporto partnerės buvo Latvija ir Estija, eksportas į šias šalis kiekvienais metais didėjo.

Antrasis regionas, į kurį daugiausia 2002–2007 metais buvo eksportuojama žuvų produktų: Rusijos Federacija ir kitos NVS šalys. Tačiau analizuojamuoju laikotarpiu žuvų produktų eksportas į šį regioną mažėjo. 2002 metais NVS teko 33 proc. šalies eksportuojamų žuvų produktų vertės, 2004-aisiais – 17 proc., o 2007-aisiais – tik 11 proc. Ši sumažėjimą lėmė tai, kad žuvų produktų eksporto srantai perorientuoti nuo nestabilių Rytų rinkų į palankesnes Vakarų rinkas. Šalyje plėtojantis žuvų perdirbimo pramonei, įmonėse pradėti gaminti aukštos kokybės žuvų produktai, kurie tapo konkurencingi bendrojoje ES rinkoje. Pagrindinės NVS šalys, į kurias daugiausia 2002–2006 metais buvo eksportuojama žuvų produktų: Rusijos Federacija, Ukraina ir Baltarusija.

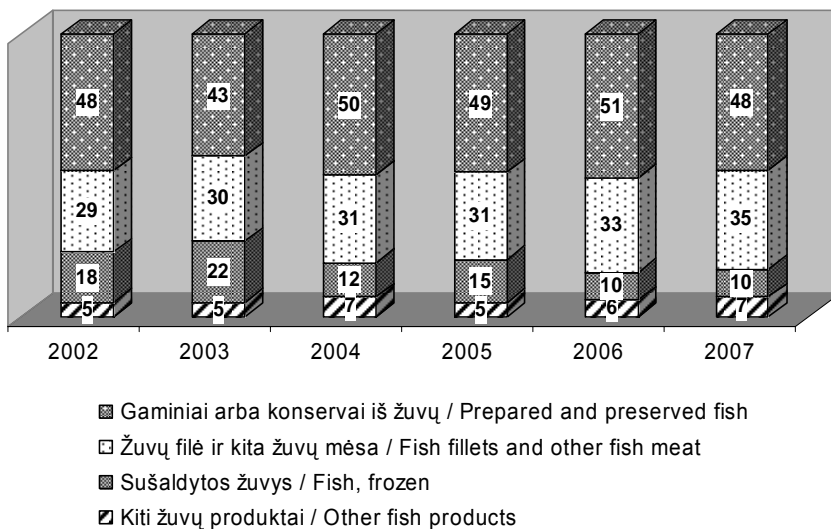
2002–2007 metais iš Lietuvos eksportuojamų žuvų produktų struktūroje didžiausią lyginamąjį svorį (vidutiniškai apie 50 proc.) sudarė didelę pridėtinę vertę turintys žuvų produktai – gaminiai arba konservai iš žuvų (4 pav.). Analizuojamuoju laikotarpiu Lietuvos žuvų perdirbimo įmonės per metus pagamino vidutiniškai 36,9 tūkst. t šių žuvų produktų, o eksportavo 31,4 tūkst. t. Taigi apie

85 proc. Lietuvoje pagaminamų gaminių arba konservų iš žuvų buvo išvežama. Šių žuvų produktų didžiausią dalį sudarė produktai iš surimio, paruošti arba konservuoti gaminiai iš lašišų ir silkių.

3 pav. Žuvų produktų eksporto struktūra pagal regionus 2002–2007 metais, proc.
Figure 3. Structures of fish products exported by regions in 2002–2007, per cent

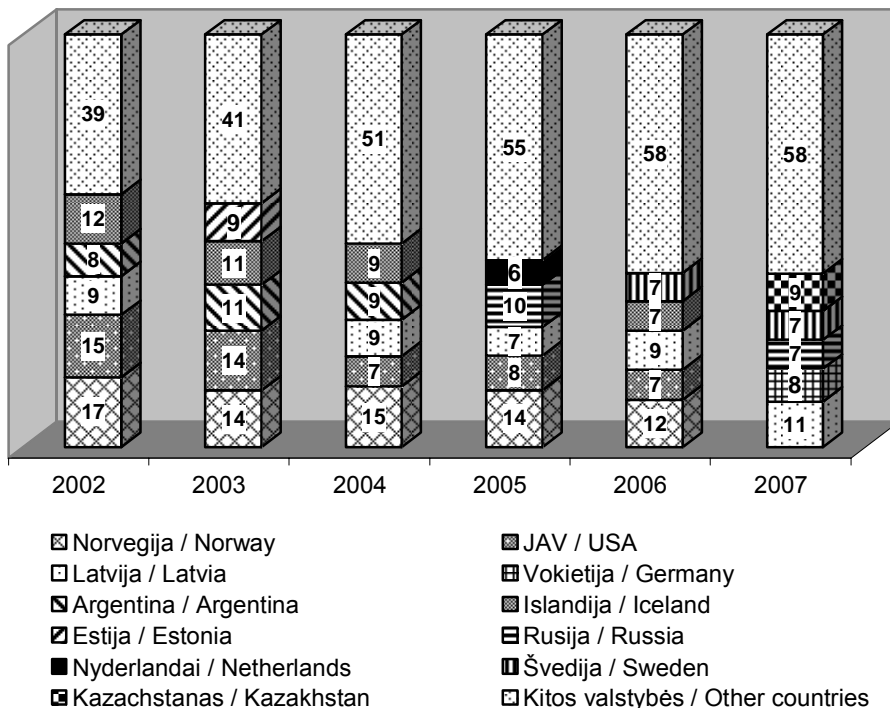
Pastaba. Iki 2004 m. išskirti 5 regionai: ES-15, CELPA šalys (Bulgarija, Čekija, Lenkija, Slovakija, Slovėnija, Rumunija, Vengrija), NVS šalys, Baltijos regiono šalys (Latvija, Estija) ir kitos valstybės, o nuo 2004 m. – 3 regionai: ES-25, NVS šalys ir kitos valstybės.

4 pav. Eksportuojamų žuvų produktų struktūra 2002–2007 metais, proc.
Figure 4. Structures of fish products exported in 2002–2007, per cent

2002–2007 metais į Lietuvą importuojamų žuvų produktų vertė padidėjo nuo 296 mln. Lt iki 538 mln. Lt, arba 82 proc. 2002–2003 metais žuvų produktų importas mažėjo, o 2004–2007 metais – didėjo. Importo augimą paskutiniaisiais metais lėmė žaliavos tolimesniam žuvų perdirbimui paklausa.

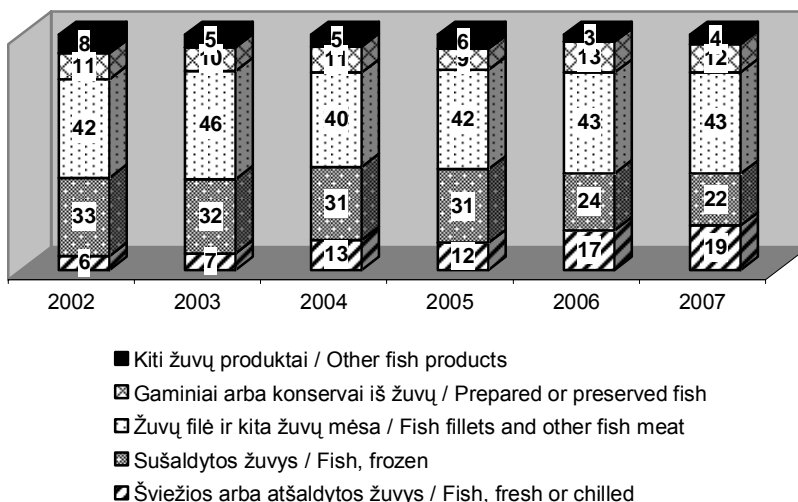
2002–2007 metais daugiausia žuvų produktų į Lietuvą buvo importuota iš Norvegijos, JAV, Latvijos, Argentinos ir Islandijos (5 pav.). Dar 1992 metais Lietuva pasirašė laisvosios prekybos sutartis su Norvegija ir Islandija. Nuo 1993-ųjų į Lietuvą iš Norvegijos ir Islandijos importuojamoms šviežioms ir šaldytoms žuvis buvo taikomas nulinis muitas. Tačiau, Lietuvai įstojus į ES, iš šių šalių įvežamoms žuvis pradėtas taikyti 15 proc. importo muitas. 2005–2007 metais žuvų produktų į Lietuvą pradėta daugiau importuoti iš ES šalių narių – Nyderlandų, Švedijos, Vokietijos. Paskutiniaisiais metais šalies žuvų perdirbimo įmonės pradėjo ieškoti pigesnių žaliavos šaltinių, t. y. sušaldytas žuvis pradėjo importuoti iš Rusijos Federacijos, o žuvų filė ir kitą žuvų mėsą – iš Kazachstano.

5 pav. Importuojamų žuvų produktų struktūra pagal šalis 2002–2007 metais, proc.

Figure 5. Structure of fish products imported by country in 2002–2007, per cent

JAV, Norvegija ir Islandija yra vienos iš daugiausia sušaldytų žuvų, žuvų filė ir kitos žuvų mėsos eksportuojančių šalių pasaulyje. 2002–2007 metais į Lietuvą importuojamų žuvų produktų struktūroje didžiausią lyginamąjį svorį sudarė žuvų filė ir kita žuvų mėsa bei sušaldytos žuvis (6 pav.). Lietuvos žuvų perdirbimo įmonės daugiausia importavo žaliavos, iš kurios gamino didelę pridėtinę vertę turinčių žuvų produktų ir juos eksportavo.

6 pav. Importuojamų žuvų produktų struktūra 2002–2007 metais, proc.

Figure 6. Structure of fish products imported in 2002–2007, per cent

Apibendrinant atliktą tyrimą, reikia pastebėti, kad, Lietuvai įstojus į ES, žuvų produktų eksportas buvo perorientuotas nuo nestabilių Rytų rinkų prie palankesnių Vakarų rinkų. Teigiamas užsienio prekybos žuvų produktais balansas nuo 2003 metų rodo, kad šalies žuvų perdirbimo įmonės yra konkurencingos užsienio rinkose. 2002–2007 metais Lietuvos žuvų perdirbimo įmonės daugiausia įsivežė žaliavos, iš kurios gamino didelę pridėtinę vertę turinčius žuvų produktus ir juos eksportavo.

Literatūra

1. Gaminių gamyba 2003–2007. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.
2. Užsienio prekyba 2003–2007. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.
3. V. Vaikutis. Žuvų perdirbimas, vidaus ir užsienio prekyba // Lietuvos žuvininkystė. Dokumentai, faktai, skaičiai 1918–2005. – V.: LAEI, 2007.
4. UNcomtrade [interaktyvus]. Jungtinių Tautų statistikos skyrius [žiūrėta 2008-02-12]. Prieiga per internetą: <<http://comtrade.un.org/>>.
5. Lito ir užsienio valiutų santykiai [interaktyvus]. Lietuvos centrinio banko statistika [žiūrėta 2008-02-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.lb.lt/exchange/default.asp>>.

Summary

The article deals with the results of analysis of Lithuanian fish processing industry and foreign trade in fishery products during the period 2002–2007. Lithuania has become a state importing raw fish and exporting processed and prepared fishery products. The main factors which influenced the development of Lithuanian fish processing industry and foreign trade in fishery products were Lithuania's integration into the EU and new opportunities to participate in the EU common market. The export of fishery products has been reoriented from unstable Eastern markets to more favourable Western markets. The positive balance of foreign trade in fishery products indicates that Lithuanian fish processing companies have a competitive advantage in foreign markets. During the period 2002–2007 Lithuanian fish processing companies mostly imported raw fish (fresh, chilled, frozen, fillets) and produced high value-added fishery products (prepared or preserved fish) and exported them.

KURKIME ATEIŲ DRAUGE!

LIETUVOS AGRARINĖS EKONOMIKOS INSTITUTAS BAIGIA ĮGYVENDINTI PROJEKTĄ „MOKYMAI VALSTYBINĖS ĮSTAIGOS DIRBANČIŲJŲ BENDRŲJŲ GEBĖJIMŲ VYSTYMIUI“

IMPLEMENTATION OF THE PROJECT “TRAINING FOR THE IMPROVEMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF STATE INSTITUTION STAFF” AT THE LITHUANIAN INSTITUTE OF AGRARIAN ECONOMICS

Ovidija EIČAITĖ

Nuo 2006 m. kovo 6 d. LAEI kartu su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija bei Europos socialinio fondo agentūra įgyvendina Lietuvos 2004–2006 metų Bendrojo programavimo dokumento (BPD) 2.2 priemonės „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“ paramos projektą „Mokymai valstybinės įstaigos dirbančiųjų bendrųjų gebėjimų vystymui“. Projektą iš dalies finansuoja ES. Jo trukmė – 2 metai (iki 2008 m. balandžio 30 d.).

Pagrindinis šio projekto tikslas – plėtoti LAEI žmogiškuosius išteklius, kvalifikacinių mokymų metu kelti darbuotojų bendrosios kompetencijos lygį ir įdiegti ilgalaikes gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymo priemones įstaigoje.

Projekto vykdymo metu LAEI darbuotojams buvo numatyta suorganizuoti šiuos mokymus:

1. informacinių ir komunikacinių technologijų;
2. užsienio kalbų;
3. verslumo modulio „Projektų valdymo ir mokslo metodologijos vystymas“;
4. socialinių gebėjimų modulio „Organizacijos struktūros ir procesų valdymas“.

2007 metų vasario–birželio mėnesiais LAEI darbuotojai gilino savo žinias, mokydami informacinių ir komunikacinių technologijų. Dėstytojai iš VŠĮ Kompiuterinių programų mokymo centro instituto darbuotojams surengė šiuos mokymus:

- *MS Excel 2000* – 3 grupėms (34 asmenims po 20 akademinį valandų);
- *MS Power Point 2000* – 2 grupėms (23 asmenims po 12 akademinį valandų);
- *SPSS* – 3 grupėms (30 asmenų po 32 akademinės valandas);
- *MS Access 2000* – 2 grupėms (23 asmenims po 20 akademinį valandų).

Šių mokymų metu LAEI darbuotojai pagerino darbo kompiuteriu įgūdžius, išmoko dirbti taikomosiomis programomis *MS Excel*, *MS Access*, *MS Power Point*, statistinių duomenų apdorojimo programa *SPSS*. Mokymų dalyviams buvo dėstomos teorinės paskaitos, vyko darbas grupėse kompiuterių klaseje. Dalyviams, sėkmingai baigusius mokymus, įteikti kursų baigimo pažymėjimai. Informacinių ir komunikacinių technologijų mokymai prisidėjo prie LAEI darbuotojų darbo kompiuteriu įgūdžių gerinimo.

Užsienio kalbų buvo mokoma 2 etapais: 2007 metų kovo–liepos mėnesiais ir 2007 metų spalio–2008 metų sausio mėnesiais. Dėstytojai iš VŠĮ Užsienio kalbų mokymo centro seminarų dalyviams mokė 3 užsienio kalbų:

- anglų – 7 grupėms (48 asmenims po 60 akademinių valandų);
- prancūzų – 2 grupėms (12 asmenų po 60 akademinių valandų);
- vokiečių – 2 grupėms (6 asmenims po 60 akademinių valandų ir 6 asmenims po 48 akademines valandas).

Mokymų metu instituto darbuotojai pagerino užsienio kalbų įgūdžius (kalbėjimo, rašymo, skaitymo ir klausymo). Dėstytojai naudojo Europoje pripažintus vadovėlius ir papildomą medžiagą, kuri buvo parinkta pagal besimokančiųjų poreikius ir žinių lygį. Mokymų metu dalyviams buvo pateikiama teorinių žinių, praktinių užduočių ir klausymo pratimų bei užduodama namų darbų. Dalyviams, kurie lankė ne mažiau kaip 60 proc. užsiėmimų ir sėkmingai išlaikė baigiamąjį testą, buvo įteikti kursų baigimo pažymėjimai. Mokymų metu instituto darbuotojai turėjo galimybę patobulinti užsienio kalbų žinias ir įgūdžius.

2007 m. birželio 26 d. LAEI ir Kauno technologijos universiteto Projektų vadybos centras sudarė sutartį dėl verslumo mokymo modulio „Projektų valdymo ir mokslo metodologijos vystymas“ sukūrimo ir mokymų surengimo. Instituto darbuotojai dalyvavo šiuose mokymuose:

1. ekonominio modeliavimo ir prognozavimo principai (36 asmenys po 24 akademines valandas);
2. efektyvus prezentacijų ir konferencijų rengimas (24 asmenys po 24 akademines valandas);
3. profesionalus projektų valdymas (37 asmenys po 24 akademines valandas);
4. vizija ir strategija. Strategijos įsisavinimas – struktūrinis požiūris (35 asmenys po 24 akademines valandas);
5. mokslinius standartus atitinkančių veiklų vystymas (25 asmenys po 24 akademines valandas);
6. fundamentaliųjų ir taikomųjų mokslinių darbų metodologija (43 asmenys po 48 akademines valandas).

Verslumo mokymų metu dalyviai gilino savo žinias šiose srityse: konferencijų organizavimas, prezentacijų rengimas, strateginis planavimas ir valdymas, verslo projektų rengimas, projektų valdymas, mokslinių darbų metodologija. Seminarų organizavimas vyko dviem kryptimis: teorinių žinių įsisavinimas ir praktinių įgūdžių lavinimas. Dalyviams, sėkmingai baigusiems mokymus, buvo įteikti seminarų baigimo pažymėjimai. Verslumo mokymai padidino instituto darbuotojų veiklos kokybę, dirbant mokslinį darbą.

2008 m. vasario 20 d. LAEI ir UAB „European Leadership Institute“ sudarė sutartį dėl socialinių gebėjimų mokymo modulio „Organizacijos struktūros ir procesų valdymas“ sukūrimo ir mokymų surengimo. Instituto darbuotojai dalyvavo šiuose mokymuose:

- darbas komandoje ir komandinis suderinamumas;
- efektyvus bendradarbiavimas darbo vietoje;
- sprendimų priėmimas ir problemų sprendimas.

Socialinių gebėjimų mokymai padidino darbuotojų veiklos kokybę, dirbant ir bendradarbiaujant komandoje, valdant finansus.

2007 metų vasario–kovo mėnesiais LAEI buvo sukurtas ir įdiegtas programinis modulis „Savęs tobulinimo e–centras“. VšĮ Kompiuterinių programų mokymo centras sukūrė ir įdiegė instituto viduje nuolatos veikiančią distancinio savęs ugdymo ir savarankiško kvalifikacijos kėlimo priemonę, leidžiančią kiekvienam LAEI darbuotojui individualiai pagal poreikį dalyvauti ilgalaikiame kompetencijų lavinimo procese. Programiniame modulyje „Savęs tobulinimo e–centras“ instituto darbuotojai gali distanciniu būdu keistis aktualia moksline informacija, dalytis tarpusavyje naujausia medžiaga. Šis modulis sudaro sąlygas bendradarbiauti, siekti asmeninės kvalifikacijos augimo ir efektyviai išnaudoti laiką darbo vietoje bei intranetines bendravimo įstaigos viduje galimybes.

Viso projekto „Mokymai valstybinės įstaigos dirbančiųjų bendrųjų gebėjimų vystymui“ metu LAEI darbuotojų įgytos žinios ir nauji įgūdžiai padės efektyviau ir kokybiškiau dirbti bei prisitaikyti prie naujų reikalavimų.

LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAIS
2006 IR 2007 METAIS, MLN. LT
LITHUANIAN FOREIGN TRADE OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS
IN 2006 AND 2007, MILL. LT

KN kodas CN code	Produktai / Products	2006			2007		
		eksportas exports	importas imports	balansas balance	eksportas exports	importas imports	balansas balance
01	Gyvi gyvūnai	146,1	59,2	86,9	208,6	67,2	141,5
02	Mėsa ir valgomieji mėsos sub- produktai	305,9	318,0	-12,1	420,4	472,3	-51,8
03	Žuvis ir vėžiagyviai	278,6	415,7	-137,1	337,9	499,0	-161,1
04	Pienas ir pieno produktai; paukš- čių kiaušiniai; natūralus medus	1028,3	210,5	817,9	1396,4	288,2	1108,2
05	Gyvūninės kilmės produktai, nenurodyti kitoje vietoje	10,6	95,1	-84,5	11,5	104,5	-93,0
06	Augantys medžiai ir kiti augalai; skintos gėlės	21,7	51,4	-29,8	27,9	70,0	-42,1
07	Valgomosios daržovės	292,8	277,4	15,4	439,0	347,7	91,2
08	Valgomieji vaisiai ir riešutai	488,0	660,1	-172,1	740,7	843,7	-103,0
09	Kava, arbata, matė ir prieskoniai	47,1	173,6	-126,5	55,3	197,0	-141,7
10	Javai	314,4	104,5	209,9	531,9	135,7	396,2
11	Malybos produkcija; salyklos; krakmolos	52,3	51,3	1,0	140,2	67,2	73,0
12	Aliejinių augalų sėklos ir vaisiai šiaudai ir pašarai	91,9	116,3	-24,4	254,6	123,7	130,9
13	Šelakas; augalų ekstraktai	4,7	14,1	-9,5	3,1	16,7	-13,5
14	Augalinės pynimo medžiagos	1,5	1,0	0,5	1,2	2,0	-0,8
15	Gyvūniniai arba augaliniai rieba- lai ir aliejus	98,3	264,3	-166,0	130,1	293,9	-163,8
16	Gaminiai iš mėsos, žuvies	338,1	136,1	202,0	360,5	168,9	191,6
17	Cukrūs ir konditerijos gaminiai iš cukraus	160,4	227,1	-66,8	181,1	189,1	-7,9
18	Kakava ir gaminiai iš kakavos	167,4	131,6	35,8	154,0	177,5	-23,4
19	Gaminiai iš javų, miltų, krakmolo arba pieno	150,0	160,9	-10,9	177,3	217,1	-39,9
20	Daržovių, vaisių, riešutų arba kitų augalų dalių produktai	100,0	189,8	-89,8	145,7	241,1	-95,4
21	Įvairūs maisto produktai	191,6	355,1	-163,5	254,0	416,1	-162,0
22	Nealkoholiniai ir alkoholiniai gėrimai bei actas	177,8	433,8	-256,1	281,5	565,7	-284,1
23	Maisto pramonės liekanos ir atlie- kos; paruošti pašarai gyvūnams	478,4	244,7	233,7	570,8	285,8	285,0
24	Tabakas ir perdirbti tabako pakai- talai	470,7	261,2	209,5	528,6	282,0	246,7
Iš viso:		5416,6	4952,8	463,7	7352,4	6071,8	1280,7

SANTRUMPOS
ABBREVIATIONS

BPD	– Bendrasis programavimo dokumentas
CELPA	– Vidurio Europos laisvosios prekybos susitarimas
EDV	– europinio dydžio vienetas
ES	– Europos Sąjunga
IGC	– Tarptautinė grūdų taryba
JAV	– Jungtinės Amerikos Valstijos
KN	– kombinuotoji nomenklatūra
LAEI	– Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas
LRV	– Lietuvos Respublikos Vyriausybė
NVS	– Nepriklausomų valstybių sandrauga
PVM	– pridėtinės vertės mokestis
ŽŪIKVC	– Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras
ŽŪM	– Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija
ŽŪMPRIŠ	– Žemės ūkio ir maisto produktų informacinė sistema

RINKOTYRA. Žemės ūkio ir maisto produktai. – Nr. 1 (39). – Vilnius: LAEI, 2008. –114 p.:
ilustr., lent. – Santr. angl.

Atsakingasis redaktorius A. Kuodys
Redaktorė ir korektorė V. Šilaikienė
Tekstą į anglų k. vertė V. Girgždienė
Maketavo D. Taločkaitė
Viršelio dizainerė D. Taločkaitė

2008 04 15. 7,1 sp. l. Užsakymas Nr. 6250
Leido Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas,
V. Kudirkos g. 18, LT-03105 Vilnius
Spausdino UAB „Baltijos kopija“,
Kareivių g. 13b, LT-09109 Vilnius

Kaina sutartinė

